

บทที่ ๔

การทำไม้

ภาคแรก

การทำไม้หวงห้าม

ตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ มาตรา ๔ คำว่า "การทำไม้" หมายความว่า "ตัด ฟัน กาน โคน ลิต เลื่อย ผ่า ถาก ทอน ขุด ชักลากไม้ในป่า หรือนำไม้ออกจากป่าด้วยประการใด ๆ และหมายความรวมถึงการกระทำดังกล่าวกับไม้สัก หรือไม้ยาง ออกจากที่ดินที่ไม้นั้น ๆ ขึ้นอยู่ด้วย" จากการใช้วิเคราะห์ศัพท์ข้างต้น สามารถที่จะแยกความหมายของคำว่า "ทำไม้" ออกได้เป็น ๒ ประการ^๑ คือ

ก. ตัดไม้ ฟันไม้ กานไม้ โคนไม้ ลิตกิ่งไม้ เลื่อยไม้ ผ่าไม้ ถากไม้ ทอนต้นไม้ ขุดรากต้นไม้ ซึ่งเป็นการกระทำของบุคคลต่อไม้ในป่า ณ ที่ดินไม้นั้นขึ้นอยู่

ข. ชักลากไม้ในป่า หรือนำไม้ออกจากป่าซึ่งอาจจะกระทำด้วยแรงคน แรงสัตว์ ล้อเลื่อน หรือด้วยเครื่องจักรกลใด ๆ ก็ตาม ก็จัดอยู่ในชั้นทำไม้ จะพันการะการทำไม้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตทำไม้ได้นำไม้ไปถึงจุดหมายปลายทางที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตแล้ว และความหมายที่สำคัญอีกความหมายหนึ่ง คือ ห้ามมิให้ทำไม้หวงห้ามโดยมิได้รับอนุญาต ผู้ฝ่าฝืนย่อมจะมีความผิด ดังนั้น การทำไม้หวงห้ามใด ๆ ก็ตาม ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่เสียก่อน ซึ่งแบ่งลักษณะการ

^๑ ประดิษฐ์ วานาพิทักษ์ และ จรรยา แวววุฒินันท์, "ว่าด้วยการทำไม้," ปัญหากฎหมายและระเบียบปฏิบัติราชการป่าไม้ (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, ๒๕๐๔),

อนุญาตออกได้เป็น ๓ อย่าง^๑ คือ

๑. การทำไม้โดยการให้สัมปทาน จะต้องได้รับอนุญาตจากคณะรัฐมนตรี
๒. การทำไม้โดยอนุญาตผูกขาด ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๓. การทำไม้โดยอนุญาตรายย่อย ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แห่งท้องที่ป่า ได้แก่ อำเภอหรือจังหวัด

ดังนั้น การทำไม้มิว่าจะเป็นแบบใดก็ตาม มีความหมายอย่างง่าย ๆ ว่า เป็นการดำเนินงานในป่าเริ่มตั้งแต่การตัดโค่นไม้ การตัดทอนไม้ซุง การชักลากไม้ การขนส่งไม้ จนถึงจุดหมายปลายทางคือโรงงานหรือตลาดการค้า

ประวัติการทำไม้ในประเทศไทย

แต่เดิมนั้นประเทศไทยเป็นประเทศที่มีป่าไม้ขึ้นอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ ประมาณเนื้อที่ได้ ๕๐% ของเนื้อที่ทั้งหมดของประเทศ มีพืชพรรณไม้ขึ้นอยู่มากมาย ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้แทบทั้งนั้น ไม้บางชนิดส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศจนเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย ดังนั้น เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ รัฐจึงจำเป็นต้องรู้จักนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มากมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ไม้ก็เป็นหนึ่งในบรรดาทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญทั้งหลาย ฉะนั้น เมื่อถึงเวลาอันควรก็จะต้องนำเอาทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ นั่นคือ เมื่อไม้โตได้ขนาด สามารถนำออกมาใช้ประโยชน์ได้แล้ว ก็ต้องทำไม้นั้นออกจากป่า ดึงว่าปล่อยทิ้งไว้จนหมดอายุขัย จะทำให้ไม้เสื่อมคุณภาพ เช่น เป็นโพรงหรือไส้พิง นำมาใช้ประโยชน์ได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น นับได้ว่าเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง การนำไม้ออกจากป่าเสียบ้างจะเป็นการเปิดช่องว่างให้ลูกไม้เล็ก ๆ ได้เจริญเติบโตโดยรวดเร็วต่อไป การทำไม้ใน

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

ประเทศไทย จึงมีสืบต่อเนื่องกันมานับร้อยปีแล้ว เนื่องจากการทำไม้เป็นอาชีพที่มั่นคง เป็นงานอุตสาหกรรมประเภทหนึ่ง ที่มีต้นไม้เป็นวัตถุดิบ มีแรงงาน เครื่องจักรกล ยานพาหนะ เป็นเครื่องมือ มีผลผลิตเป็นไม้ซุง ไม้เสา ไม้แปรรูปต่าง ๆ ซีนไม้ ฟิน หรือถ่าน แต่อุตสาหกรรมประเภทนี้แตกต่างกับอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ เพราะอุตสาหกรรมการทำไม้เป็นอุตสาหกรรมเคลื่อนที่ที่มักวิวัฒนาการไปตามท้องถิ่น เศรษฐกิจของประเทศ ความเป็นอยู่ของพลเมือง ความเจริญในทางเทคนิคของเครื่องจักรกลที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้น การทำไม้จึงต้องอาศัยศิลปะ ความชำนาญที่ชัดเจน ตลอดจนประสบการณ์ มาดัดแปลงให้เข้ากับภูมิประเทศ เหตุการณ์ สิ่งแวดล้อม ดินฟ้าอากาศ จึงจะสามารถเพิ่มพูนผลผลิตให้แก่ประเทศชาติมากที่สุด

ก. การทำไม้สัก ประเทศไทยได้เริ่มมีการทำไม้มาตั้งแต่กรุงสุโขทัย โดยการทำไม้สักออกจากป่าเพื่อการค้าแต่เพียงอย่างเดียว การทำไม้ในสมัยนั้นไม่มีการควบคุมทางกฎหมาย ถือเป็นประเพณีว่า ป่าไม้สักทางภาคเหนือเป็นของเจ้าผู้ครองนคร ผู้ได้รับอนุญาตส่วนใหญ่เป็นชาวพม่าและเงี้ยว ส่วนไทย จีน ทำบ้างแต่เป็นส่วนน้อย ผู้ใดประสงค์จะทำป่าไม้สักในป่าท้องที่ใดก็ต้องขอรับอนุญาตจากเจ้าผู้ครองนครนั้น โดยยอมเสียเงินให้ตามจำนวนต้นสักที่ตัดฟันลง ซึ่งเรียกว่า "ค่าต่อไม้" ซึ่งการอนุญาตให้ตัดฟันมิได้มีการคัดเลือกไม้ให้ หรือกำหนดให้ตัดเป็นจำนวนเท่าใด มีขนาดต่ำสุดเท่าไร หรือให้ตัดได้ทีป่าใดบ้าง คงมีแต่การตรวจเก็บค่าต่ออย่างเดียว ดังนั้น ผู้รับอนุญาตจะตัดฟันไม้สักต้นใด ขนาดใด บ่อมทำได้โดยไม่จำกัด ทำให้ป่าไม้สักเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเจ้าผู้ครองนครไม่สามารถส่งคนของตนไปควบคุมดูแลให้ทั่วถึงได้ จนกระทั่งสมเด็จพระยาคำราชราชานุกาทรทรงเล็งเห็นว่าจะเกิดภัยพิบัติแก่ป่าไม้มากกว่านี้ถ้าไม่คิดป้องกันไว้ก่อน จึงได้ขอพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระปิยมหาราช ให้ผู้เชี่ยวชาญทางการป่าไม้ชาวอังกฤษจากประเทศอินเดียชื่อ มร. เอช. เสลด^๑ เข้ามาสำรวจสภาพป่าไม้ของไทย เมื่อผู้เชี่ยวชาญได้สำรวจพื้นที่ป่าไม้แล้วแนะนำว่า ควรมีหน่วยงานไว้สำหรับควบคุมดูแลมิให้เกิดความเสียหายแก่ป่าไม้จนเกินไป เพราะขณะนั้นมีการทำไม้ออกมากเกินกำลังผลิตของป่าอย่างมากมาย ประมาณได้ ๓ ๕ เท่า นอกจากนี้ควรจัดการเกี่ยวกับป่าทั่วประเทศให้เหมาะสม เช่น กำหนดจำนวนจำกัดไม้ให้ตัดฟัน บำรุงรักษาป่าไม้ให้อยู่ในสภาพที่อุดมสมบูรณ์ เป็นต้น ทั้งนี้ เพราะจากการสำรวจป่าไม้ได้พบสาเหตุแห่งความบกพร่องในกิจการป่าไม้

^๑ จดหมายเหตุฉบับที่ ๑/๑๑๔ (จ.ศ.), ประวัติกรมป่าไม้, ในหนังสือที่ระลึกวันสถาปนากกรมป่าไม้ครบรอบ ๔๐ ปี.

ของไทย * ดังนี้

๑. การป่าไม้ทั้งหมดอยู่ในความยึดถือครอบครองของเจ้านายฝ่ายเหนือ เจ้าของท้องที่ แทนที่จะอยู่ในความควบคุมดูแลของรัฐบาล
๒. การทำไม้เท่าที่เป็นอยู่ยังไม่มีการระเบียบชั้นถูกต้อง คือขาดหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองรักษาป่าไม้ไว้ให้ถาวร

เมื่อได้ชี้ข้อบกพร่องดังกล่าวแล้ว มร. เอช. เสลด ได้เสนอวิธีการแก้ไขไว้หลายประการ คือ

๑. เนื่องจากป่าไม้เป็นเสมือนต้นทุนซึ่งเป็นของประชาชาติเป็นส่วนรวม จึงเป็นสิ่งที่ควรคุ้มครองรักษาไว้ และจัดการให้ป่าไม้สามารถอำนวยประโยชน์แก่รัฐบาลและประชาชนยิ่งขึ้นทุกที หรืออย่างน้อยก็ควรอำนวยประโยชน์แก่บุคคลโดยเฉพาะให้น้อยลง ทั้งนี้ ย่อมหมายความว่า รัฐต้องเข้าจัดการป่าไม้เสียเอง ไม่ควรปล่อยให้อยู่ในมือของเอกชนคนใดคนหนึ่ง ฉะนั้น ป่าไม้สักอันมีค่าของไทยควรจะต้องโอนมาอยู่ในความควบคุมดูแลของรัฐบาลโดยสิทธิ์ขาด และยกเลิกล่วงแบ่งค่าต่อไม้อื่นเจ้านายฝ่ายเหนือต่าง ๆ ึ่งได้รับมานั้นเสีย โดยรัฐบาลคิดจ่ายเป็นเงินเดือนให้เป็น การตอบแทนตามสมควร

๒. เพื่อที่จะจัดการป่าไม้ให้มีเสถียรภาพอันมั่นคงและรักษาสภาพนั้นไว้ได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดตั้งหน่วยงานควบคุมป่าไม้ขึ้นเป็นทบวงการเมืองของรัฐ ทั้งนี้ เพราะการป่าไม้เป็นวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่ง ซึ่งต้องการพนักงานที่อบรมมาโดยเฉพาะเป็นผู้ดำเนินงาน ในขั้นเริ่มแรกนี้ผู้จะเป็นพนักงานควรเป็นผู้มีความชำนาญมาก่อน และถ้ามีคุณวุฒิพิเศษยิ่งขึ้นด้วยก็ยิ่งดี มิฉะนั้น ป่าไม้อาจจะมีความวอดวายง่าย ซึ่งจะเป็นการเหลือวิสัยที่จะแก้ไขได้ในภายหน้า นอกจากนั้น ผู้ชำนาญเหล่านี้ยังอาจทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกสอนให้คนไทยมีความรู้เป็นพนักงานป่าไม้ได้ในภายหน้า

* จรรยา แววุดินันท์, "สถานการณ์ก่อนตั้งกรมป่าไม้," กฎเกณฑ์การอนุญาตและการให้สัมปทานการทำไม้ (กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์พิชิต, ๒๕๑๗)

๓. การออกกฎหมายสำหรับควบคุมกิจการป่าไม้ ซึ่งควรมีบทบัญญัติกล่าวถึงการจัดป่าไม้ เป็นป่าสงวน และการบันทึกสิทธิต่าง ๆ ที่มีอยู่เหนือป่าไม้ การป้องกันป่าไม้จากการทำลายหรือทำให้เสียหาย การเก็บเงินผลประโยชน์และการควบคุมไม้ระหว่างเคลื่อนที่

๔. เพื่อเป็นการเตรียมพนักงานป่าไม้ไว้สำหรับการภายหลัง ควรจัดส่งนักเรียนไปศึกษาอบรมที่โรงเรียนการป่าไม้ในต่างประเทศปีละ ๒ - ๓ คน ทุกปี และควรคำนึงด้วยว่านักเรียนคนแรก ๆ เหล่านี้ ในวันหนึ่งข้างหน้าคงจะเจริญก้าวหน้าจนเป็นถึงหัวหน้ากรมป่าไม้จนได้ ฉะนั้น การอบรมศึกษาของพวกเขาเหล่านี้ควรต้องให้แตกฉานที่สุดเท่าที่จะทำได้

๕. แบบสัญญาอนุญาตทำป่าไม้ที่ใช้อยู่ ควรต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขเสียใหม่ เพื่อให้เป็นการคุ้มครองรักษาป่าไม้ยิ่งขึ้น เพราะแบบเดิมนั้นไม่ได้ผลดีอะไรเลย มีวแต่ไปพะวงกันทาง "บำรุงป่า" เสียยิ่งกว่า "รักษาป่า" ฉะนั้น จึงควรเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปในทางรักษาป่ายิ่งกว่า การบำรุงป่า ซึ่งจะต้องมีข้อกำหนดมิให้ผู้รับอนุญาตทำไม้ทำอันตรายแก่ป่าไม้เป็นข้อสำคัญ

๖. ค่าตอบแทนนั้น ควรที่กรมป่าไม้จะเป็นเจ้าหน้าที่จัดเก็บเสียเอง แทนที่จะให้พนักงานของเจ้านายผู้ยู่เหนือ เจ้าของป่า เป็นผู้จัดเก็บ เพราะเงินค่าตอบแทนได้น้อยกว่าที่ควรจะได้ เนื่องมาจากการทุจริตของพนักงานเก็บเงินเหล่านั้น

ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระปิยมหาราช จึงทรงสถาปนากรมป่าไม้ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๙^๑ สังกัดอยู่ในกระทรวงมหาดไทย นับว่าประเทศไทยได้มีส่วนราชการสำหรับควบคุมกิจการป่าไม้ของประเทศโดยเฉพาะขึ้นตั้งแต่บัดนั้น เป็นต้นมา โดยมีหน้าที่ดำเนินงานควบคุมดูแลรักษาและบำรุงป่าไม้อันเป็นทรัพยากรส่วนรวมของชาติ เพื่อให้ป่าไม้ของประเทศมีสภาพถาวรและคุณภาพดีเยี่ยม สามารถอำนวยผลในทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศและประชาชนได้ยั่งยืนตลอดไป

หลังจากนั้นกรมป่าไม้ก็ได้มอบสัมปทานทำไม้ให้กับบริษัทต่างประเทศ คือ บริษัท บอร์เนียว จำกัด บริษัทบอมเบย์เบอร์มา จำกัด บริษัทแองโกล-ไทย จำกัด บริษัทหลุยส์ ที. ลีเยว

^๑ พระราชหัตถเลขา ฉบับที่ ๖๒/๓๓๔ ลงวันที่ ๑๔ กันยายน ร.ศ. ๑๑๔ (พ.ศ. ๒๔๓๙).

โนเวนส์ จำกัด และ บริษัทอีสท์เอเชียติก จำกัด บริษัทเหล่านี้ได้รับสัมปทานจากรัฐบาลอย่างน้อย บริษัทละ ๒ รอบ (๓๐ ปี) บางบริษัทได้ถึง ๓ รอบ (๔๕ ปี) แต่ละบริษัทได้รับสัมปทานป่าไม้สักกับ บริษัทละหลายปี ต่อมากรมป่าไม้ได้ตั้งกองท่าไม้ขึ้นให้เข้าท่าไม้สักเองเพียง ๓ ท่า คือ ป่าแม่ลอง ป่าแม่แฮด และป่าแม่แจ้ฟ้า เพื่อหวังผลในการฝึกฝนพนักงานให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำไม้ และเพื่อเป็นการควบคุมราคาไม้ในตลาดด้วย จนกระทั่งเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ - ๒๔๘๕ บริษัทต่างประเทศยกเว้นอีสท์เอเชียติก ได้ทำงานออกนอกประเทศไทยไป กรมป่าไม้จึงต้องจัดตั้ง "บริษัทไม้ไทย"^๑ ขึ้นเพื่อเข้ารับช่วงงานของบริษัทดังกล่าวทั้งหมด เมื่อสงคราม สิ้นสุดลงบริษัทเหล่านี้กลับเข้ามาดำเนินการต่อ บริษัทไม้ไทยก็ต้องยุบลงไปโดยปริยาย

ถึงแม้รัฐบาลจะเล็งเห็นว่าไม้สักเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่ายิ่ง และทำรายได้มาสู่ผู้ ดำเนินการมากมายเพียงใดก็ตาม แต่จากความจำเป็นที่ประเทศไทยไม่มีคนที่มีความรู้และความชำนาญ พอที่จะเข้าดำเนินการได้ และจะต้องนำไม้ออกมาใช้ตามกาลเวลา จึงต้องมอบสัมปทานให้บริษัทต่าง ประเทศที่ทำงานไป เมื่อรัฐบาลมีความสามารถที่จะดำเนินการได้เองแล้ว รัฐบาลจึงพยายามใช้วิธีการ ที่ละมุนละม่อมในการที่จะให้สัมปทานท่าไม้กลับมามีอยู่ในมือคนไทย โดยกำหนดนโยบายขั้นแรกว่า รัฐบาล จะเข้าทำไม้เอง แต่รัฐบาลก็ไม่ต้องการที่จะเรียกสัมปทานคืนมาโดยทันทีทันใดในขณะที่อายุสัมปทานยังไม่ สิ้นสุด จึงต้องรอจนกระทั่งป่าภาคเหนือสิ้นอายุสัมปทาน รัฐบาลจึงเข้าดำเนินการ โดยตั้ง "องค์การ อุตสาหกรรมป่าไม้" ขึ้นในวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๙๐ เพื่อทำไม้เองโดยกำหนดนโยบายเริ่มแรก แบ่ง ป่าไม้ให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ทำ ๑ ใน ๓ บริษัทต่างประเทศทำ ๑ ใน ๓ บริษัทป่าไม้ร่วมทุน (องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ร่วมทุนกับบริษัทอังกฤษ ๔ บริษัท) ทำ ๑ ใน ๓ นอกจากนี้ยังต้องต่ออายุ สัมปทานให้บริษัทต่างประเทศอีก ๕ ปี เพื่อชดเชยเวลาในช่วงที่เกิดสงครามจนต้องหยุดงานไป ต่อมา เมื่อสัมปทานไม้สักซึ่งมีอายุ ๑๕ ปี ค่อย ๆ หมดอายุไปที่ละป่าสองป่า เมื่อเปิดสัมปทานป่าไม้สักรุ่นใหม่ รัฐบาลก็มอบสัมปทานป่าไม้สักให้แก่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เป็นผู้ดำเนินการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ฝึกหัดอบรมให้พนักงานกรมป่าไม้มีความรู้ความชำนาญในการทำไม้ สำหรับเป็นแนวทางในการตรวจตรา ควบคุมการทำงานของเอกชนผู้รับอนุญาตทำไม้ว่า สิ่งใดสามารถทำได้หรือไม่เพียงใด และมีความ บกพร่องข้อใดที่เห็นสมควรแก้ไข เมื่อพนักงานป่าไม้มีความรู้ความชำนาญในการทำไม้เองแล้ว ย่อม จะวินิจฉัยการกระทำของผู้รับอนุญาตทำไม้ต่าง ๆ ได้โดยยุติธรรมและเหมาะสม นอกจากนั้น การ ที่รัฐบาลทำไม้สักออกขายเสียเอง ย่อมเป็นการควบคุม

^๑ Meth Ratanaprasidht, "Forest Leases and Timber Licenses," Forest Industries and Forestry of Thailand (Bangkok: Royal Forest Department, 1963), p. 9.

ระดับราคาไม้ในตลาดไม้ให้แปรปรวนไปตามใจชอบของพ่อค้าใหญ่ ๆ เนื่องจากรัฐบาลมีไม้ออกขายเป็นมาตรฐานอยู่ เมื่อส่วนราชการใดต้องการใช้ไม้ก็ยอมหาซื้อได้โดยสะดวกจากองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ซึ่งยอมจะได้ไม้มีคุณภาพและราคาถูก ไม่ต้องซื้อจากเอกชน เพราะมีราคาแพง ทั้งยังไม้ได้รับความสะดวกและเที่ยงตรงเหมือนอย่างราชการด้วยกันเอง

เมื่อรัฐบาลเข้าทำไม้เอง ทำให้ทราบว่า รอบตัดพื้นที่กำหนดไว้เดิมรอบละ ๑๒ ปี นั้นยังไม่ถูกต้องตามหลักวิชาเกี่ยวกับไม้สัก เนื่องจากไม้สักชั้นรองที่จะเติบโตจนได้ขนาดตัดพื้นที่ต้องกินเวลาถึง ๓๐ ปี และการอนุญาตให้ทำไม้ในระยะสั้นจะต้องจัดป่าเป็นแปลงเล็ก ๆ ให้พอเหมาะกับเวลาที่ทำเสร็จได้ ย่อมจะทำให้การทำไม้กระจัดกระจายไปหลายที่หลายแห่ง การตรวจตราควบคุมของเจ้าหน้าที่ลำบากและสิ้นเปลืองมากกรมป่าไม้จึงจัดป่าใหม่ให้เป็นแปลงใหญ่ขึ้น แล้ววางโครงการกำหนดรอบตัดพื้นที่เป็น ๓๐ ปี แบ่งแต่ละป่าเป็น ๒ ภาค อนุญาตให้ทำไม้คราวละ ๑๕ ปี เริ่มตั้งแต่แปลงตัดพื้นที่ ๑ ถึง ๑๕ ก่อน ส่วนแปลงตัดพื้นที่ ๑๖ - ๓๐ ก็จะได้ออกสัมปทานให้ในระยะ ๑๕ ปีหลัง ต่อไป เมื่อทำไม้ครั้งหลังครบ ๑๕ ปี แล้ว ก็จะหมุนเวียนไปทำครั้งแรกอีกพอดี ซึ่งถือหลักนี้ปฏิบัติ เรื่อยมา

อาณาเขตของป่าโครงการไม้สักนี้ได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เรื่อยมา จนกระทั่งปี ๒๔๕๖ ได้จัดป่าไม้สักทั้งหมดทั่วราชอาณาจักรออกเป็น ๔๐ โครงการ แต่ละหน่วยกำหนดให้มีการทำไม้ ๓๐ ปี แบ่งพื้นที่ออกเป็น ๓๐ แปลง แล้วจัดให้ทำไม้ปีละแปลงหมุนเวียนกันไป จากโครงการไม้สัก ๔๐ โครงการ นี้ แบ่งออกตามลุ่มน้ำต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑. ลุ่มน้ำแฉลวิน	มีป่าโครงการ	๔	โครงการ
๒. ลุ่มน้ำโขง	"	๒	"
๓. ลุ่มน้ำปิง	"	๑๒	"
๔. ลุ่มน้ำวัง	"	๕	"
๕. ลุ่มน้ำยม	"	๑๐	"
๖. ลุ่มน้ำน่าน	"	๖	"
๗. ลุ่มน้ำแม่กลอง	"	๑	"

เมื่อสัมปทานไม้สักที่ให้ไว้แก่เอกชนแต่ดั้งเดิมนั้นหมดอายุลง การจะให้สัมปทานใหม่ต้องทำตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ ๑๔ เมษายน ๒๕๐๓ ซึ่งมีใจความว่า

โดยที่ไม้สักและไม้ยางเป็นทรัพยากรอันมีค่าของชาติ ควรจะทำให้ไม้เหล่านี้ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติให้เต็มที่ และโดยที่รัฐบาลได้จัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ขึ้นแล้ว จึงให้ระงับการให้สัมปทานหรือผูกขาดการทำไม้สักและไม้ยางแก่บุคคลใด ๆ ทั้งสิ้น และมอบให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ทำแต่ผู้เดียว

ดังนั้น เมื่อกรมป่าไม้ต้องการให้มีการทำไม้สักเพิ่มขึ้น ก็จะมีมอบให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันพ.ศ. ๒๕๒๒ มีป่าสัมปทานไม้สักที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้อยู่ถึง ๗๒ ป่า อยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน เชียงราย แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ สุโขทัย ตาก นครสวรรค์ กำแพงเพชร ในป่าสัมปทานทั้ง ๗๒ ป่า นี้ เป็นป่าที่ไม่มีไม้เสีย ๒๔ ป่า ทางการระงับการทำไม้เนื่องจากเป็นป่าต้นน้ำลำธารอีก ๒๓ ป่า รวมแล้ว ๔๗ ป่า ซึ่งทางองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ขอเวนคืนให้แก่รัฐบาล อีก ๒ ป่า ยังถูกระงับไว้เพื่อรอแผนการทำไม้ ฉะนั้น จึงเหลือป่าที่ไม่มีไม้ให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ทำต่อไปได้เพียง ๑๔ ป่า เท่านั้น

ข. การทำไม้หวงห้ามธรรมดา นอกจากไม้สัก (กระยาเลย) การทำไม้กระยาเลยส่วนใหญ่อยู่ในมือคนไทยมาตั้งแต่ต้น คนต่างด้าวไม่มีเข้ามาเกี่ยวข้องกับเลย นอกจากคนจีนที่ได้รับอนุญาตทำเป็นรายย่อยเท่านั้น เมื่อทางการได้ตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ขึ้นมาแล้วก็ได้เปิดการทำไม้กระยาเลยขึ้นอีกแผนกหนึ่ง

แต่เดิมนั้นการทำไม้กระยาเลยไม่มีการทำออกมาเพื่อการค้า ยกเว้นแต่ไม้ยางชนิดเดียวไม้กระยาเลยชนิดอื่น ๆ อนุญาตให้ตัดฟันเพื่อนำมาใช้สอยส่วนตัวเท่านั้น เนื่องจากสมัยนั้นยังมิได้มีการคิดค้นนำไม้กระยาเลยชนิดอื่น ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ดังเช่นไม้ยาง ต่อมากรมป่าไม้มีมติให้ทำไม้กระยาเลยออกได้ ยกเว้นไม้ยางที่จะต้องให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ทำเท่านั้น แต่เนื่องจากไม้ยางมีอยู่กระจัดกระจายในทุกป่าทั่วประเทศ จึงทำให้เกิดความยุ่งยากในการทำไม้ เพราะในป่าแห่งเดียวกันต้องแยกกันทำไม้ คือประชาชนทำไม้กระยาเลยชนิดอื่น ๆ ส่วนองค์การอุตสาหกรรม

กรรมป่าไม้เข้าทำไม้ยาง ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพนาเศรษฐกิจแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๐๗ กรมป่าไม้จึงได้ออกหลักเกณฑ์การทำไม้ใหม่ดังนี้^๑

ก. ป่าใดที่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ได้รับสัมปทานทำไม้กระยาเลย (ป่าบก) ให้ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ทำไม้ยางพร้อมกันไปกับไม้กระยาเลยชนิดอื่น ๆ ด้วย

ข. ป่าใดที่บริษัทหรือบุคคลอื่นนอกจากองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ได้รับสัมปทานทำไม้ กระยาเลย (ป่าบก) ก็ให้บริษัทหรือบุคคลนั้นได้สิทธิ์ทำไม้ยางพร้อมกันไปกับไม้กระยาเลยชนิดอื่น ๆ ด้วย

ค. ป่าไม้ลักษณะต่อไปนี้ที่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เข้าทำแต่ผู้เดียว^๒

๑. ป่าที่ล่อแหลมต่ออันตราย มีการบุกรุกลักลอบตัดไม้ทำลายป่าอยู่เสมอ
๒. ป่าต้นน้ำลำธาร
๓. ป่าสาธิตที่กรมป่าไม้กำหนดขึ้น

ปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๒๒ มีป่าสัมปทานไม้กระยาเลยที่รัฐวิสาหกิจดำเนินการอยู่ ๓๕ ป่า เป็นขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ๓๐ ป่า อยู่ในเขตท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย เพชรบูรณ์ แพร่ ตาก นครสวรรค์ กำแพงเพชร ศรีสะเกษ สกลนคร อุตรธานี อุบลราชธานี ปราจีนบุรี ขอนแก่น กาญจนบุรี สุราษฎร์ธานี ชุมพร พังงา นครศรีธรรมราช ตรัง นราธิวาส แลใน ๓๐ ป่า นี้ เหลือทำไม้ออกได้จริง ๆ เพียง ๑๔ ป่า เนื่องจากต้องคืนให้ กรมป่าไม้เพราะเหตุไม่มีไม้ให้ทำ ๑ ป่า เป็นป่าที่ถูกกระงับการทำไม้เพราะอยู่ในแดนผู้ก่อการร้าย ๔ ป่า เป็นป่าที่ถูกปิดเพราะเป็นป่าบริเวณต้นน้ำลำธาร ๑ ป่า รวมคืนทั้งสิ้น ๑๑ ป่า

ส่วนบริษัทไม้ฮัตไทย จำกัด ได้รับป่าสัมปทานมาทั้งสิ้น ๕ ป่า อยู่ในท้องที่จังหวัดอุทัยธานี เพชรบูรณ์ เลย ชุมพร แต่ต้องถูกกระงับการทำไม้เนื่องจากอยู่ในแดนผู้ก่อการร้ายเสีย ๒ ป่า เหลือ ป่าที่ทำไม้ออกได้เพียง ๓ ป่า

^๑ หนังสือสำนักงานสภาพนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ที่ สร. ๐๖๐๒ ลว. ๗ ตุลาคม ๒๕๐๗.

^๒ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๑๐.

รัฐเข้าควบคุมการทำไม้

การที่รัฐบาลยอมให้มีการทำไม้ออกจากป่าทั้ง ๆ ที่ไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ รัฐจึงต้องกำหนดมาตรการขึ้นเพื่อใช้ในการควบคุมการทำไม้ของผู้รับอนุญาตให้การค้าไม้เป็นไปอย่างได้ผลดีที่สุด จึงได้ออกระเบียบและวิธีปฏิบัติไว้สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติในการควบคุมขั้นตอนต่าง ๆ ในการทำไม้ของผู้รับอนุญาต ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. การตัดโค่น การทำไม้ในประเทศไทยใช้ระบบเลือกตัด (Selection System) การตัดเลือกตัดต้นไม้ให้ตัดฟัน มีตราตัดและเลขเรียงประจำต้น เพื่อกันการล้มไม้หลง ต้องล้มเรียงเบอร์ตามลำดับตั้งแต่ ๑ เป็นต้นไป และเพื่อสะดวกรวดเร็วในการตัดโค่น ผู้ทำไม้จะแบ่งล็อกให้ตัดโค่น แล้วกำหนดเลขเรียงประจำต้นให้พร้อมทั้งบัญชีไม้ หลักการล้มไม้เพื่อให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด จะต้องล้มไม้ในฤดูฝน เพราะเป็นฤดูที่มีอากาศชื้น พื้นดินอ่อน ต้นไม้ในป่าแตกกิ่งใบเหล่านี้จะบรรเทาความเสียหายเมื่อไม้ล้มลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้สัก ห้ามล้มในฤดูแล้งเด็ดขาด เพราะจะทำให้แตกหักเสียหายง่าย

เนื่องจากการทำไม้สักในสมัยก่อนจะต้องกานไว้ก่อนโค่น การกานไม้คือการใช้ขวานฟันกระพ้อออกให้ลึกถึงแก่นโดยรอบต้น เพื่อไม่ให้รากสามารถส่งน้ำเลี้ยงไปยังใบได้ ต้นสักจะเริ่มใบเขียวภายใน ๗ วัน และจะตายในที่สุด โดยการเลือกไม้สักที่เจริญเต็มที่แล้ว ไม่สามารถจะเจริญต่อไปได้อีก หรือยืนต้นอยู่ได้ภายใน ๑๐ ปี ข้างหน้า แล้วกานทิ้งไว้ให้ตาย ๑ ปี เมื่อไม้ตายแห้งดีแล้ว จึงจะล้มไม้ลง เหตุที่ต้องกานไม้ก่อนตัดโค่นในสมัยก่อนเพราะในสมัยนั้นต้องทำไม้โดยล่องทางน้ำและใช้ช้างชักลากถอนตอ ประโยชน์ที่ได้จากการกานไม้ก็เพื่อให้ไม้เบา ช้างชักลากได้ง่ายและลายน้ำ ปัจจุบันการทำไม้ส่วนใหญ่ชักลากทางบกโดยใช้รถยนต์ ประกอบกับไม้สักสดสามารถใช้ประโยชน์ เช่น ทำไม้ธัด ได้ดีกว่า จึงไม่จำเป็นต้องมีการกานไม้ การทำไม้สักในปัจจุบันจึงมีวิธีการทำเหมือนกับการทำไม้กระยาเลย คือล้มไม้สด ๆ เนื่องจากไม้ขาดแคลนประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง ไม้สด ๆ ให้ประโยชน์ได้ดีกว่าไม้แห้ง ๆ และไม่ว่าจะล้มไม้สดหรือไม้แห้ง ก็กันตามประเพณีว่าจะต้องทำกันในฤดูฝน ฉะนั้น ฤดูกาลการทำไม้จึงเริ่มดำเนินการในเดือนมิถุนายน ไปสิ้นสุดในเดือนกุมภาพันธ์

การทำไม้สักไม่ว่าจะเป็นโดยสัมปทาน ใบอนุญาตผูกขาดหรือใบอนุญาตรายย่อย มีข้อ
บังคับเกี่ยวกับการล้มไม้หลายประการ ดังนี้

๑. ผู้รับสัมปทานจะต้องตัดโค่นต้นสักที่พนักงานผู้มีอำนาจได้กำหนดและประทับตราอนุญาตไว้
แล้วทุกต้นในป่าสัมปทาน ภายในกำหนดเวลาแบ่งตอนแห่งการทำไม้และตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน
ข้อ ๒ และ ข้อ ๓ แห่งสัมปทานนี้ ถ้าฝ่าฝืนสัมปทานข้อนี้ผู้รับสัมปทานจะต้องชำระเงินเบี้ยปรับให้แก่
ผู้รับสัมปทานสำหรับต้นสักที่มีได้ตัดโค่นลงนั้น เป็นเงินไม่เกินต้นละ ๕๐ บาท

๒. ในการตัดโค่นไม้สักต้นใดต้นหนึ่ง ผู้รับสัมปทานจะต้องใช้เสื่อเสื่อยไม้มันในเมื่อ
สามารถทำได้โดยสมควรแก่พฤติการณ์ และจะต้องเหลือตอไว้อย่างสูงไม่เกินกว่า ๓๐ เซนติเมตร
วัดจากระดับสูงที่สุดบนพื้นดินกับต้นไม้มัน แต่ถ้าต้นสักต้นใดที่โค่นเป็นโพรง ผู้รับสัมปทานอาจตัด
ต้นสักนั้นให้สูงขึ้นไปกว่า ๓๐ เซนติเมตร จากพื้นดินได้ ถ้าฝ่าฝืนสัมปทานข้อนี้ผู้รับสัมปทานจะต้อง
ชำระเงินเบี้ยปรับให้แก่ผู้ให้สัมปทาน เป็นเงินไม่เกินต้นละ ๕๐ บาท

๓. ผู้รับสัมปทานจะต้องไม่ตัดโค่นไม้สักโดยวิธีใดวิธีหนึ่งที่จะทำให้ไม้มันเสียหายโดยแตก
หรือหัก ถ้ามีการเสียหายเช่นนี้ขึ้น ซึ่งตามความเห็นของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายจาก
กรมป่าไม้เห็นว่าอาจจะหลีกเลี่ยงได้แล้ว ผู้รับสัมปทานจะต้องชำระเงินเบี้ยปรับให้แก่ผู้ให้สัมปทาน
เป็นเงินไม่เกินต้นละ ๕๐๐ บาท

๔. ผู้รับสัมปทานจะต้องไม่ตัดโค่นไม้สักลงโดยเสี้ยนเลื้อยอันจะทำให้เสียหายแก่ไม้หวงห้าม
ต้นอื่น ๆ ถ้ามีการเสียหายเช่นนี้เกิดขึ้น ผู้รับสัมปทานจะต้องชำระเงินเบี้ยปรับให้แก่ผู้ให้สัมปทาน
สำหรับต้นไม้ที่เสียหายนั้น เป็นเงินไม่เกินต้นละ ๕๐๐ บาท

ส่วนไม้กระยาเลยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการล้มไม้ดังนี้

๑. ไม้ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบอำนาจได้คัดเลือกและประทับตราอนุญาตตัดโค่น
ของรัฐบาลไว้แล้ว

๒. ไม้ที่ยืนต้นตายหรือล้มโค่นเองที่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบอำนาจได้ตรวจและ
ประทับตราประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้แล้ว

พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบอำนาจตาม ข้อ ๑ และ ข้อ ๒ ต้องมีหนังสือสำคัญออกให้
โดยกระทรวงเกษตร หรือผู้ได้รับมอบอำนาจจากกระทรวงเกษตร

๓. ในการตัดโค่นต้นไม้ ต้องใช้เลื่อยเลื่อยไม้ในเมื่อสามารถทำได้โดยสมควรแก่
พฤติการณ์ และต้องเหลือตอไว้อย่างสูงไม่เกิน ๑ เมตร โดยวัดจากระดับที่สูงสุดบนพื้นดินโค่นต้นไม้
นั้น แต่ถ้าต้นไม้ต้นใดเป็นโพรงที่โค่นต้นสูงกว่า ๑ เมตร อาจตัดต้นไม้ให้สูงขึ้นไปกว่าที่กำหนดก็ได้
แต่อย่างสูงไม่เกิน ๑ เมตร ๕๐ เซนติเมตร

๔. ไม่ตัดโค่นไม้โดยวิธีหนึ่งวิธีใดที่จะให้ต้นไม้เสียหายโดยแตกหรือหักโดยไม่จำเป็น

๕. ระมัดระวังไม่ตัดโค่นไม้ลงโดยความประมาทเลินเล่อ ทำให้เสียหายแก่ต้นไม้
หวงห้ามต้นอื่น ๆ

๖. ในการใช้เครื่องจักร หรือเครื่องมือ ในการตัดโค่น หอน ชักลาก หรือการอื่นใด
ต้องกระทำโดยมิให้เป็นอันตรายหรือทำความเสียหายแก่การป่าไม้

พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบอำนาจจากกรมป่าไม้ มีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้ผู้รับ
สัมปทานงดใช้ เครื่องจักรหรือเครื่องมือใดทันที เมื่อปรากฏว่าการกระทำนั้น เป็นอันตรายหรือ
เสียหายแก่การป่าไม้

ข. การหมายทอนไม้ ตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในเงื่อนไขทั้งสัมปทานไม้สักและไม้
กระยาเลย ระบุไว้เป็นข้อความเดียวกันว่า

ในการตัดทอนไม้ทำ เป็นชุนั้น ต้องใช้เลื่อยและตัดทอนตามวิธีที่จะให้ได้ไม้ชุนที่มีปริมาตร
เนื้อไม้มากที่สุด และให้ได้ไม้อย่างดี มีลักษณะตรงตามสมควรเท่าที่จะทำได้

ถ้าผู้รับสัมปทานไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว ผู้รับสัมปทานจะต้องถูกปรับ

ค. การประทับตราไม้ ตามมาตรา ๓๔ ตราประทับไม้ของรัฐบาลที่ใช้ประทับเพื่อความ
หมายใด จะให้มีลักษณะอย่างไร ให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

คำว่า ตราประทับไม้ หมายถึงวัตถุอันได้ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อให้เกิดเป็นรูปรอยหรือ

เครื่องหมายใด ๆ นอกจากรูปรอยที่เป็นตัวเลขที่นำไปใช้ประทับที่ไม่ตามที่ต้องการ มีความหมายแตกต่างกันไปตามลักษณะของดวงตราชนิดนั้น ๆ การที่ต้องใช้ตราประทับก็เพราะเหตุว่าไม่อาจใช้เครื่องหมายอื่นใดที่มีความคงทน สะดวกในการใช้ สะดวกในการควบคุม ได้ยิ่งกว่าใช้ดวงตราประทับ เพราะไม้จำเป็นต้องทำการควบคุมและจำเป็นที่จะต้องมีการมีเครื่องหมาย ซึ่งมีอยู่หลายกรณีแล้วแต่ลักษณะของไม้ นั้น ๆ เป็นสำคัญ เช่น ไม้ถูกตัดราคาคัดเลือกให้ตัดฟัน ไม้ที่ถูกยี่กระหว่างดำเนินการตัดฟันออกเพราะการบำรุงป่าตามหลักวิชาการจัดการป่าไม้ ไม้ที่ตัดราอนุญาตให้เคลื่อนย้าย ไม้ที่ตัดราคาภาคหลวงแล้ว เป็นต้น ไม้ใดมีดวงตราใดประทับอยู่ พนักงานเจ้าหน้าที่ย่อมจะสามารถทราบถึงความเป็นมาของไม้เหล่านั้นได้ เป็นประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ได้ทางหนึ่ง

ลักษณะของดวงตราประทับไม้ แยกออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ดวงตราประทับไม้ของรัฐบาล
๒. ดวงตราประทับไม้ของเอกชน

ดวงตราประทับไม้ของรัฐบาล หมายถึงดวงตราประทับไม้ที่ใช้ในราชการของกรมป่าไม้ ดวงตราใดจะมีลักษณะเป็นรูปรอยอย่างใด เมื่อประทับที่ไม้แล้วมีความหมายอย่างใด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรจะได้ประกาศกำหนดไว้ในราชกิจจานุเบกษา

ดวงตราประทับไม้ของเอกชน หมายถึงดวงตราประทับไม้ที่มีใช้ของกรมป่าไม้ แต่เป็นของบุคคลอื่นซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ดวงตราประทับไม้ของเอกชนจะมีรูปรอยตราและความหมายที่ใช้กันอย่างไรย่อมเป็นไปตามที่ใบอนุญาตให้ใช้ระบุไว้ ซึ่งได้กำหนดไว้ใน มาตรา ๓๔

มาตรา ๓๕ ตราประทับไม้ของเอกชนจะใช้ประทับไม้ได้ต่อเมื่อเจ้าของตราได้ยื่นแจ้งทะเบียนและได้รับอนุญาตแล้ว

เมื่อใบอนุญาตสิ้นสุดลงด้วยประการใด ๆ เจ้าของตรา หรือผู้ครอบครองต้องนำตรานั้นไปทำลายต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันใบอนุญาตสิ้นสุด เว้นแต่กรณีที่ได้รับ

อนุญาตตายและทายาทหรือผู้จัดการมรดกประสงค์จะใช้ตรานั้นต่อไปอีก ก็ให้ยื่นคำขออนุญาตใช้ตรานั้นและขอแก้ไขเป็นก่อนกำหนดเวลาที่กล่าวแล้วได้สิ้นสุดลง

ตราประทับไม้ของเอกชน ใช้เพื่อความหมายดังนี้

๑. ตราแสดงกรรมสิทธิ์ หมายถึงดวงตราที่ประทับไม้แล้ว ไม้ดังกล่าวเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของดวงตรานั้น และจะประทับได้ต่อเมื่อในกรณีที่ เป็นไม้ที่ต้องชำระค่าภาคหลวง ไม้ดังกล่าวชำระค่าภาคหลวงเสร็จแล้ว หรือเป็นไม้ที่ได้มาโดยชอบ โดยการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยน และตกทอดมาโดยชอบด้วยกฎหมาย

๒. ตราหมายป่า หมายถึงดวงตราที่ประทับไม้ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมป่าของผู้รับอนุญาตจากทางการได้ตีประทับไว้ที่ไม้ เพื่อให้คนงานหรือผู้รับจ้างทำการตัดทอนไม้ตามที่ได้หมายไว้ ทั้งนี้ เพราะการตัดทอนไม้ให้เป็นท่อนขงนั้นย่อมมีความยุ่งยากเป็นพิเศษ เพราะถ้าตัดทอนไม้ไม่ได้ดี ไม้ อยู่ในความต้องการของตลาดแล้ว ก็จะทำให้ขาดผลประโยชน์ที่ควรจะได้รับไป และการที่จะให้ผู้ชำนาญในการตัดทอนไม้มาควบคุมอยู่ทุกกระพริบกระทำไม่ได้

๓. การประทับตราชักลาก (ตีตรา ช. ลาก) ในปีพุทธศักราช ๒๔๕๓ การทำไม้ไม่ต้องการตีตราชักลากแต่อย่างใด ไม้ตายแห้งขนนอนทำออกมาได้ทันที เพราะไม้ที่ทำออกถือว่าเป็นไม้ของรัฐบาลหรือของกรมป่าไม้ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ กรมป่าไม้ได้มอบให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เป็นผู้ทำไม้ตามโครงการ เนื่องจากองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ อยู่ในสังกัดกรมป่าไม้ เจ้าหน้าที่ป่าไม้จึงมิได้ควบคุมการทำไม้ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้อย่างเคร่งครัดนัก การตีตราชักลากจะกระทำเฉพาะไม้ดิบกานไม่ตาย และไม้อนุญาตให้โค่นดิบเท่านั้น ส่วนไม้กานแห้งไม่ต้องตรวจวัดตีตราชักลาก ตลอดจนไม้ตายแห้งขนนอนก็ไม่ต้องตีตราสำรวจก่อน ทำออกมาจากป่าได้เลย

ต่อมาเมื่อมีการให้สัมปทานป่าไม้มากขึ้น ทั้งการให้สัมปทาน การให้ใบอนุญาตผูกขาด ใบอนุญาตรายย่อยแก่ราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชนอื่น ๆ ผู้ทำไม้ขยายออกเป็นหลายฝ่ายมากขึ้น มิใช่ทำเฉพาะแต่กรมป่าไม้เท่านั้น จึงต้องมีการควบคุมดูแลให้รัดกุมยิ่งขึ้นทุกชั้นตอน ได้ออกระเบียบ

เงื่อนไข ให้ถือปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้น การทำป่าไม้ระยะหลังจึงมีเจ้าหน้าที่ควบคุมทุกขั้นตอน ซึ่งในเรื่องเกี่ยวกับการประทับตราชกลากจะต้องปฏิบัติดังนี้ เมื่อผู้รับสัมปทานทำไม้ ลัมไม้ และตัดทอน แล้ว พร้อมทั้งจะชกลากออกจากป่า แต่ผู้ทำไม้จะนำไม้ออกจากป่าโดยผลการไม่ได้ ต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ มาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งว่าไม้ที่ลัมนั้นมีตราชกเลือกหรือไม่ แล้วต้นไม้ นั้น ๆ ทอนได้เป็นที่ท่อน ซึ่งเมื่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้ตรวจสอบแล้ว ประทับตราอนุญาตให้แล้ว จึงจะนำเคลื่อนที่ออกจากที่เดิมรอกการนำออกจากป่าต่อไป และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการประทับตราอนุญาตชกลากไม้ กรมป่าไม้จึงได้กำหนดระเบียบไว้ดังต่อไปนี้^๑

ข้อ ๑ ตราอนุญาตชกลากไม้ หมายถึงรปรอยตราที่ใช้สำหรับประทับไม้ เพื่อแสดงว่าเป็นไม้ที่อนุญาตให้ชกลากเพื่อการทำไม้

ข้อ ๒ เมื่อผู้รับสัมปทานหรือผู้อนุญาตทำไม้ประสงค์จะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไปทำการติดตราชกลากไม้ที่ตนได้ทำออกและตัดทอนไว้ตามสัมปทานหรือใบอนุญาต ก็ให้ยื่นคำร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แห่งจังหวัด หรืออำเภอท้องที่ซึ่งป่าไม้นั้นตั้งอยู่ ซึ่งเจ้าหน้าที่จะได้ลงทะเบียนรับไว้เป็นหลักฐานแสดงลำดับก่อนหลังของผู้ที่ยื่นและดำเนินการต่อไป แต่ถ้าการทำไม้นั้นเป็นการทำไม้สัก กิติ หรือเป็นการทำไม้ในเขตป่าโครงการกิติ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับคำร้องเสนอต่อไปยังป่าไม้เขตเจ้าของท้องที่เป็นผู้พิจารณาสั่งการตามนัยแห่งระเบียบนี้โดยมิชักช้า

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามนัยแห่งระเบียบ ซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ป่าไม้ หรือจังหวัดนั้นมิใช่เพียงพอที่จะให้ไปตรวจดำเนินการติดตราอนุญาตชกลากไม้แล้วเสร็จได้โดยเร็ว ก็ให้ป่าไม้เขตหรือป่าไม้จังหวัดรายงานกรมป่าไม้ เพื่อพิจารณาสั่งการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งประจำอยู่ในท้องที่เขตหรือจังหวัดอื่น หรือที่กรมป่าไม้ มาช่วยปฏิบัติการเป็นครั้งคราวตามความจำเป็น

^๑ จรรยา แวววุฒินันท์, "ระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการประทับตราอนุญาตชกลากไม้," คู่มือพนักงานป่าไม้ (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, ๒๕๐๔), หน้า ๑๗๔ - ๑๗๕.

ข้อ ๓ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินการนี้ ให้ผู้รับสัมปทานหรือผู้รับอนุญาตทำไม้เตรียมการถากหน้าเขียงสำหรับประทับตราอนุญาตชักลากไว้บนไม้แต่ละท่อนที่จะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจตราชักลาก โดยให้ถากบริเวณใกล้กลางท่อน ให้ความยาวไม่น้อยกว่า ๔๕ เซนติเมตร พื้นเรียบถึงเนื้อไม้ที่เห็นได้ชัดเจนจำนวนหนึ่งหรือสองเขียงตามความเหมาะสมกับลักษณะและความยาวของไม้ท่อนนั้น ๆ และถ้าหากหน้าตัดของไม้ท่อนมีเนื้อที่ว่างสำหรับตีประทับตราได้ ก็ให้ตีตราชักลากด้วย

ในการปฏิบัติการตราชักลากประจำท่อนนี้ เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการจะต้องตีประทับตราเหล่านี้ควบคู่ไปกับตราชักลากด้วย คือ ตราตรวจประจำตัว ตราเลขเรียงประจำต้น (ที่เจ้าหน้าที่ผู้สำรวจคัดเลือกเค็มตีไว้) ตราเลขเรียงลำดับประจำท่อน (ของเจ้าหน้าที่ผู้ทำการตราชักลาก) และเลขปี พ.ศ. การประทับรูปรอยตราดังกล่าวนี้ เจ้าหน้าที่ป่าไม้จะต้องประทับตราไม่น้อยกว่า ๓ แถว

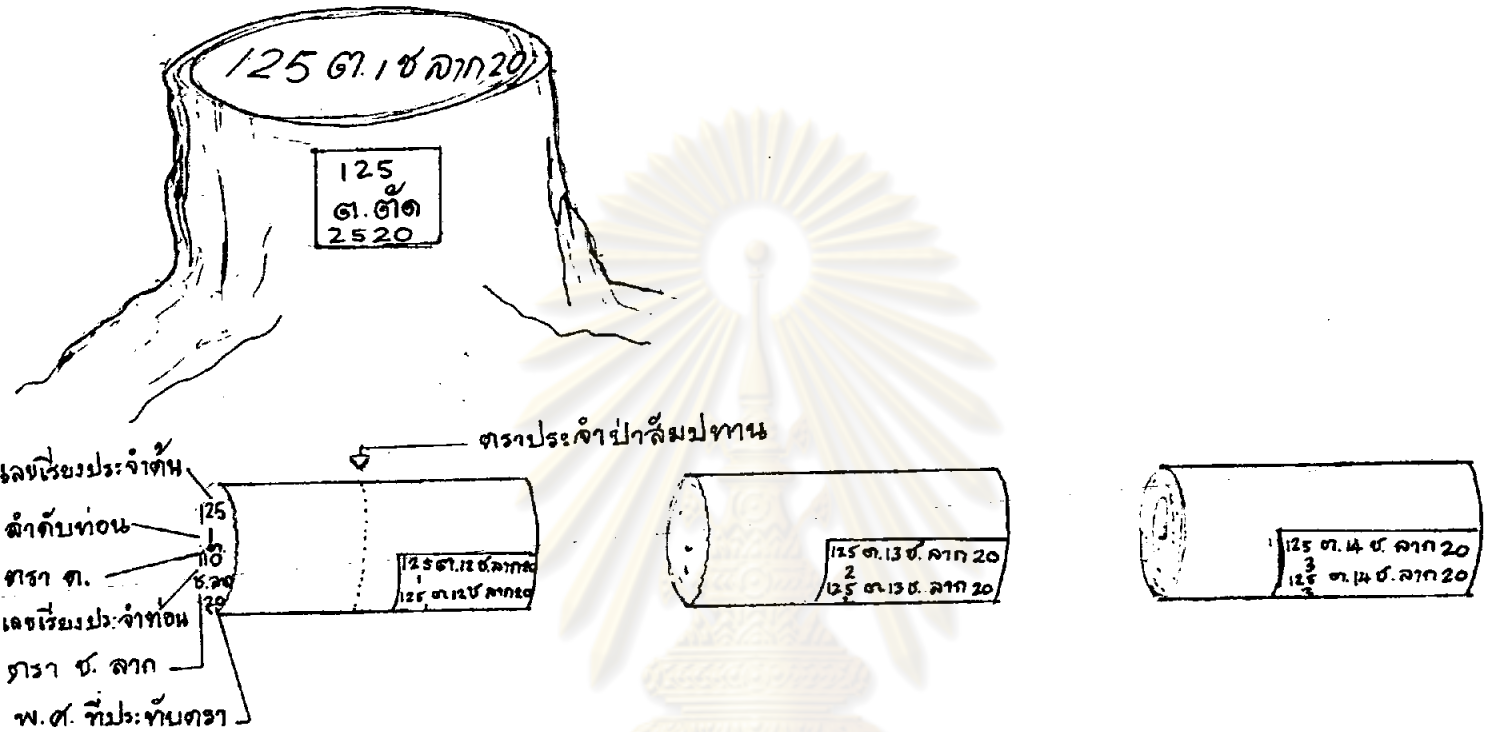
สำหรับตรากรรมสิทธิ์ประจำป่าสัมปทาน ให้ตีไว้ตรงกึ่งกลางท่อน

ข้อ ๔ พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งจะให้เป็นผู้ดำเนินการตรวจประทับตราชักลากนั้น จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หรือเป็นผู้สำเร็จวิชาการป่าไม้จากโรงเรียนป่าไม้ จังหวัดแพร่ หรือเป็นพนักงานป่าไม้ตรีขึ้นไป แต่ต้องมีใช้ผู้ที่ได้ทำการสำรวจคัดเลือกตราประจำต้น หรือตราอนุญาตให้ตัดฟันสำหรับป่านั้น ๆ เว้นแต่ในกรณีจำเป็นจริง ๆ ซึ่งมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ก็ให้ใช้คนเดียวกันได้ แต่ให้ถือว่าการปฏิบัติเช่นนี้ต้องอยู่ในความควบคุมและรับผิดชอบของป่าไม้เขต หรือป่าไม้จังหวัดโดยตรง

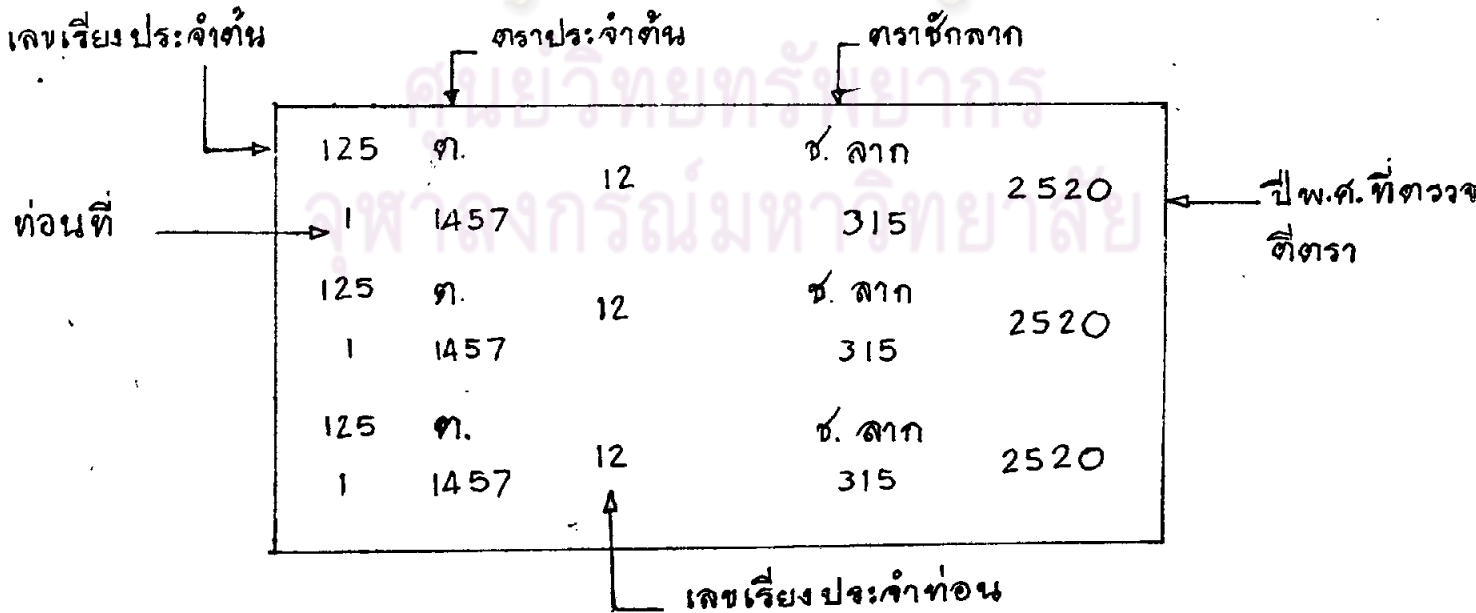
ข้อ ๕ การตราชักลาก ต้องกระทำ ณ ที่ ๆ ไม้แต่ละต้นถูกโค่นล้มลงคาตออยู่ ในกรณีที่เป็นไม้ล้มขนอนนอนไพร ให้ตราชักลาก ณ ที่ ๆ ไม้ล้มขนอนนอนอยู่ การตราชักลากจะกระทำโดยตราประทับไว้บนไม้ที่ยืนต้นอยู่ หรือบนท่อนไม้ที่ชักลากออกมาห่างไกลจากตอแล้ว (เกิน ๔๐ เมตร) หากมิได้กระทำเช่นนี้ถือเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้อ ๖ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับคำสั่งให้ไปดำเนินการตราชักลากไม้ที่ผู้รับสัมปทานหรือผู้รับอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกให้ ซึ่งยังมีอายุอยู่ และเป็นไม้ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำการ

ภาพแสดงการประทับตราอหุณาตชักลากไม้

รูปแสดงการประทับตราบนหน้าเขียน

คัดเลือกสัตว์ให้ตัดฟัน หรือสัตว์คัดเลือก เพื่อให้ทำออกถูกต้องตรงตามเงื่อนไขสัมปทานหรือใบอนุญาตทำไม้แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จึงจะประทับตราอนุญาตชักลากให้ชักลากได้ ห้ามมิให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสัตว์ตราอนุญาตชักลากไม้ที่ยังมิได้ตัดทอนเป็นท่อน ๆ โดยเรียบร้อยแล้ว นอกจากไม้ต้นที่ตัดโคนลงนั้นผู้รับสัมปทานหรือผู้รับอนุญาตแจ้งว่าจะตัดทอนได้เพียงท่อนเดียว

ข้อ ๗ การจดยการลงในสมุดตรวจวัดไม้ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบไม้ประทับรูปรอยตรา และวัดขนาดยาว ขนาดโต ของไม้ ให้จดยการดังกล่าวลงในสมุดตรวจวัดไม้ เพื่อให้ทราบว่

(๑) ไม้ที่ตรวจสอบสัตว์นั้นได้อนุญาตทำออกโดยสัมปทานหรือใบอนุญาต ฉบับที่.....เล่มที่.....วันที่.....เดือน.....ปีใด ใครเป็นผู้รับสัมปทานหรือใบอนุญาต

(๒) วันตรวจสัตว์ตราอนุญาตชักลาก รูปรอยตราที่ประทับไม้เพื่ออนุญาตให้ชักลากที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสัตว์ ชื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

(๓) ชนิดไม้ ขนาดยาว โต ของไม้แต่ละท่อนที่ได้ตรวจสัตว์ตราอนุญาตให้ชักลาก

(๔) แสดงเลขเรียงประจำท่อนที่สัตว์ตราประจำท่อน เรียงตามลำดับติดต่อกันไปตลอดปี สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่แต่ละคน

(๕) รูปรอยตราเดิมที่สำรวจคัดเลือก สัตว์ตราประทับประจำต้นให้ตัดฟันโดยแสดงให้ทราบว่า เป็นไม้ต้นเลขที่เท่าใด รูปรอยตราประทับประจำต้นรูปร่างใด ให้ทราบเป็นรายต้นด้วย

(๖) ให้ระบุไว้ในช่องหมายเหตุของบัญชีไม้ให้ทราบตำหนิรูปพรรณของไม้ด้วย เช่น โคนถูกไฟไหม้ หรือเป็นพู่ หรือกลวง หรือปลายคด เป็นต้น

ข้อ ๘ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับคำสั่งให้ตรวจประทับตราอนุญาตชักลากได้ตรวจสอบถูกต้องและดำเนินการดังกล่าวเสร็จสิ้นตามระเบียบแล้ว ให้บันทึกแสดงรายการตรวจประทับตราอนุญาตชักลากไว้ในใบอนุญาตทำไม้รายนั้น ให้ทราบว่า ได้ตรวจประทับตราอนุญาตชักลากไม้ชนิดใด จำนวนกี่ต้น ตัดทอนได้กี่ท่อน ใช้รูปรอยตราอนุญาต ชักลาก ตราตรวจ รูปร่างดีประทับ และเลข

เรียงประจำท่อน เลข พ.ศ. เท่าใด แล้วให้คัดสำเนาบัญชีรายการตัดราคาซีกลากไม้รายเดียวกันนั้น ลงในสมุดตรวจวัดไม้ จำนวน ๒ ชุด พร้อมด้วยสมุดตรวจวัดไม้รายงานต่อป่าไม้จังหวัดหรือป่าไม้เขต หรือผู้สั่งให้ปฏิบัติการ เพื่อตรวจสอบโดยด่วน

ข้อ ๙ เมื่อป่าไม้จังหวัดหรือป่าไม้เขตแล้วแต่กรณี ได้รับรายงานผลการตรวจตัดรา อนุญาตซีกลากจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้รีบตรวจสอบว่าเป็นการถูกต้องตามบัญชีสำรวจคัดเลือกตัดรา ประจำต้นให้ตัดฟันเพียงใดหรือไม่ ในกรณีสงสัย ให้ป่าไม้จังหวัดหรือผู้ช่วยป่าไม้จังหวัดหรือป่าไม้ เขต หรือผู้ช่วยป่าไม้เขต ออกไปตรวจสอบดำเนินการตามควรแก่เหตุผล

ในกรณีที่ไม่ได้ตรวจตัดราอนุญาตให้ซีกลาก เป็นป่าไม้ในป่าโครงการ ให้ป่าไม้เขตส่งบัญชีไม้ ที่ได้ประทับตราซีกลากไม้ไปให้จังหวัด ๑ ชุด เพื่อตรวจตราควบคุมการทำไม้ และตรวจสอบตัดรา คำนวณค่าภาคหลวงต่อไป และอีก ๑ ชุด ส่งกรมป่าไม้

ข้อ ๑๐ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่แห่งท้องที่ได้รับบัญชีตรวจตัดราอนุญาตซีกลากไม้แล้ว เมื่อ ผู้รับสัมปทานหรือผู้รับอนุญาตนำไม้ออกมารวมหมอนเพื่อตรวจคำนวณค่าภาคหลวง ก็ให้พนักงาน เจ้าหน้าที่ตรวจสอบไม้ที่จะตรวจวัดตัดราภาคหลวงนี้กับบัญชีตรวจตัดราอนุญาตซีกลาก เพื่อเป็นการ ถูกต้องตามบัญชีดังกล่าว และชอบด้วยเงื่อนไขสัมปทานหรือใบอนุญาตทุกประการแล้ว จึงจะตรวจวัด ตัดราภาคหลวงต่อไปตามระเบียบได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จ. การประทับตราภาคหลวง (ตีตรา กล.)

การประทับตราภาคหลวง เป็นงานสำคัญต่อนหนึ่ง เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรที่จะได้เข้ารัฐ เจ้าหน้าที่ป่าไม้จึงต้องปฏิบัติงานนี้ด้วยความเคร่งครัด จะต้องตรวจและวัดไม้ทุกท่อนให้ตรงกับความเป็นจริงที่สุด เพราะเงินค่าภาคหลวงจะได้เข้ารัฐมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณไม้ที่วัดได้

เพื่อการปฏิบัติงานที่ถูกต้องและให้ดำเนินการเป็นแบบเดียวกัน กรมป่าไม้จึงกำหนดระเบียบว่าด้วยการตรวจวัดประทับตราและ เรียกเก็บเงินค่าภาคหลวงไม้ไว้ดังนี้^๑

ข้อ ๑ เมื่อได้รับคำขอตรวจวัด ประทับตรา เพื่อคำนวณค่าภาคหลวงให้เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอตรวจสอบตามคำขอเสนอต่อผู้บังคับบัญชาว่า

- ๑.๑ ใบอนุญาตทำไม้ยังมีอายุอยู่ และถูกต้องตามหลักฐานการอนุญาตหรือไม่ เพียงใด
- ๑.๒ สถานที่ที่ขอให้ตรวจวัดไม้ ตรงตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาตหรือไม่
- ๑.๓ ได้ทำไม้ออกจากป่าตามชนิดและจำนวนถูกต้องตรงตามใบอนุญาตหรือไม่
- ๑.๔ ถ้าเป็นไม้ชนิดที่ต้องประทับตราอนุญาตซีกลาก ให้ทำการตรวจสอบหลักฐานว่าชนิดและจำนวนไม้ตามคำขอถูกต้องตรงกันกับหลักฐานที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ประทับตราอนุญาตซีกลากหรือไม่

ข้อ ๒ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะดำเนินการตรวจวัด ประทับตราค่าภาคหลวง ต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาวนศาสตร์ สำเร็จวิชาการป่าไม้จากโรงเรียนป่าไม้ของกรมป่าไม้ พนักงานป่าไม้ตั้งแต่ชั้นตรีขึ้นไป หรือป่าไม้อำเภอจัตวา แต่ต้องมีผู้ใช้ผู้ที่ได้ทำการตรวจวัด ประทับตราอนุญาตซีกลากไม้รายนั้น หรือผู้ที่ได้ทำการสำรวจตีตราหมายให้ตัดฟัน ในกรณีที่ตรวจวัด ประทับตราคำนวณ

^๑ กระทรวงเกษตร, กรมป่าไม้, "ระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการตรวจวัด การประทับตรา และการเรียกเก็บเงินค่าภาคหลวงไม้ ไม้หิน หรือไม้เผาถ่าน (พระนคร: กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๑๐).

ค่าภาคหลวง ณ ต่อไม้ เว้นแต่มีความจำเป็นอันหลีกเลี่ยงมิได้ ก็ให้จังหวัดส่งพนักงานเจ้าหน้าที่คน เดียวกันได้ โดยให้อยู่ในความรับผิดชอบของจังหวัด

ข้อ ๓ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกไปดำเนินการตรวจวัด ประทับตราค่าภาคหลวง ต้องตรวจสอบชนิด ขนาด รูปรอยตราอนุญาตชักลาก จำนวนไม้ และสถานที่รวมหมอนว่าถูกต้องตรงตามบัญชี อนุญาตชักลาก และหรือเงื่อนไข ตามใบอนุญาตเสียก่อน จึงจะดำเนินการต่อไปได้

ในกรณีที่ใบอนุญาตทำไม้ระบุสถานที่ตรวจวัดจำนวนค่าภาคหลวง ณ ต่อไม้ หรือไม้ที่ได้รับ อนุญาตให้ประทับตราค่าภาคหลวง ณ ที่ต่อได้เป็นพิเศษเฉพาะราย พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบ ชนิด จำนวน ขนาด และรูปรอยตราอนุญาตให้ตัดฟันว่าถูกต้องตรงตามใบอนุญาต และหรือเงื่อนไขตาม ใบอนุญาตเสียก่อน จึงจะดำเนินการได้

การตรวจวัดประทับตราค่าภาคหลวง ณ ต่อไม้ดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประทับตรา ประจำตัว (ตรา ต.) พร้อมเลขเรียงลำดับก่อนภาคหลวงของไม้ก่อนที่ตัดทอนจากต่อนั้น และเลขปี พ.ศ. ที่ประทับตราไว้ที่หน้าตัดของต่อไม้ทุกต่อด้วย

ไม้ที่ตรวจวัดประทับตราค่าภาคหลวง ณ ที่ต่อดังกล่าวนี้นี้ ถ้าต้นโคตัดทอนได้หลายท่อน ให้ เจ้าหน้าที่หมายเหตุไว้ในบัญชีรายการไม้ให้ชัดเจนด้วยว่า เป็นไม้ท่อนที่ ๑, ๒ หรือ ๓ ฯลฯ

ในกรณีที่มีเหตุผลอันควรเชื่อว่า ไม้ที่ทำออกมานั้น ไม่ถูกต้องตามใบอนุญาต ก็ให้ระงับการ ประทับตราค่าภาคหลวงไว้ เพื่อทำการตรวจสอบหลักฐานการอนุญาตโดยละเอียดก่อน

ข้อ ๔ การตรวจวัดขนาดไม้เพื่อหาปริมาตรคำนวณค่าภาคหลวง ให้ปฏิบัติดังนี้

การหาปริมาตรไม้ท่อน ความยาวให้วัดจากปลายสุดด้านหนึ่งถึงปลายสุดอีกด้านหนึ่ง ในส่วน ที่ยาวที่สุดของไม้ท่อนนั้น ความโตให้วัดรอบท่อนไม้ ตรงกึ่งกลางความยาวของไม้ท่อนนั้น

ในกรณีตรงกึ่งกลางท่อนไม้เป็นปุ่มตา หรือผิดปกติ ให้วัดความโตสกัดจากส่วนที่ผิดปกติ ตรง ใกล้กับกึ่งกลางมากที่สุด ทั้งนี้ ให้ผู้ตรวจวัดบันทึกหมายเหตุไว้ในบัญชีโดยชัดเจนด้วย

ข้อ ๕ เมื่อตรวจวัดเสร็จแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับคำนวณเงินค่าภาคหลวงแล้วแจ้ง จำนวนเงินนั้นให้ผู้รับอนุญาตหรือผู้แทนทราบ โดยให้ลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน ในกรณีที่

การคำนวณเงินค่าภาคหลวงไม่เสร็จสิ้นในวันนั้น หากผู้รับอนุญาตหรือผู้แทนมาติดต่อบริหารด้วยตนเอง ไม่ได้ ให้จังหวัดหรืออำเภอ แล้วแต่กรณี แจ้ง เป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ให้ผู้รับอนุญาตนำเงินค่าภาคหลวงไปชำระให้ครบถ้วนภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่เจ้าหน้าที่แจ้งจำนวนเงินที่จะต้องชำระให้ทราบ

ข้อ ๖ ถ้าผู้รับอนุญาตทำไม่ประสงค์จะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประทับตราค่าภาคหลวงในขณะที่ทำการตรวจวัดไม้เพื่อคำนวณค่าภาคหลวง จะกระทำได้อีกเมื่อผู้รับอนุญาตได้วางเงินมัดจำค่าภาคหลวง เป็นจำนวนเงินไม่น้อยกว่าจำนวนที่พนักงานเจ้าหน้าที่ประเมินไว้สำหรับไม้รายนั้น ๆ และเมื่อได้ทำการตรวจวัด คำนวณค่าภาคหลวงที่แท้จริงได้เท่าใดแล้ว ให้นำมาหักกลบลบกันกับเงินค่าภาคหลวงที่วางมัดจำไว้ล่วงหน้านั้น ถ้ายังขาดเท่าใดให้เรียกเก็บจนครบให้เสร็จสิ้นภายใน ๓๐ วัน แต่ถ้าเงินมัดจำค่าภาคหลวงล่วงหน้าเกินไปจากที่คำนวณได้จริง ก็ให้คืนเงินส่วนที่เกินแก่ผู้รับอนุญาตโดยมิชักช้า

ข้อ ๗ การประทับตราภาคหลวง พนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินการได้อีกเมื่อผู้รับอนุญาตได้ชำระเงินค่าภาคหลวงเสร็จสิ้นครบถ้วน หรือได้ปฏิบัติตามการตาม ข้อ ๖ แล้ว

ข้อ ๘ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการประทับตราค่าภาคหลวง ให้ผู้รับอนุญาตทำไม้ทำหน้าเขียง สำหรับประทับตราไว้ให้พร้อม โดยทำหน้าเขียงบนท่อนซุงตรงที่ห่างจากปลายของท่อนซุงหรือรูจุกไม้ค้ำโคน ไม้เกิน ๕๐ เซนติเมตร มีขนาดกว้างไม่น้อยกว่า ๒๐ เซนติเมตร ยาวไม่น้อยกว่า ๔๐ เซนติเมตร

รูปรอยตราตรงที่พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องประทับลงบนเขียง ได้แก่ ตราประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจวัด ตราภาคหลวง เลขเรียงลำดับท่อนไม้ (เลขเรียงลำดับท่อนไม้ให้เรียงตามลำดับติดต่อกันไปตลอดปี สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่แต่ละคน) และ เลขปี พ.ศ. ที่ประทับตรา การประทับรูปรอยตราดังกล่าวนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องประทับไม่น้อยกว่า ๓ แถว เช่นเดียวกับการประทับตราชกลาก นอกจากนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประทับตราที่หน้าตัดด้านปลายของท่อนไม้เช่นเดียวกับการประทับที่หน้า เขียงดังกล่าว ในวรรคก่อนอีกด้านหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ดี นอกจากจะประทับตราที่หน้าเขียงและหน้าตัดของท่อนไม้ดังกล่าวแล้ว ถ้าเห็น

ว่าส่วนอื่นของท่อนไม้ควรจะได้ประทับตราเพื่อให้สังเกตได้ง่าย ก็ให้ประทับตราภาคหลวงลงบนส่วนต่าง ๆ ของท่อนไม้ได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๔ การตรวจวัดประทับตราค่าภาคหลวงไม้ที่มีหลักฐานบัญชีตรวจวัดประทับตราอนุญาต ชักลาก ให้เจ้าหน้าที่หมายเหตุในบัญชีชักลากให้ทราบว่า ได้ทำการตรวจวัดประทับตราค่าภาคหลวงเสร็จแล้ว หรือเป็นบางส่วน โดยใบเสร็จค่าภาคหลวงเล่มที่.....ฉบับที่..... ลงวันที่ เดือน ปีใด คงเหลือท่อนไม้บ้าง ทั้งนี้ ให้เจ้าหน้าที่หมายเหตุหลังจากที่ได้รับชำระเงินค่าภาคหลวงแล้วโดยมิชักช้า

ข้อ ๑๐ ไม้ที่ได้ประทับตราค่าภาคหลวงไว้แล้ว หากรูปรอยตราลบเลือนหรือถูกทำลาย แต่ยังไม่พบสังเกตเห็นรูปรอยตราค่าภาคหลวงเดิมอยู่ อันเป็นที่เชื่อถือได้ว่าเป็นไม้ที่ได้เคยประทับตราค่าภาคหลวงมาก่อนจริงหรือพิสูจน์ได้ว่าเป็นไม้ที่ได้ชำระค่าภาคหลวงแล้วจริง เมื่อเจ้าของไม้ประสงค์จะให้ตรวจวัด ประทับตราค่าภาคหลวงเพิ่มเติมใหม่ เพื่อประโยชน์ใด ๆ ก็ดี ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แห่งท้องที่ที่ไม้นั้นตกอยู่ โดยมีบัญชีแสดงรายการ ชนิด จำนวน ขนาด ตลอดถึงเลขเรียงประจำท่อน และแจ้งรูปรอยตราที่ลบเลือน หรือถูกทำลายแนบไปกับคำขอพร้อมใบเสร็จค่าภาคหลวงหรือใบเบิกทางกำกับไม้นั้นไปด้วย

ข้อ ๑๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แห่งท้องที่ไปตรวจสอบไม้ตามคำขอและพิจารณาว่าไม้นั้นเป็นไม้ที่ได้มาตามใบเสร็จค่าภาคหลวงหรือใบเบิกทางที่นำมาอ้างหรือไม่เพียงใด รอยตราลบเลือนหรือถูกทำลายเพราะเหตุใด เพียงใด มีชนิด ขนาด และตำหนิรูปพรรณแต่ละท่อนอย่างไร แล้วรายงานผลการตรวจสอบพร้อมด้วยความเห็นและคำขอ ตลอดทั้งเอกสารประกอบทั้งหมดไปตามลำดับชั้น จนถึงกรมป่าไม้ เพื่อพิจารณาสั่งการ เมื่อกรมป่าไม้สั่งประการใด จึงให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการไปตามนั้น

ข้อ ๑๒ การประทับตราค่าภาคหลวงเพิ่มเติมหรือประทับตราซ่อมใหม่ ให้ตรวจวัดขนาดใหม่ และดำเนินการเช่นเดียวกับการตรวจวัด ประทับตราค่าภาคหลวงไม้ ตามใบอนุญาตทำไม้โดยทั่ว ๆ ไป ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทุกประการ แต่ให้หมายเหตุไว้ในบัญชีไม้ที่ตรวจวัดใหม่ให้ทราบว่า เป็นการประทับตราค่าภาคหลวงเพิ่มเติม หรือซ่อมตามใบเสร็จค่าภาคหลวงหรือใบเบิกทางของที่ทำการใด

ฉบับใด สำหรับเลขเรียงท่อนให้ใช้ เลขลำดับสำหรับไม้ที่ตรวจวัดประทับตราค่าภาคหลวงตาม ข้อ ๘
ทั้งนี้ ให้มีสมุดตรวจวัดไม้ดังกล่าวไว้โดยเฉพาะ

ในการประทับตราค่าภาคหลวง เพิ่ม เติมหรือซ่อมใหม่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกไว้ในใบ
เสร็จค่าภาคหลวง และหรือใบเบิกทางที่นำมาแสดง เพื่อทราบด้วยว่าได้ตรวจวัดประทับตราเพิ่มเติม
หรือซ่อมรอยตราเดิมเมื่อวัน เดือน ปีใด ใช้รูปรอยตราใด เมื่อใด คำเนินการไปเสร็จแล้ว ให้
รายงานกรมป่าไม้ทราบทุกครั้ง

ในทางปฏิบัตินั้น การประทับตราค่าภาคหลวงจะต้องประทับไม้ทุกท่อนที่ได้รับคัดเลือกให้
ตัดฟัน ณ หมอนไม้สุดท้าย ก่อนที่จะเคลื่อนย้ายไม้นั้นไปใช้งาน แต่มีข้อยกเว้นสำหรับไม้บางท่อนที่มี
สามารถนำออกมาจากป่ามาได้ในช่วงระยะเวลาสั้น เนื่องจากอยู่ในที่ลำบากมาก ทั้งรถและช้างไม่
อาจดึงไม้ออกมาได้ ต้องตัดราคาภาคหลวงคาคอในป่าเลยทีเดียว ซึ่งอาจทำความลำบากให้เจ้าหน้าที่
ป่าไม้สักเล็กน้อย แต่ก็ทำให้ได้เงินเข้ารัฐและนำไม้นั้นออกมาใช้ได้ภายหลัง เมื่อสภาพดินฟ้าอากาศ
อำนวย

ฉ. การนำไม้เคลื่อนที่

บทบัญญัติในมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ คำว่า "นำเคลื่อนที่หมายถึงชักลากหรือ
ทำให้ไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ไปด้วยประการใด ๆ" การที่ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้เพื่อเป็นการ
ควบคุมและป้องกันมิให้มีการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ได้ทางหนึ่ง เพราะการนำไม้เคลื่อนที่ต้องมี
ใบเบิกทางกำกับ นอกจากนี้แล้วยังทำให้ค่านำไม้ต่าง ๆ ตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงานของ
ที่ทำการป่าไม้อื่น ๆ ได้อีก เช่น กรณีที่มีการตรวจวัดไม้ผิดขนาด เรียกเก็บค่าภาคหลวงคลาดเคลื่อน
ก็ย่อมจะตรวจสอบและเก็บค่าภาคหลวงนั้นให้ถูกต้องได้ เป็นการรักษามูลประโยชน์ของทางราชการได้
อีกทางหนึ่ง

และจากมาตรา ๓๘ ผู้ใดนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ต้องมีใบเบิกทางของพนักงานเจ้าหน้าที่
กำกับไปด้วย ตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง

คำว่า ใบเบิกทาง หมายถึงหนังสือที่พนักงานเจ้าหน้าที่ออกให้แก่ผู้ที่ประสงค์จะนำไม้หรือ
ของป่าเคลื่อนที่ ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการนำเคลื่อนที่และระเบียบของทางราชการที่เกี่ยวข้องการนี้

มีรายละเอียดแสดงว่าเป็นการอนุญาตให้บุคคลใดนำไม้หรือของป่าชนิดใด มีปริมาตรหรือจำนวนเท่าใด จากที่ใด ไปที่ใด มีหลักฐานในการได้มาโดยชอบอย่างไร มีระยะเวลาเพื่อการนำเคลื่อนที่ในวัน

การนำไม้เคลื่อนที่ไม่่ว่าจะด้วยยานพาหนะชนิดใด ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายป่าไม้ได้ แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. การนำไม้เคลื่อนที่โดยไม่ต้องมีใบเบิกทางกำกับ

๒. การนำไม้เคลื่อนที่โดยต้องมีใบเบิกทางกำกับ

๑. การนำไม้เคลื่อนที่โดยไม่ต้องมีใบเบิกทางกำกับ จะมีลักษณะดังนี้

๑.๑ ตามสัญญาสัมปทาน ได้กำหนดไว้ว่าจะต้องลากขนไม้ออกไปรวมหมอนไว้เพื่อตีตรา ค่าภาคหลวง ที่รวมหมอนไม้นี้เรียกว่า "จุดหมายปลายทาง" จุดหมายปลายทางในตอนนี้ผู้รับสัมปทาน จะเป็นผู้กำหนด และเมื่อได้กำหนดที่ใดไว้แล้ว ผู้รับสัมปทานจะต้องทำหนังสือถึง ป่าไม้เขตที่ควบคุม ป่านั้น เพื่อขออนุมัติใช้เส้นทางชักลากและกำหนดที่รวมหมอนไม้ เมื่อป่าไม้เขตตอบอนุมัติแล้วก็ถือว่าเป็น "ที่รวมหมอนไม้" การเคลื่อนย้ายไม้จากต่อไปยังที่รวมหมอนไม้นี้จะใช้จ่ายพาหนะใด ๆ ก็ได้ ไม่ต้องมีใบเบิกทางกำกับ แต่อาศัยรอยตราชักลากที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ตีประทับไว้ เป็นหลักฐานในการ ตรวจสอบที่รวมหมอนไม้นี้ตามระเบียบ ควรจะอยู่ภายในเขตป่าสัมปทาน หรือนอกเขตป่าสัมปทาน แต่ก็ ต้องไม่ข้ามเขตจังหวัด

๑.๒ การนำไม้เคลื่อนที่โดยมีใบเบิกทางกำกับ มีลักษณะดังนี้

เมื่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้ตรวจวัดและประทับตราภาคหลวงหรือตีตราขายให้แล้ว แจ้งผู้รับสัมปทานให้นำเงินค่าภาคหลวงไปชำระให้แก่ทางการป่าไม้เรียบร้อยแล้ว ไม้เหล่านั้นจึงจะตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้รับสัมปทาน ซึ่งผู้รับสัมปทานมีอำนาจที่จะให้บุคคลใดนำไม้เคลื่อนที่ก็ได้ แต่ก่อนที่จะเคลื่อนที่ไม้ออกจากหมอนไม้ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการนำไม้เคลื่อนที่ไม่ว่าง ในมาตรา ๓๔ ดังนี้ "ผู้ใดนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ต้องมีใบเบิกทางของพนักงานเจ้าหน้าที่กำกับไปด้วย ตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง" และการที่ผู้รับอนุญาตจะไปยื่นคำขอใบเบิกทาง จะต้องมีใบเสร็จค่าภาคหลวงหรือค่าขายไม้ไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้ มิฉะนั้น เจ้าหน้าที่ป่าไม้จะไม่ออกใบเบิกทางเคลื่อนที่ไม้ออกให้ ดังนั้น เพื่อเป็นการสะดวกต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ อธิบดีกรมป่าไม้จึง

กำหนดระเบียบการออกใบเบิกทางกำกับไม้หรือของป่า เป็นการเพิ่มเติมข้อกำหนดในกฎกระทรวง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ยึดถือไว้ เป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งมีดังต่อไปนี้^๑

๑. ไม้ที่จะออกใบเบิกทางได้นั้น ต้องเป็นไม้ซึ่งได้มาโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติป่าไม้
๒. ถ้าหากเป็นไม้ซึ่งต้องเสียค่าภาคหลวง แต่ยังมีไม้ชำระค่าภาคหลวง ต้องให้ชำระค่าภาคหลวงให้เสร็จสิ้นเสียก่อน จึงออกใบเบิกทางได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตผิดชำระค่าภาคหลวงจากกรมป่าไม้ หรือเป็นไม้ที่ได้รับการอนุญาตให้ยกเว้นค่าภาคหลวงจากกรมป่าไม้ หรือเป็นไม้ที่ยกเว้นค่าภาคหลวงตามพระราชบัญญัติป่าไม้ เมื่อยังไม่มีกฎหมายระบุห้ามไว้เป็นอย่างอื่น หรือไม้ที่รับซื้อจากราชการป่าไม้โดยมีใบเสร็จค่าจำหน่ายไม้หรือของป่า ซึ่งทางราชการป่าไม้ออกให้เป็นหลักฐาน
๓. ก่อนออกใบเบิกทาง พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องตรวจสอบไม้เสียก่อนทุกครั้ง เช่น ไม้ซุงหรือไม้ท่อนที่จะนำมาเคลื่อนที่โดยทางล่องแพก็ต้องตรวจไม้ท่อนเข้าแพ หรือเป็นไม้แปรรูปก็ต้องตรวจสอบตอนที่จะขนบรรทุกลงเรือหรือยานพาหนะอื่น ๆ แล้วแต่กรณี เมื่อปรากฏว่าชนิด จำนวน ขนาด ปริมาตร และรอยตราที่ประทับ ไม้ถูกต้องตรงตามใบเสร็จค่าภาคหลวงหรือใบเสร็จค่าจำหน่ายไม้ของทางราชการป่าไม้แล้วแต่กรณี จึงดำเนินการออกใบเบิกทางได้ เว้นแต่รายได้ได้ตรวจสอบในตอนที่ตรวจวัดเก็บเงินค่าภาคหลวงหรือค่าขายแล้วมายืนยันคำร้องขอรับใบเบิกทางในเวลาใกล้เคียงติดต่อกัน แต่ทั้งนี้ ไม้ นั้นต้องปรากฏว่ายังมีค่านำเคลื่อนที่ไปในท้องที่อื่น
๔. การออกใบเบิกทางให้ออกตามจำนวนหรือปริมาตรไม้ที่จะนำมาเคลื่อนที่ไปได้ในคราวหนึ่ง ๆ เท่านั้น และให้พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดอายุใบเบิกทางให้เหมาะแก่เวลาที่จะนำมาเคลื่อนที่ไปยังที่หมายปลายทางได้ แต่ต้องไม่เกิน ๓ เดือน นับแต่วันที่ออกใบเบิกทางเป็นต้นไป
๕. เมื่อออกใบเบิกทางแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องสลักหลังใบเสร็จค่าภาคหลวงหรือใบเสร็จค่าจำหน่ายไม้ของทางราชการป่าไม้ทุกครั้ง ความว่า "ได้ออกใบเบิกทางแล้ว เป็นจำนวนหรือปริมาตรเท่าใด โดยใบเบิกทางฉบับที่ เล่มที่ ลงวันที่ปีใด ยังเหลืออยู่อีกเท่าใด" พร้อมทั้งลง

^๑ กรมป่าไม้, "การออกใบเบิกทางกำกับป่าไม้หรือของป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้"

ลายมือชื่อกำกับไว้ด้วย หากออกใบเบิกทางหมดจำนวนไม้หรือของป่าตามใบเสร็จฉบับใดแล้ว ต้องขีดฆ่าด้านหน้าใบเสร็จค่าภาคหลวงหรือใบเสร็จค่าจำหน่ายไม้ฉบับนั้น พร้อมทั้งลงลายมือชื่อ วัน เดือน ปี ที่ขีดฆ่ากำกับไว้

๖. เมื่อออกใบเบิกทางแล้ว ให้แนบใบเสร็จค่าภาคหลวงหรือใบเสร็จค่าจำหน่ายไม้หรือของป่าไปกำกับใบเบิกทางด้วย หากไม่สามารถจะแนบไปได้โดยเหตุผลอย่างไร ให้บันทึกลงในช่องหมายเหตุท้ายใบเบิกทางแสดงเหตุขัดข้องนั้น ๆ ไว้เป็นหลักฐาน

๗. การขอรับใบเบิกทางของใหม่แทนใบเบิกทางเดิม อาจทำได้ในกรณีดังต่อไปนี้

๗.๑ ใบเบิกทางเดิมสิ้นอายุแล้วยังนำไม้เคลื่อนที่ไม่ถึงสถานที่หมายปลายทาง และประสงค์จะนำเคลื่อนที่ต่อไปอีก

๗.๒ นำไม้ถึงสถานีปลายทางแล้ว แต่ประสงค์จะนำไปในท้องที่อื่น ๆ นอกจากท้องที่ระบุในใบเบิกทาง

๗.๓ เปลี่ยนยานพาหนะบรรทุก หรือเปลี่ยนตัวผู้ควบคุมไม้ใหม่

การขอรับใบเบิกทางใหม่แทนใบเบิกทางเดิมที่สิ้นอายุ ให้ผู้ครอบครองไม้ร้องขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือด่านป่าไม้แห่งท้องที่ที่ไม่ได้นำมาถึงและอยู่ภายในเขตอำนาจของที่ทำการหรือด่านป่าไม้แห่งนั้น ๆ โดยแสดงใบเบิกทางเดิมแทนใบเสร็จค่าภาคหลวง เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเห็นเป็นการถูกต้องแล้ว จึงออกใบเบิกทางให้ใหม่แทนใบเบิกทางเดิม แล้วเก็บใบเบิกทางเดิมที่สิ้นอายุไว้เป็นหลักฐาน (สลักหลังแล้วขีดฆ่าเช่นเดียวกับใบเสร็จค่าภาคหลวง) การร้องขอรับใบเบิกทางกำกับไม้แต่เพียงบางส่วนก็ต้องสลักหลังใบเบิกทางเดิมทำนองเดียวกับใบเสร็จค่าภาคหลวง

๘. ก่ารออกใบเบิกทางใหม่แทนใบเบิกทางเดิมให้พนักงานเจ้าหน้าที่ระบุในช่องว่างด้านหน้าสำหรับกรอกเลขที่ใบเสร็จค่าภาคหลวงเป็นข้อความว่า "ออกให้ตามใบเบิกทางเดิมของที่ทำการป่าไม้แห่งใด พร้อมทั้งระบุ ฉบับที่ เล่มที่ และวัน เดือน ปี ของใบเบิกทางเดิมที่สิ้นอายุ แทนใบเสร็จค่าภาคหลวงด้วย"

๔. ต้องกรอกข้อความทั้งด้านหน้าและด้านหลังใบเบิกทางให้ครบถ้วน โดยเฉพาะไม้ท่อน เสาถาก และไม้เหลี่ยม ให้ระบุชนิดไม้ จำนวน ขนาด และปริมาตร ให้ครบถ้วนทุกรายการ แม้จะเป็นไม้นอกหวงห้ามก็ให้ระบุชนิดไม้ จำนวนไม้ ให้ชัดเจนเช่นเดียวกัน จะระบุแต่เพียงไม้นอกหวงห้าม หรือไม้เบญจพรรณมิได้ รอยตราประทับไม้ของรัฐบาลที่ต้องระบุก็คือ รอยตราค่าภาคหลวง ตรารัฐบาล ชาย ตราประจำตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ และตราผ่าน ฯลฯ แล้วแต่กรณี ส่วนหลักฐานการชำระค่าภาคหลวงก็ต้องระบุไว้ให้ชัดเจน และเมื่อนำเคลื่อนที่โดยทางใด หรือยานพาหนะใด ให้ระบุชื่อ ยานพาหนะและเลขทะเบียนยานพาหนะนั้น ๆ ไว้ด้วย เท่าที่สามารถจะทำได้

เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับคำร้องขอนำไม้เคลื่อนที่ เจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบเสียก่อนทุกครั้ง การตรวจให้ใช้ ตรา ต. ประทับให้ครบถ้วน ไม่ว่าจะ เป็นไม้หวงห้ามหรือมิใช่ไม้หวงห้าม

ฉะนั้น การนำไม้เคลื่อนที่ในกรณีที่ต้องมีใบเบิกทางกำกับ แต่ผู้นำเคลื่อนที่ฝ่าฝืนไม่ขอรับ ใบเบิกทางเคลื่อนที่ไม้ไปโดยไม่มีใบเบิกทาง อีกทั้งหลบหนีด่านป่าไม้ระหว่างทาง เมื่อเจ้าหน้าที่จับกุม ผู้กระทำผิดได้ นอกจากจะถูกกล่าวโทษฐานนำไม้เคลื่อนที่โดยไม่มีใบเบิกทางแล้ว ยังอาจกล่าวโทษได้ อีกหลายกรณี คือ

๑. นำไม้เคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้โดยไม่แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๔๐

มาตรา ๔๐ ผู้ใดนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่เข้าเขตด่านป่าไม้ ต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำด่านป่าไม้นั้น โดยแสดงใบเบิกทางกำกับไม้หรือของป่า หรือหนังสือกำกับไม้แปรรูปที่ นำมานั้นแล้วแต่กรณี ภายในกำหนดห้าวันนับแต่วันที่เข้าเขตด่าน เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบและ อนุญาตเป็นหนังสือให้ผ่านด่านได้แล้ว จึงให้นำไม้หรือของป่านั้นไปได้

๒. นำไม้เคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น โดยมีได้ รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นหนังสือตามมาตรา ๔๑

มาตรา ๔๑ ห้ามมิให้ผู้ใดนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้ในระหว่างเวลาตั้งแต่ พระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นหนังสือ

๓. ฐานมิใช่หวงห้ามอันยังมิได้แปรรูป และไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงประทับไว้ในครอบครอง ตามมาตรา ๖๔

มาตรา ๖๔ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งไม้หวงห้ามอันยังมีได้แปรรูป โดยไม่มีรอยตรา
คำภาคหลวง รอยตรารัฐบาลชาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวาง
โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสี่พันบาทหรือทั้งปรับทั้งจำ

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าไม้ที่มีไว้ในครอบครองเป็น

๓.๑ ไม้สัก ไม้ยาง หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. หรือ

๓.๒ ไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างรวมกัน เกินสี่สิบตัน
หรือท่อน หรือรวมปริมาตร ไม่เกินสี่ลูกบาศก์เมตร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองพันบาท
ถึงสองหมื่นบาท

๔. ทำไม้หวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๑

มาตรา ๑๑ ผู้ใดทำไม้หรือเจาะหรือสับหรือเผาหรือทำอันตรายด้วยประการใด ๆ แก่
ไม้หวงห้าม ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือได้รับสัมปทานตามความในพระราชบัญญัตินี้
และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคหลัง

การทำไม้ของผู้รับสัมปทาน

ดังได้กล่าวแล้วในหน้า ๕๕ ว่า การทำไม้หวงห้ามมีการอนุญาตหลายแบบ ซึ่งการให้สัมปทานก็เป็นแบบหนึ่งของการอนุญาตทำไม้ ดังนั้น การทำไม้ไม่ว่าจะเป็นการทำไม้สักหรือไม้กระยาเลย ผู้ทำไม้จะยึดหลักใหญ่ ๆ ในการทำไม้ที่คล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันก็ตรงวิธีการของผู้ทำไม้แต่ละรายที่จะมีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในการทำไม้ให้ได้ผลดีและได้ประโยชน์มากแค่ไหน แต่การทำไม้ของรัฐวิสาหกิจซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาลนั้นนับว่าดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการป่าไม้ที่สุด ดำเนินงานอยู่ในระเบียบข้อบังคับของทางการทุกขั้นตอน ทำให้สภาพป่าหลังจากผ่านการทำไม้มาแล้วไม่กระทบกระเทือนเสียหาย เพราะการทำไม้ของรัฐวิสาหกิจจะได้รับอนุญาตให้ทำไม้โดยได้รับสัมปทาน ซึ่งในสัมปทานจะกำหนดเงื่อนไขและระเบียบที่ผู้รับสัมปทานจะต้องปฏิบัติตาม

ในการเข้าดำเนินการทำไม้ แบ่งออกได้ ๒ ประเภท

๑. การทำไม้โดยจ้างผู้รับเหมาหรือลูกจ้างทำทุกขั้นตอน
๒. การทำไม้โดยใช้เครื่องมืออุปกรณ์และพนักงานของรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ เอง และจ้างเหมาเฉพาะบางขั้นตอน

การทำไม้โดยจ้างผู้รับเหมาทุกขั้นตอน เมื่อกรมป่าไม้มินโยบายไม่ให้สัมปทานแก่เอกชนแล้ว แต่ในทางกลับกันก็ต้องให้เอกชนที่มีช่างและอุปกรณ์ในการทำไม้ เช่น รถลากไม้ รถแทรกเตอร์ และเครื่องมืออื่น ๆ มีงานทำด้วย เพื่อมิให้บุคคลเหล่านี้ต้องว่างงานลง อันเป็นทางป้องกันมิให้เกิดปัญหาในด้านสังคมและด้านป่าไม้ของชาติ ถ้าบุคคลเหล่านี้ไม่มีงานทำจะเป็นภัยต่อสวัสดิภาพป่าไม้อย่างมาก โดยเฉพาะบุคคลที่มีช่างสำหรับทำไม้อยู่แล้ว ประการสำคัญคือ บุคคลที่มีอาชีพการทำไม้มาตั้งแต่บรรพบุรุษ ไม่อาจหันไปทำงานอย่างอื่นเลี้ยงชีพได้ จึงจำเป็นต้องให้งานที่เขาเคยทำมาแล้วเป็นงานเลี้ยงชีพ จึงต้องแบ่งการทำไม้ให้บุคคลเหล่านี้ทำประมาณ ๕๐% สำหรับไม้ที่ทำออกมาจากป่าจะเป็นของผู้ว่าจ้างทั้งสิ้น ผู้รับจ้างจะได้รับเพียงค่าจ้างเท่านั้น หรืออาจได้รับการแบ่งขายไม้คืนให้บาง

ชนิดแล้วแต่เงื่อนไขข้อตกลง การหาผู้รับจ้างทำไม้โดยวิธีจ้างเหมา ก็โดยการเรียกประกวดราคาหาผู้รับจ้าง ผู้ประกวดราคา รายใดเสนอราคาต่ำสุดและได้ใกล้เคียงกับราคาที่ผู้ว่าจ้างกำหนดไว้ให้ ซึ่งราคาที่ผู้ว่าจ้างกำหนดไว้นี้เป็นราคาที่ผู้ว่าจ้างได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นราคาที่เหมาะสม สามารถดำเนินการได้โดยไม่ขาดทุน ทั้งนี้ ก่อนที่ผู้ว่าจ้างจะกำหนดราคาค่าจ้างทำไม้ไว้เป็นหลักนั้น ผู้ว่าจ้างจะต้องออกสำรวจป่าเสียก่อนว่ามีสภาพความยากง่ายในการทำไม้ประการใด โดยยึดรายละเอียดต่อไปนี้^๑

๑. อาณาเขตป่า ป่าที่จะเข้าไปทำไม้นั้นเป็นป่าใด อยู่ในท้องที่ใด ตำบล อำเภอ จังหวัดใด เป็นป่าแปลงที่เท่าใด อยู่ในตอนใด อาณาเขตเริ่มตั้งแต่ที่ใดไปสิ้นสุด ณ แปลงใด นิบริเวณเนื้อที่เท่าใด

๒. ชนิดป่าและลักษณะภูมิประเทศ จะต้องทราบว่าป่านั้น ๆ เป็นป่าชนิดใด เช่น ป่าดงดิบ ป่าเบญจพรรณ เป็นต้น และลักษณะภูมิประเทศเป็นเช่นใด เพื่อให้ทราบถึงความยากง่ายในการทำไม้ เช่น จะได้ทราบว่าไม้ตอนใดมีความยากง่ายเพียงใด ไม้อยู่บนเขาสูงชันยากต่อการโค่นล้มและถอนต่อ หรือเป็นคอกต่ำล้มไม้ได้ง่าย ถอนต่อง่าย หรือว่าเป็นป่าที่ราบไม่ต้องถอนตอเลย มีตาคหินยากแก่การทำทางซีกลากไม้เพียงใด ในที่แห่งใดบ้างมีทางที่จะหลีกเลี่ยงไปทางอื่นใดได้บ้างหรือไม่

๓. ชนิด จำนวน และลักษณะของไม้ การตรวจป่าเพื่อคำนวณปริมาณไม้ และดูลักษณะไม้ ถ้าตรวจได้ละเอียดเพียงใดย่อมได้ผลดีเพียงนั้น เพราะจะทำให้ทราบว่าไม้ชนิดใดบ้างที่จะต้องทำออก จำนวนเท่าใด ลักษณะของไม้แต่ละชนิดดีเลว เพียงใด ไม้มีลักษณะทรมาลักเท่าใด ไม้ที่จะต้องทำออกรวมแล้วจะได้กี่ตัน ประมาณว่าจะขายตอนใดกี่ท่อน ปริมาตรรวมกี่ลูกบาศก์เมตร ทั้งนี้ เพื่อทราบจำนวนไม้ นำมาประกอบการพิจารณากำหนดราคาค่าจ้างทำไม้ได้ใกล้เคียง

๔. ที่รวมหมอนไม้ หมอนไม้ซึ่งจะเป็นสถานที่ตรวจวัดตัดราคาภาคหลวง (ตรารัฐบาล) กำหนดไว้ ณ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัดใด หากภายหลังที่ได้มีการตรวจวัดตัดราคาภาคหลวงแล้ว จำเป็นต้องลากขนไปรวมหมอนไม้ยังที่ใด

๕. อุปสรรคในการทำไม้ ต้องสืบให้ทราบว่าในการทำไม้ในป่านั้นจะพบอุปสรรคอย่างไร ในเขตป่า ราษฎรมีอาชีพอื่นที่มีรายได้ดีกว่าการรับจ้างทำไม้ ทำให้หาคนงานยากหรือมีอิทธิพลอื่นใดครอบครองอยู่ ทำให้มีความยุ่งยากต่อการเข้าทำไม้ นอกจากนี้ก็มีอุปสรรคเกี่ยวกับฤดูกาล เช่น

^๑ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ในช่วงใดมีฝนชุก ไม่สะดวกในการทำไม้

๖. เส้นทางซีกลากไม้ในป่า เส้นทางที่จะต้องซีกลากไม้ออกจากตอไปยังที่จะบรรทุกรถยนต์ลากขนต่อไปนั้น มีระยะทางไกลไกลเพียงใด ตอนใดมีระยะทางเท่าใด ต้องตัดทางผ่านที่ใดบ้าง เช่น ลำห้วย ภูเขา และทางตอนนั้น ๆ จะต้องใช้เครื่องมือทำไม้แบบใด คือ ใช้รถแทรกเตอร์ หรือ สกิดเตอร์ หรือใช้ช้าง เข้าไปดึงไม้ออกจากตอ

๗. จำนวนเครื่องมือและอุปกรณ์จะต้องใช้ช้างหรืออุปกรณ์อื่น ๆ เท่าใด จึงจะสามารถนำไม้ออกได้หมดตามเวลากำหนด เมื่อเฉลี่ยค่าจ้างซีกลากออกจากตอจะตกปริมาณละเท่าไร

๘. ระยะทางซีกลากไม้ ทางที่จะลากขนไม้ไปยังจุดหมายปลายทาง มีทางลำเลียงได้ก็ทางโดยเฉพาะทางรถยนต์ จะต้องทราบว่ามีทางไปได้กี่เส้น เส้นใดจากที่ใดไปยังที่ใด ผ่านด่านตรวจใดบ้าง ระยะทางเท่าใด สภาพความยากง่ายมีเท่าใด ทางตอนใดจะต้องทำใหม่หรือปรับปรุงซ่อมแซมตลอดถึงค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมทำทาง ซึ่งสรุปแล้วมีระยะทางในการลำเลียงไม้กี่กิโลเมตรต่อ ๑ เทียว เมื่อตัวเฉลี่ยแล้วราคาค่าจ้างประมาณลูกยาศก์เมตรละเท่าใด

สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวนี้เป็นรายละเอียดที่พอจะประมาณค่าใช้จ่ายได้ เมื่อมารวมกับค่าสำรวจป่า ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ และค่าบำรุงป่า จะสามารถกำหนดราคาค่าจ้างทำไม้ได้เหมาะสมที่สุด อัตราค่าจ้างนี้โดยปกติจะใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการจ่ายเงินค่าจ้างให้ในปีแรกเท่านั้น (ในกรณีที่จ้างทำไม้ทั้งตอน) ส่วนแปลงต่อ ๆ ไป ผู้ว่าจ้างจะต้องทำการสำรวจป่าใหม่ เพื่อความเหมาะสมและยุติธรรมแก่ผู้ทำไม้ เพราะแต่ละแปลง แต่ละปี สภาพแวดล้อมและเหตุการณ์ย่อมแตกต่างกันและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ผู้ว่าจ้างจะต้องเตรียมการไว้ ถ้าเหตุการณ์ผันแปรอย่างรวดเร็วทำให้ค่าใช้จ่ายในการทำไม้และค่าครองชีพถีบตัวสูงขึ้น ผู้รับจ้างจะต้องมีการขอปรับปรุงราคาค่าจ้างทำไม้ที่ประกวดราคาไว้เดิม ซึ่งแต่เดิมมักจะนิยมทำสัญญาจ้างทำไม้ ๑ ตอนตัดฟัน คือ ๓ แปลงตัดฟัน มีอายุเวลาทำไม้ ๓ ปี ดังนั้น ถ้าผู้ว่าจ้างจะยืนยันใช้ราคาตามสัญญาเดิมไม่เปลี่ยนแปลงให้แล้ว โอกาสที่ผู้รับจ้างจะทิ้งงานนั้นมีมาก ซึ่งจะเป็นผลเสียแก่ผู้ว่าจ้างอย่างมาก คือ ไม่อาจทำไม้ออกมาทันตามฤดูกาลได้ ปัจจุบันจึงนิยมจ้างทำไม้กันเพียงปีเดียวหรือแปลงเดียว

การรับเหมาหรือจ้างลูกช่วงทำไม้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีอาชีพและมีความสามารถในงานด้านนี้ มีงานที่สุจริตทำ ไม่ต้องไปกระทำผิดกฎหมายด้วยการลักลอบตัดไม้ อีกทั้งยังได้บุคคลที่มี

ความชำนาญมาดำเนินการ ซึ่งเป็นผลดีต่อสภาพป่าที่จะได้ไม่กระทบกระเทือนเสียหายมากนัก และยังทำงานได้รวดเร็วตามฤดูกาล

การทำไม้โดยผู้รับสัมปทานเอง ผู้รับสัมปทานที่ได้รับสัมปทานป่าไม้มาน้อยป่า มีกำลังงานและความสามารถพอที่จะดำเนินการเองได้ คือมีผู้ปฏิบัติงานและผู้ควบคุมงานตลอดจนอุปกรณ์ในการดำเนินงานพร้อม หรือต้องการทำเองเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาตามมาภายหลัง ฉะนั้น เมื่อผู้รับสัมปทานได้รับสัมปทานการทำไม้จากรัฐบาลแล้ว ก็จะเริ่มดำเนินการโดยการวางแผนงานทำไม้แต่ละป่า แต่ละแปลง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วทันต่อฤดูกาล และประหยัด การวางแผนงานต้องจัดทำรายละเอียดเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น แผนงานตัดโค่น แผนงานจ้างตัดทาง แผนงานจ้างช่างชักลากรวมกอง แผนงานชักลากไม้ออกจากป่าโดยรถยนต์ เป็นต้น ซึ่งรายละเอียดของแผนงานจะกำหนดเกี่ยวกับแหล่งที่มาของแรงงาน เครื่องมือ เครื่องจักร ยานพาหนะ ปริมาณงาน ราคาจ้าง วิธีจ้าง ความยากง่ายของงาน ระยะเวลาเริ่มงานและเสร็จงาน เพราะเหตุที่งานทำไม้มีหลายขั้นตอน และแต่ละขั้นตอนต้องทำงานต่อเนื่องกันหรือคาบเกี่ยวกัน ทุกขั้นตอนของงานมีส่วนสัมพันธ์กับฤดูกาลทั้งสิ้น จึงต้องเตรียมแผนงานไว้ล่วงหน้าโดยพิจารณาจากข้อมูลของท้องถิ่นเป็นหลักในการตัดสินใจจ้างงานแต่ละขั้นตอนว่าจะทำโดยวิธีใด และเวลาใด อันได้แก่^๑

การตัดโค่น จะเริ่มตั้งแต่เดือนใดและสิ้นสุดในเดือนใด และจะต้องใช้เลื่อยยนต์กี่เครื่องจึงจะพอที่จะตัดโค่นและหมายทอนไม้ได้เสร็จตามเวลา

การถอนตอไม้รวมกอง ก่อนเข้าไปทำไม้ได้มีการสำรวจสภาพป่าแล้วว่ามีลักษณะภูมิประเทศเป็นอย่างไร ฉะนั้น การชักลากไม้รวมกองควรใช้ช้างหรือเครื่องมืออย่างอื่น เช่น รถสกีคเตอร์ หรือแรงเยอร์ เป็นจำนวนเท่าใด จึงจะทำไม้ที่ได้รับอนุญาตออกได้หมดภายในเวลาที่กำหนด

การตัดทางชักลาก จะต้องตัดทางขึ้นเป็นระยะทางกี่กิโลเมตร และตัดทางขอย เข้ากับไม้ อีกกี่กิโลเมตร และควรเริ่มตัดทางตั้งแต่เดือนใด จึงจะทันกับการชักลากไม้

การชักลากไม้จากในป่า ถึงที่รวมหมอนไม้ จะใช้วิธีจ้างเหมาชักลากรายเดียวหรือออกใบสั่งจ้างรายย่อยหลาย ๆ ราย โดยใช้ราคาที่สูงได้เป็นราคาจ้าง และจะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้น

^๑ บริษัทไม้อัดไทย จำกัด.

ภายในเดือนใด

การลำเลียงไม้จากหมอนไม้ไปยังจุดหมายปลายทาง มีระยะทางขนส่งได้ก็เส้นทาง
เส้นทางใดจากที่ใดไปยังที่ใดระยะทางเท่าใด สภาพของทางยากง่ายเพียงใด มีทางซีกลากไม้เก่าซึ่ง
เพียงแต่ซ่อมได้ในระยะทางตอนใดบ้าง และตอนใดต้องตัดทางใหม่ เมื่อถัวเฉลี่ยแล้วจะต้องทำการ
ลากขนไม้เป็นระยะทางทั้งหมดกี่กิโลเมตร

การประเมินต้นทุนผลิต จะต้องมีการประเมินว่าแต่ละขั้นตอนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเท่าไร
ซึ่งได้แก่ค่าใช้จ่ายเบื้องต้น (ค่ารั้งวัดหมายแนวเขตป่า, ค่าธรรมเนียมรายต้น, ค่าสำรวจจัดเลือก)
ค่าตัดโค่น หมายทอน ค่าท่าทางซีกลาก ค่าถนอมรวมกอง ค่าซีกลากสู่ที่รวมหมอน ค่าสถานที่รวม
หมอน ค่าดำเนินการควบคุม ค่าภาคหลวงและบำรุงป่า และอื่น ๆ เมื่อรวมแล้วค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นนำมา
ถัวเฉลี่ยกับจำนวนไม้แล้ว จะมีต้นทุนการผลิตต่อลูกบาศก์เมตรเป็นเท่าใด และการที่รู้ถึงค่าใช้จ่ายของ
แต่ละขั้นตอนจะเป็นประโยชน์ต่อการจ้างงานว่าควรจะจ้างผู้รับจ้างในราคาลูกบาศก์เมตรละเท่าใด
และสามารถทราบต้นทุน กำไร ล่วงหน้าได้ใกล้เคียงความจริง

ผู้ควบคุมงานในป่า

ไม่ว่าการทำไม้จะกระทำโดยวิธีจ้างเหมา หรือผู้รับสัมปทานทำเองก็ตาม ผู้รับสัมปทานจะ
ต้องมีบุคคลกลุ่มหนึ่งเรียกว่า "พนักงานประจำป่า" บุคคลเหล่านี้มีความสำคัญต่อการทำไม้ในป่า
อย่างยิ่ง เพราะจะต้องเป็นผู้มีความชำนาญและรอบรู้ในเรื่องการทำไม้เป็นอย่างดี และจะต้องเป็นผู้
ดูแลควบคุมการปฏิบัติงานของคณงานหรือผู้รับจ้างจนเสร็จสิ้นการทำไม้ในป่าทุกขั้นตอน

พนักงานประจำป่าจะต้องเดินทางเข้าไปประจำป่าราวต้นเดือนมิถุนายน อันเป็นเดือนที่เริ่ม
ฤดูการทำไม้โดยจะต้องมีเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานในป่าที่จะต้องเข้าไปควบคุมอันได้แก่ แผนที่
แสดงอาณาเขตป่า และหมายเลขปิด-เปิดของไม้ตัดแต่ละตอน บัญชีรายละเอียดของไม้เลือกทุกต้นใน
แปลงตอนนั้น ๆ ตลอดจนสัญญาจ้างหรือเงื่อนไขในการทำไม้ เพื่อจะได้ทราบว่าผู้รับจ้างหรือคณงานจะ
ต้องปฏิบัติประการใดบ้าง ถ้าผิดสัญญาข้อใดจะต้องถูกปรับเท่าใด อัตราค่าจ้างจะแบ่งจ่ายเป็นกี่ตอน
ตอนใดเท่าใด เป็นต้น เมื่อพนักงานประจำป่าเข้าไปประจำอยู่ในป่าเรียบร้อยแล้ว จะต้องปฏิบัติงาน

ดังต่อไปนี้ ๑

๑. ตรวจสอบสถานที่ที่ตั้งปางพัก ว่าที่ตั้งปางพักอยู่ในทำเลที่เหมาะสมกับการทำไม้ในป่าหรือไม่ เพราะการตั้งปางในทำเลที่เหมาะสมมีความสำคัญต่อการทำไม้อยู่มาก การตั้งปางอยู่ในทำเลที่ไม่ดี อาจทำให้การทำไม้ล่าช้า ไม่เสร็จสิ้นทันฤดูกาล ควรจะต้องตรวจหาที่ที่จะตั้งปางพักสำหรับควบคุมการทำไม้ให้เหมาะสม โดยถือหลักการพิจารณากว้าง ๆ ดังนี้

- ใกล้แหล่งน้ำที่จะใช้และบริโภคได้เพียงพอ
- เป็นจุดศูนย์กลางที่สะดวกในการควบคุมงานได้ทั่วถึงทั้งแปลงตัดฟัน
- เป็นจุดที่มีการคมนาคมสะดวก เพื่อประโยชน์ในการลำเลียงขนส่ง เครื่องใช้และเสบียงอาหาร
- หากไม่จำเป็นแล้ว ไม่ควรตั้งปางพักอยู่ใกล้หมู่บ้านหรือชุมชนมากเกินไป

๒. ควบคุมการล้มไม้ เมื่อเริ่มทำการล้มไม้ พนักงานประจำป่าจะต้องคอยควบคุมการล้มไม้ของผู้รับจ้างโดยใกล้ชิดเสมอ ไม่ให้มีการละเมิดสัญญา เช่น ล้มให้เหลือตอเกินกว่าที่กำหนด ล้มไม้แตกหักเสียหาย เป็นต้น นอกจากนี้จะต้องสามารถให้คำแนะนำถึงวิธีการล้มไม้ที่ถูกต้องและปลอดภัยให้แก่ผู้รับจ้างได้ในเมื่อมีปัญหาเฉพาะหน้าเกิดขึ้น

๓. ทำการหมายไม้ให้แก่ผู้รับจ้าง เมื่อผู้รับจ้างทำการล้มไม้เสร็จสิ้นแล้ว ในตอนใดตอนหนึ่ง เมื่อได้รับแจ้งจากผู้รับจ้างแล้วพนักงานประจำป่าจะต้องรีบไปทำการหมายไม้ในตอนนั้น ๆ ให้แก่ผู้รับจ้างทันที เพื่อให้ผู้รับจ้างได้มีงานทำต่อเนื่องกันไป ไม่หยุดชะงักและขาดตอน ถ้ามีผู้รับจ้างอยู่ในป่านั้นหลาย ๆ ราย พนักงานประจำป่าจะต้องพยายามทำการหมายไม้เฉลี่ยให้ทุกรายมีงานทำสม่ำเสมอ อย่าให้ผู้รับจ้างต้องรอคอยการหมายไม้ จะทำให้เสียเวลาการทำงาน การหมายไม้เป็นหัวใจของการทำไม้ โดยเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการที่จะได้มาซึ่งสินค้าไม้ซึ่งที่จะมีลักษณะดีงามมากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับผู้หมายไม้ ดังนั้น พนักงานผู้หมายไม้จะต้องพยายามศึกษาหาความรู้ในวิธีการหมายไม้ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

๑ สัมภาษณ์ สมโภช ศรีรองเมือง ผู้จัดการฝ่ายป่าไม้ บริษัทไม้ฮัลดไทย จำกัด เมื่อ

๕. ควบคุมการตัดทอนไม้ พนักงานประจำป่าจะต้องหมั่นดูแลควบคุมการตัดทอนไม้ของผู้รับจ้างอย่างใกล้ชิด และคอยให้คำแนะนำถึงวิธีการตัดทอนไม้ที่ถูกต้อง ไม่ให้เกิดการเสียหายหรือตัดไม้ผิดไปจากรอยที่ได้หมายไว้ให้

๕. ควบคุมการถอนตอและซีกลากไม้ ในการถอนตอและซีกลากไม้รวมหมอน พนักงานประจำป่าจะต้องคอยตรวจตราควบคุมดูแลมิให้เกิดการเสียหายแก่ไม้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถอนตอและซีกลากไม้ในที่ยากลำบาก เช่น ในห้วยที่มีลาดหินก็ควรพิจารณาแนะนำให้ผู้รับจ้างหาทางแก้ไขให้ปลอดภัย จะเป็นด้วยการถมตาดหรือขุดทางแล้วแต่กรณี คอยติดตามดูแลการปฏิบัติงานของผู้รับจ้างอยู่เสมอ เพื่อไม่ให้ผู้รับจ้างปฏิบัติงานด้วยความประมาท เลิน เล่อหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์

๖. การตรวจจำนวนไม้ซุงที่ทำออก เมื่อเสร็จการทำไม้หรือหมดฤดูการทำไม้ พนักงานประจำป่าจะต้องตรวจสอบจำนวนไม้ซุงที่ทำออกถึงหมอนไม้ชั่วคราวในป่าหรือหมอนไม้ใหญ่นอกป่า แล้วแต่จะตกลงกันตามสัญญาจ้าง เพื่อจะได้ทราบว่าไม้ครบถ้วนตามที่หมายไว้ให้หรือไม่ ถ้าไม่ครบจำนวนจะต้องตรวจสอบว่ามีไม้ซุงยังตกค้างอยู่ที่ใดบ้าง เป็นไม้เบอร์ใดบ้าง โดยจะต้องปฏิบัติร่วมกับผู้รับจ้าง เพื่อให้เขารับผิดชอบค้นหาและดูแลรักษาให้ปลอดภัย ซึ่งในการค้นหาไม้นี้ ถ้าไม่พบจนถึงวันสิ้นสุดสัญญาแล้วผู้ว่าจ้างมีสิทธิ์ปรับได้ ในฐานะที่ทำไม้ไม่เสร็จตามสัญญา

๗. ควบคุมการเรียงหมอน ตกแต่งและสอบขนาดไม้ เมื่อผู้รับจ้างซีกลากไม้ออกมาถึงหมอนไม้ถูกต้องตามสัญญาแล้ว จะต้องควบคุมดูแลให้ผู้รับจ้างจัดการเรียงไม้ให้เรียบร้อย เพื่อสะดวกในการตรวจสอบและดำเนินการต่อไป พนักงานประจำป่าต้องวัดสอบขนาดความยาว-โตของไม้ซุงทุกท่อน เพื่อตรวจดูว่าผู้รับจ้างได้ตัดทอนไม้ให้ถูกต้องตามขนาดที่หมายไว้ให้หรือไม่ มีการตัดทอนผิดจากขนาดจนเป็นเหตุให้เสียเนื้อไม้ไปโดยไม่มีเหตุผลหรือไม่ประการหนึ่ง และเป็นการตรวจสอบไว้ก่อนที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้จะมาตีตราภาคหลวงให้อีกประการหนึ่ง

๘. นำตรวจวัดตีตราภาคหลวง เมื่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้มาตีตราภาคหลวงให้พนักงานประจำป่าจะต้องเป็นผู้นำตรวจ เพราะเป็นผู้ที่รู้ยู่ว่าไม้ท่อนใดของผู้ตรงไหน และต้องตรวจสอบดูด้วยว่า ขนาดที่ตรวจวัดตีตราภาคหลวงนั้น ตรงกับขนาดที่ตนได้ตรวจวัดไว้ก่อนหรือไม่ คลาดเคลื่อนกันมากน้อยเพียงใด จะต้องตรวจวัดขนาดจนได้ขนาดที่ถูกต้องแน่นอน

๔. ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ พนักงานประจำป่าจะต้องร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าของท้องที่ โดยตรวจคราดแลมีให้มีการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้หรือกฎข้อบังคับของทางราชการป่าไม้อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นภายในอาณาเขตป่าที่ตนควบคุมอยู่ หากมีเหตุการณ์เกิดขึ้นจะต้องแจ้งให้หัวหน้าหน่วยหรือพนักงานป่าไม้ผู้เป็นเจ้าของท้องที่ทราบโดยด่วน

เพื่อสะดวกในการบริหารและการดำเนินงาน จึงได้แบ่งการทำไม้ ออกกว้าง ๆ เป็น ๒ ตอน คือ การทำไม้ตอนในป่า และการทำไม้ตอนนอกป่า หรือตอนลำเลียงขนส่ง แทนที่จะแบ่งการทำไม้ดังที่กฎหมายกำหนดไว้ตามที่กล่าวไว้ในหน้า ๔๔ ซึ่งการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนจะมีความแตกต่างกันออกไปดังนี้ ๑

การทำไม้ตอนในป่า

การล้มไม้หรือตัดโค่นไม้

การล้มไม้หรือตัดโค่นไม้ สามารถจะเริ่มดำเนินการได้ทันทีเมื่อผู้รับสัมปทานได้รับบัญชีคัดเลือกไม้จากทางราชการป่าไม้ การล้มไม้เป็นวิธีการขั้นแรกของการทำไม้ อาจใช้เครื่องมือพื้นเมือง เช่น เลื่อยมือ ขวาน และสิม หรือเครื่องมือสมัยใหม่ เช่น เลื่อยยนต์ เป็นเครื่องมือตัดโค่นไม้ให้ล้ม โดยปกติการโค่นล้มไม้เพื่อทำเป็นสินค้าหรือล้มไม้จำนวนมาก ๆ จะต้องจัดแบ่งคนงานออกเป็นชุด ๆ ชุดหนึ่งประมาณ ๒ - ๓ คน ที่ต้องแบ่งเป็นชุด ๆ นี้ ก็เพราะการใช้เลื่อยพื้นเมืองตัดไม้จะต้องใช้คนอย่างน้อย ๒ คน ขึ้นไป โดยคนหนึ่งจะใช้ขวานฟันที่โคนต้นไม้ทางด้านที่ต้องการให้ต้นไม้ล้มก่อน ให้ขวานกินเนื้อไม้เป็นรูปสามเหลี่ยมประมาณ ๑ ใน ๓ ของลำต้น เรียกว่า "บากหน้า" จากนั้นก็ใช้เลื่อยเลื่อยต้นไม้ตรงระดับเดียวกับด้านตรงข้าม เมื่อย่อยเลื่อยเข้าถึงระยะใกล้ ๆ กับรอยขวานที่บากหน้าไว้ ต้นไม้ก็จะล้มลงไปในทางที่บากหน้าไว้ การใช้เลื่อยตัดต้นไม้ครั้งหลังนี้เรียกว่า "ลัดหลัง" ในกรณีที่ดินไม้เอนและต้องการล้มไม้ฝั่งทิศทาง ต้องบากหน้าให้ลึกกว่าปกติในด้านที่ต้องการให้ไม้ล้ม

ส่วนการใช้เลื่อยยนต์ ซึ่งเป็นเครื่องมือสมัยใหม่ในการตัดต้นไม้ ได้นำมาใช้ครั้งแรกในเมืองไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๗ โดยองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ซึ่งไม่เหมาะสมกับคนไทยนัก เพราะเลื่อยยนต์มีน้ำหนักราว ๑๒ - ๑๔ กิโลกรัม ยิ่งการทำไม้ของไทยเป็นระบบเลือกตัด (Selection System) ต้องแบกเลื่อยเดินทางไปในระยะไกล ๆ ซ้ำราคาเลื่อยยนต์มีราคาแพง อีกทั้งยังหาผู้

ชำนาญการใช้เลื่อยยนต์ได้น้อยมาก แม้กระนั้นก็ตาม ผู้ทำไม้ก็ยังนิยมใช้เลื่อยยนต์ เนื่องจาก

๑. ให้ประโยชน์อย่างเต็มที่เมื่อใช้ตัดไม้ซึ่งอยู่เป็นกลุ่มเป็นก้อน เช่น การตัดทอนเพื่อใช้พื้นที่ในการปลูกสร้างสวนป่า การตัดไม้ในที่ดินจัดสรร การตัดไม้ในพื้นที่ที่จะสร้างอ่างเก็บน้ำ เป็นต้น ใช้ตัดทอนไม้ในหมอนไม้ ตัดทอนไม้เพื่อเข้าโรงงานหรือโรงเลื่อย จะให้ความรวดเร็วอย่างมาก
๒. ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำไม้ เช่น ลดค่าใช้จ่ายตัดทอนไม้และลดจำนวนคนงานในป่า จึงเหมาะกับการทำไม้ในท้องถิ่นที่หัวแรงงานยากหรือในสถานที่กันดาร ซึ่งยากที่จะลำเลียงอาหารไปเลี้ยงคนงานเป็นจำนวนมาก ๆ
๓. เลื่อยยนต์ให้อัตราความเร็วสูงมาก เมื่อเทียบกับเลื่อยธรรมดา ได้เคยมีการทดลองเปรียบเทียบเฉพาะความเร็วในการตัดไม้ ปรากฏว่าเลื่อยยนต์ตัดไม้ขนาดเดียวกันได้เร็วกว่าเลื่อยธรรมดาถึง ๑๗ เท่า^๑
๔. เลื่อยยนต์สามารถตัดไม้ขนาดใหญ่ได้ โดยใช้เลื่อยยนต์ที่มีความยาวของใบเลื่อยเพียงครึ่งหนึ่งของเส้นผ่าศูนย์กลางของไม้ที่ตัดเท่านั้น นอกจากนี้ยังสามารถตัดต่อไม้ได้ต่ำกว่าการใช้เลื่อยธรรมดา คือจะตัดไม้ได้เหลือต่อเพียง ๑๔ - ๒๐ เซนติเมตร (ในกรณีที่มีใช้ทำไม้ตามสัมปทาน ต้องการตัดต่อให้ต่ำที่สุดที่จะทำได้หรือเพื่อปรับพื้นที่) และจากการใช้เลื่อยยนต์ตัดไม้ต่อต่ำ จะทำให้เนื้อไม้ที่ต้องสูญเสียไปจากการตัดทอนมีน้อยมาก ดังนั้น เมื่อคิดในแง่เศรษฐกิจแล้วจะได้เนื้อไม้เพิ่มขึ้นปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมิใช่น้อย

การล้มไม้ด้วยเลื่อยยนต์ก็เช่นเดียวกับการล้มไม้ด้วยเลื่อยธรรมดา ก็จะต้องบากหน้าในด้านที่ต้องการจะให้ไม้ล้มราว ๑ ใน ๔ หรือ ๑ ใน ๓ ของเส้นผ่าศูนย์กลางของต้นไม้ที่จะตัด แล้วสัดหลังเพียงรอบเดียว สูงกว่าบากหน้า ๔ - ๑๐ เซนติเมตร แต่ก่อนที่จะตัดไม้จะต้องกวาดดินและทำความสะอาดรอบ ๆ ต้นเสียก่อน เพื่อให้สามารถเลื่อยไม้ได้ต่อต่ำที่สุด ถ้าต้นไม้ที่มีเปลือกหนาควรลอกเปลือกรอบ ๆ รอบที่จะตัดด้วยมีดหรือขวานเสียก่อน การทำความสะอาดรอบ ๆ ต้น การลอกเปลือก

^๑ อำนวย ควนิช, "การล้มไม้ด้วยเลื่อยยนต์," การทำป่าไม้ (โดยสังเขป)

เป็นการป้องกันมิให้กรวดทรายซึ่งอยู่รอบ ๆ ต้น หรือติดอยู่ที่เปลือก ใบทำอันตรายต่อไข่เลี้ยง

การล้มไม้หรือโค่นไม้ อาจใช้วิธีดำเนินการได้ ๒ วิธี ดังนี้

ก. วิธีจ้างเหมา ผู้รับสัมปทานจะเปิดประกวดราคาผู้รับจ้างเพียงรายเดียว ให้รับผิดชอบตัดโค่นไม้ที่ได้รับคัดเลือกทั้งหมดภายในระยะเวลาที่กำหนด

ข. วิธีจ้างรายย่อย ในกรณีที่ไม่สามารถหาผู้รับจ้างเหมาได้ ก็จะทำให้การสับราคาอย่างน้อย ๓ ราย โดยใช้ราคาต่ำสุดที่สับราคาได้เป็นเกณฑ์การจ้างงาน

ในเมื่อมีบทบังคับอยู่เช่นนี้ การล้มไม้จึงต้องใช้ความระมัดระวังมากก่อนจะล้มไม้จึงต้องตรวจจุดต้นไม้ที่จะล้มว่ามีตรากัดเลือก มีเบอร์ประจำต้นถูกต้องตามบัญชีไม้ที่ได้รับมาจากเขตฯ หรือไม่ และผู้ล้มไม้จะต้องหาวิธีล้มไม้ให้ไม้ต้นนั้นเกิดความเสียหายแก่ไม้ที่โค่นและแก่ไม้ต้นอื่น ดังนั้น ผู้ล้มไม้จะต้องพิจารณาว่าควรจะให้ไม้ต้นนั้นล้มลงไปในทางทิศใด จะต้องพิจารณาโคนต้นไม้ก่อนว่าไม้ต้นนั้นคคโคโนหรือโน้มไปในทางใด มีกิ่งใหญ่หรือเรือนยอดถ่วงไปทางไหน ก็ควรล้มไปทางทิศนั้น

การล้มไม้ออกจากป่าส่วนใหญ่ทำออกเพื่อการค้า ดังนั้น จึงต้องเลือกทิศทางให้ไม้ล้มเพื่อไม่ให้ต้นไม้แตกหักและหักเสียหายได้ ก่อนล้มไม้จึงต้องดูให้แน่เสียก่อนว่าทิศทางที่ไม้ล้มไปนั้นมีสิ่งใดกีดขวางอยู่บ้าง เช่น ไม้หวงห้ามอื่น ๆ จอมปลวก โคน คอน ขอนไม้ ตอไม้ แอ่งน้ำ ก้อนหินใหญ่ ลำห้วย ร่องน้ำ ที่จะทำให้ไม้ที่ล้มลงมาแตกหักเสียหายได้ ถ้ามีต้องหาทางเลี่ยงหรือป้องกัน แต่ถ้าไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ก็ต้องหาทางบรรเทาให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด สิ่งที่ต้องระวังอีกอย่างคือต้องไม่ล้มไม้ลงทางเขาตรง ๆ จะทำให้ไม้แตกได้ง่าย จะต้องล้มไม้ให้ขนานไปตามไหล่เขา หรือหาทางล้มไม้ลงบนกอไม้ปล้อง เช่น กอไผ่ เพื่อให้ไม้เหล่านั้นเป็นที่รองรับ เป็นการบรรเทาการกระแทกกระทั้น ป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นไว้ก่อน

เมื่อได้ทิศทางที่จะล้มไม้แล้ว ผู้ล้มไม้จะต้องใช้เสื่อย (Saw) หรือเสื่อยยนต์ (Chain Saw) ล้มไม้ล้มลง ถ้าหากไม้ที่ล้มนั้นมีเถาว์วัลย์พันต้นไม้อยู่หรือพันต้นไม้อื่นที่อยู่ใกล้เคียง ต้องตัดเถาว์วัลย์ออกเสียก่อน เพราะเถาว์วัลย์นั้นจะทำให้ไม้ไปค้างอยู่หรือไปผูกไม้ต้นอื่น ๆ ล้มลงไปด้วย ซึ่งนอกจากจะเป็นอันตรายแก่ไม้หวงห้ามแล้ว ยังอาจเป็นอันตรายแก่ผู้ล้มไม้ต้นนั้น ๆ อีกด้วย และเมื่อโค่นไม้ล้มลงแล้ว บางครั้งอาจจะไปค้างอยู่กับไม้ต้นอื่น ๆ ต้องหาทางเอาไม้ที่ค้างลงเสีย โดยใช้ซ้าง

หรือแทรกเตอร์จุดลง ไม่ควรปล่อยทิ้งไว้ จะเป็นอันตรายแก่ผู้ล้มไม้เอง ตลอดจนคนอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง

การหมายไม้และการตัดทอนไม้

การหมายทอนไม้ หมายถึงการกำหนดความยาวของไม้ที่ล้ม เพื่อทำเป็นไม้ซุงให้ได้คุณภาพที่สุด แล้วทอนเป็นท่อน ๆ ตามที่ผู้หมายไม้ได้ทำเครื่องหมายไว้ให้ การหมายทอนไม้ถือว่าเป็นงานสำคัญตอนหนึ่งของการทำไม้ เพราะการที่จะได้ไม้ซุงที่มีคุณภาพดีหรือไม้ดีก็ขึ้นอยู่กับผู้หมายไม้ด้วย การหมายไม้ต้องอาศัยความชำนาญได้รู้ได้เห็นและได้กระทำมามาก ไม้ทุกต้นไม่เหมือนกัน การจะกำหนดเอาว่าจะต้องตัดตรงนั้นตรงนี้ให้จำกัดลงไปโดยแจ่มชัดเป็นของยาก การหมายไม้ที่ถูกต้องคือหมายให้ได้เนื้อไม้มากที่สุด ได้ซุงที่ดีที่สุด ไม้ทั้งส่วนที่ติดติดเศษไวโนป่า ก็โดยอาศัยแนวทางพิจารณาดังนี้^๑

๑. หมายตรงจุดที่เรื้อนยอดต่อกับลำต้นเพื่อให้ได้ไม้ยาวที่สุด
๒. หมายตรงจุดก่อนที่จะถึงกิ่งใหญ่กิ่งแรกหรือก่อนจะถึงง่ามไม้
๓. หมายตรงจุดที่ท่อนไม้เริ่มเปลี่ยนรูปหรือความโตของไม้เริ่มเปลี่ยนแปลง
๔. หมายตรงที่ไม้เริ่มคดงอ

๕. หมายตรงจุดที่ก่อนจะถึงรอยแตก ทั้งนี้ ไม่ได้หมายความว่าจะให้ตัดรอยแตกออกให้หมด ควรให้มีรอยแตกติดไว้บ้าง เพราะรอยแตกหรือเคาะเพียงเล็กน้อยมักไม่ลึก จะแตกเพียงรอบวงรอบปีด้านนอกไม่ถึงไส้

๖. หมายตรงจุดที่ก่อนจะถึงตำหนิที่เห็นได้ชัดเมื่อมองภายนอก
๗. ไม้หมายไม่ให้ติดง่าม เพราะส่วนที่เป็นง่ามมักแปรรูปไม่ดี

๘. การหมายไม้ต้นหนึ่งเป็นหลายท่อน ให้หมายไม้ท่อนที่งามที่สุด ยาวที่สุด เสียท่อนหนึ่งก่อน ส่วนที่เหลือจึงหมายสั้นยาวตามความจำเป็น

^๑ สัมภาษณ์ ประสาท อุดวิทย์ ผู้ควบคุมป่าสัมปทานอุทัยธานี บริษัทไม้ฮัดไทย จำกัด เมื่อ

๔. กิ่งไม้ถ้าเป็นกิ่งไม้ใหญ่นัก และส่วนของต้นไม้ที่เลยกิ่งขึ้นไป ความโตไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ก็ให้หมายเอาความยาวรวมกิ่งได้ แล้วตัดกลางกิ่งออกให้เรียบร้อย

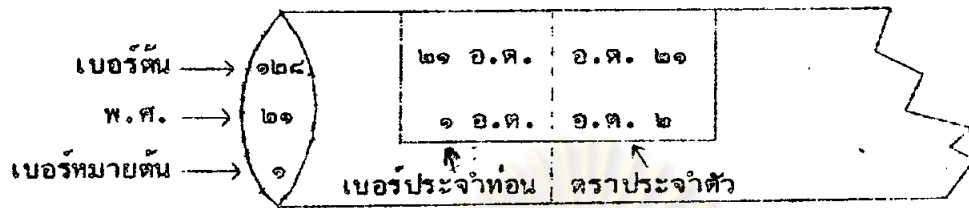
๑๐. ไม้คด ในไม้ท่อนเดียวกันควรให้มีเพียงคดเดียว ความคดของท่อนไม้ไม่ควรเกิน $\frac{๑}{๒}$ ของความยาวของไม้ท่อนนั้น

๑๑. ขย่าท่อนไม้ ออกเป็นหลายท่อนโดยไม้จำ เป็น เพราะไม้สั้นลากขนโดยรถยนต์ได้ยากกว่า ไม้ยาว

๑๒. ไม้ควรรับค้ำในการหมายไม้ ควรดูให้รอบคอบ ดูตั้งแต่โคนถึงปลาย แล้วจึงตัดสันใจหมายไม้ต้นนั้น ส่วนของไม้ที่ไม่ต้องการขอแป้นนั้นคืนให้รัฐบาล

ในการหมายไม้นั้น ตามทฤษฎีผู้ล้มไม้กับผู้หมายท่อนไม้ ควรจะเป็นชุดเดียวกัน คือเมื่อล้มไม้ลงแล้วก็ตัดท่อนต้นไม้ต้นนั้นให้เสร็จเสียก่อน จึงไปล้มไม้ต้นอื่นต่อไป วิธีการนี้แม้จะทุ่นเวลา ทุ่นแรง แต่ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยาก เพราะผู้ท่อนจะต้องมีความรู้ในเรื่องการหมายไม้ด้วย จึงจะท่อนไม้ได้ถูกต้อง แต่โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ผู้ล้มไม้มักจะไม่มีความรู้ความชำนาญเรื่องการหมายไม้พอ จึงต้องล้มไม้และท่อนไม้เท่านั้น ส่วนการหมายไม้จะใช้ผู้ที่มีความชำนาญในด้านนี้เท่านั้น เพราะตามข้อกำหนดในสัมปทานทำไม้สักและสัมปทานทำไม้หวงห้ามธรรมดา นอกจากไม้สัก ระบุไว้เป็นข้อความเดียวกันว่า "ในการตัดท่อนไม้ทำเป็นขุงนั้นต้องใช้เลื่อย และต้องตัดท่อนตามวิธีที่จะให้ได้ไม้ขุงที่มีปริมาตรเนื้อไม้มากที่สุด และให้ดีที่สุด มีลักษณะตรงตามสมควรเท่าที่จะทำได้" ถ้าผู้รับสัมปทานไม่ปฏิบัติตาม ผู้รับสัมปทานจะต้องชำระเบี้ยปรับให้แก่ผู้ให้สัมปทาน เป็นเงินต้นละหรือท่อนละไม่เกิน ๑๐๐ บาท เพราะเหตุที่ไม้ต้นหนึ่ง ๆ อาจหมายท่อนเป็นขุงได้หลายท่อน ผู้หมายไม้จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในการหมายไม้เป็นอย่างดี จึงจะหมายไม้ได้มีคุณภาพดีมากที่สุด คือได้เนื้อไม้อย่างดีมากที่สุด เหลือเศษกึ่งน้อยที่สุด ถ้าหมายไม้เหลือเศษมากจะเป็นการผิดระเบียบของกรมป่าไม้ จะต้องถูกปรับ อีกทั้งยังทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งไม้ที่ไม่ต้องการใช้อีกด้วย ดังนั้น เมื่อจะหมายไม้จะต้องพิจารณาให้ดีและดำเนินการโดยตรวจดูเบอร์ประจำต้นของไม้ที่จะหมายท่อนแล้วตีเลขประจำต้น พ.ศ. ประจำปีที่หมายท่อน เบอร์หมายประจำต้น และดวงตราประจำตัวของพนักงานผู้หมายท่อน (เช่น ใช้ตัวย่อว่า อ.ต.) ลงบนท่อนไม้นั้น ๆ และถ้าไม้ต้นนั้นสามารถตัดท่อนได้มากกว่า ๑ ท่อน จะต้องฉลากหน้าเขียนตรงรอยต่อระหว่างท่อน แล้วตีเลขเบอร์ประจำท่อน พ.ศ. ประจำปี และตราประจำตัว

(ตัวอย่าง)

ตั้งเข่น ไม้มีขนาดความยาว ๒๔ เมตร จะหมายท่อนได้ ๒ ท่อน และไม้ขนาดยาว ๒๔-๓๔ เมตร จะหมายท่อนได้ ๓ ท่อน ดังนี้

ท่อนที่	ความยาว (เมตร)	ความโต เซนติเมตร)
๑	๑๐.๗๐	๓๑๐
๒	๑๑.๗๐	๒๙๐
๑	๘.๒๐	๔๘๐
๒	๑๐.๗๐	๔๐๐
๓	๘.๑๐	๓๖๐
๑	๑๐.๗๐	๔๒๐
๒	๑๐.๗๐	๓๘๐
๓	๘.๒๐	๓๒๐

การจะหมาย ไม้ให้มีความยาว เท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะดังนี้ด้วย

- ก. ลักษณะของต้นไม้ที่จะตัดท่อนว่าคดงอ ตรงเปรา หรือมีตำหนิเล็กน้อยเพียงใด ไม้ที่ตรงเปราอาจหมายตัดท่อนเป็น ไม้ท่อนยาว ได้ ไม้ที่คดงอหรือมีตำหนิต้องตัดออก เพื่อให้เหลือเฉพาะส่วนที่ดีไว้
- ข. สภาพทางซีกลากหรือพาหนะลากขน ไม้ที่อยู่บนเขาสูงตัดท่อนยาวซีกลากไม้ไหว หรือทางซีกลากต้องผ่านเขาสูง ซึ่งมีทางเลี้ยว เป็นมุมหักมาก การตัดท่อนไม้ก็ต้องสั้นลง เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกีดขวางต่อการลากขน เช่น ไม้ที่ขนส่งทางรถไฟมีความยาวสูงสุดได้เพียง ๑๒ เมตร เพราะความยาวของตู้รถไฟบรรทุกไม้จำกัดความยาวไว้เพียง ๑๒ เมตร

ค. วัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ ไม้ซึ่งทำออกมาเพื่อปกเป็นไม้แผ่นรีเนียร์ ต้องการ ความยาวจำกัดเท่าขนาดของเครื่องปก เช่น ช่วงละ ๒.๖๔ เมตร โดยหมายออกมาเป็นขนาด ความยาวเป็น ๒ หรือ ๓ ช่วง ทุกช่วงจะต้องไม่มีตำหนิ เช่น ปุ่มใหญ่หรือกิ่ง การตัดไม้เพื่อป้อน โรงเลื่อยควรหมายทอนให้โตไม้ยาวที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยให้เหลือเศษน้อยที่สุด

ฉะนั้น ผู้ที่จะหมายไม้จะต้องรู้และเข้าใจหลักเกณฑ์ดังกล่าว เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการ หมายไม้สักต้องใช้ความพิถีพิถันเป็นพิเศษ เพราะไม้สักเป็นไม้ที่มีค่าและราคาสูง การหมายไม้สักให้ ได้คุณภาพดีมีความยาวมากจะทำให้ได้ราคาดีตามไปด้วย เนื่องจากไม้สักสามารถใช้ได้เกือบทุกขนาด และในหลายทาง เช่น ปูพื้น ทำเฟอร์นิเจอร์ ประตูหน้าต่าง ทำบ้านเรือน ขนาดความยาวจึงไม่จำกัด ตายตัวดังเช่นไม้กระยาเลย (ดูตัวอย่างหน้าถัดไป)

การประทับตราอนุญาตให้ชักลาก

ก่อนที่ผู้ทำไม้จะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้มาตรวจประทับตราชักลากไม้ให้ ต้องตรวจสอบเสีย ก่อนว่าได้หมายทอนไม้ได้กี่ท่อน เป็นไม้ที่สามารถชักลากออกมามีการใช้การใดที่ท่อน เป็นไม้ที่เสียหายไม่ อาจใช้การได้ เช่น ไฟไหม้ เป็นโพรงตลอด กี่ท่อน ไม้ประเภทนี้ต้องขอตึงไว้ในป่า ผู้รับสัมปทานจะ ต้องประทับตรา "แป้" แล้วรายงานให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้เขตทราบ เมื่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้มาตรวจประทับ ตราชักลากให้ท่อน^๑ เจ้าหน้าที่ป่าไม้จะพิจารณาอีกครั้งหนึ่งว่าไม้ที่ขอแป้ไปนั้นมีลักษณะควร "แป้" เพียงใดหรือไม่ ถ้าเจ้าหน้าที่ป่าไม้ตรวจแล้ว เห็นว่ายังพอที่จะใช้การได้ ก็จะประทับตราชักลากให้ผู้ ทำไม้้นำออกจากป่า และในทำนองเดียวกัน ถ้าพิจารณาแล้ว เห็นว่าไม้ที่ขอตัดตราชักลากไปนั้นมีลักษณะ ควรแป้ ก็จะอนุญาตให้แป้ และตัดบัญชีไม้ที่จะต้องทำออกได้

^๑ สัมภาษณ์ เสถียร แก่นธรรม, เจ้าหน้าที่ป่าไม้เขตนครสวรรค์, ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๒๒.

(ตัวอย่าง)

บัญชีขนาดของการหมายไม้ แปลงที่.....ป่าโครงการ.....จังหวัด.....

เลขที่	ชนิดไม้	เลขเรียง ประจำต้น	ท่อนที่	ขนาดไม้ซุงที่ท่อนได้			หมายเหตุ
				ยาว ซม.	โต ซม.	ปริมาตร ม. ^๓	
๑	ตาเสือ	๗๕๐	๑	๑, ๑๒๐	๒๒๐	๔.๖๒	
๒	ยมหิน	๗๕๒	๑	๘๒๐	๑๘๐	๒.๕๙	
๓	กะท้อน	๗๕๓	๑	๘๒๐	๒๒๕	๓๓.๐๘	
๔	กะท้อน	๗๕๓	๒	๘๒๐	๒๐๗	๒.๘๐	ค. ๔๕๖๗
๕	ตาเสือ	๗๕๔	๑	๘๒๐	๑๘๗	๒.๕๕	
๖	ตาเสือ	๗๕๔	๒	๘๑๐	๑๗๓	๒.๐๗	
๗	พระเจ้า	๗๕๕	๑	๘๒๐	๑๖๐	๑.๘๓	ค. ๑๕๕๐
๘	ตาเสือ	๗๕๖	๑	๘๑๐	๑๘๕	๒.๐๖	
๙	ตาเสือ	๗๕๖	๒	๘๑๐	๑๖๓	๑.๖๓	
๑๐	ตาเสือ	๗๕๗	๑	๘๒๐	๒๐๔	๒.๕๕	บีย่อ ๒๐
๑๑	ตาเสือ	๗๕๗	๒	๘๒๐	๑๘๗	๒.๓๐	
๑๒	ตาเสือ	๗๕๘	๑	๑, ๑๒๐	๑๖๐	๒.๒๔	
๑๓	กะท้อน	๗๗๘	๑	๗๒๐	๑๖๐	๑.๕๒	ทอนพุงทั้ง ๑.๕๐ ม.
๑๔	กะท้อน	๗๗๘	๑	๘๒๐	๑๗๐	๑.๘๔	
๑๕	กะท้อน	๗๖๔	๑	๗๒๐	๒๑๐	๒.๔๕	ทอนโพรงทั้ง ๒.๓๐ ม.
๑๖	กะท้อน	๗๖๔	๒	๖๗๐	๑๖๕	๑.๔๙	

(ลงชื่อ).....ผู้หมายไม้

ที่มา: บริษัทไม้ฮัตไทย จำกัด

การโค่นไม้ด้วยเลื่อยยนต์

การหมายท่อนไม้

(ตัวอย่าง)

บัญชีขนาดจำนวนไม้ที่ตรวจประทับตราอนุญาตชักลากตามใบอนุญาตหรือรับประทานที่.....
 เล่มที่.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ. ชื่อผู้รับอนุญาตหรือรับประทาน
ชื่อผู้นำตรวจ.....
 ชื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจประทับตราอนุญาตชักลาก.....
 ตรวจประทับตราอนุญาตชักลาก เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เลขที่	เลขเรียงประจำท่อน	ชนิดไม้	ขนาดไม้ท่อน		เนื้อไม้ ม.ท.	รูปรอยตราประจำต้น			ลักษณะไม้ท่อนที่ตีตรา	รูปรอยตราที่ตีประทับประจำท่อน
			ยาว ซม.	โต ซม.		เลขเรียง	ท่อนที่	รูปรอยตรา		
๑	๔๕๐๐	ลำาน	๔๑๗	๑๔๒	๒.๕๕	๓	๑		กลมตรง	
๒	๔๕๐๑	แดง	๘๒๓	๑๓๕	๑.๒๕	๔	๑		โคนทู่รอง	ค.
๓	๔๕๐๒	ยาง	๘๑๔	๒๘๐	๔.๕๕	๒	๑	ค.	โคนทู่ตรง	ค.
๔	๔๕๐๓	"	๘๒๐	๒๕๕	๓.๕๕	๒	๒	๔๐๒๓	กลมตรง	
๕	๔๕๐๔	นนทรี	๖๒๒	๑๓๕	๐.๕๕	๑๓	๑		คคกลาง	ค.
๖	๔๕๐๕	ตะแบกใหญ่	๘๒๒	๑๘๗	๒.๓๐	๒๐	๑	คค	กลมตรง	ค.
๗	๔๕๐๖	ประดู่	๗๕๐	๒๓๗	๓.๒๑	๒๕	๑	๑๓๕๐	โคนทู่	ค.
๘	๔๕๐๗	"	๗๒๐	๒๑๕	๒.๖๕	๒๕	๒		คคกลาง	ค.
๙	๔๕๐๘	แดง	๖๗๐	๑๓๕	๐.๘๗	๒๕	๑	ปีย้อ	ปลายแบน	ค.
๑๐	๔๕๐๙	ยาง	๗๒๕	๒๐๐	๒.๒๓	๓๐	๑	๒๐	กลมตรง	ค.

(ลงชื่อ).....พนักงานเจ้าหน้าที่
 (ลงชื่อ).....ผู้นำตรวจซึ่งเป็นผู้แทนผู้รับ
 ใบอนุญาตหรือผู้รับสัมปทาน
 (ลงชื่อ).....พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

บัญชีไม้ที่ตัดโค่นแล้วแต่ไม้ประสงค์ทำออก เนื่องจากเป็นไม้เสื่อมคุณภาพ

ในป่าโครงการ.....แปลง.....จังหวัด.....

งวดที่.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ลำดับที่	เบอร์สำรวจคัดเลือก	ชนิดไม้	รูปรอยตรา สำรวจคัดเลือก	ลักษณะที่ทำให้ เสื่อมคุณภาพ
๑	๘๔๐	กะท้อน		ตัดทอนแล้วโพรง ตลอด ไม่มีเนื้อไม้
๒	๑๐๐๔	แดงน้ำ	ค. ๕๒๓๓	"
๓	๑๐๐๔	ฉมพง		"
๔	๑๐๑๐	ตาเสือ	ค. ๑๓๓๗	"
๕	๑๐๑๗	กะท้อน		"
๖	๑๐๕๔	พระเจ้า	ปีย่อ ๒๐	"
๗	๑๐๖๔	แดงน้ำ		"
๘	๑๐๗๑	ตะแบกใหญ่		"
๙	๑๗๑๐	แลนไต้		ตัดทอนแล้วผู้ใส่ฟัก ไม่มีเนื้อไม้

(ลงชื่อ).....พนักงานเจ้าหน้าที่

(ลงชื่อ).....ผู้นำตรวจซึ่งเป็นผู้แทนผู้รับ

ใบอนุญาต หรือผู้รับสัมปทาน

(ลงชื่อ).....พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

ที่มา: บริษัทไม้ฮัตไทย จำกัด

การถนอมและชักลากไม้รวมกอง

การถนอม หมายถึงการเคลื่อนที่ไม้ขุงออกจากตอ (ไม้ที่ตัดโค่นแล้ว) มีใช้จุดตอไม้ขึ้นจากดิน การที่ต้องถนอมเพราะว่าไม้ที่ถูกตัดโค่นโดยระบบเลือกตัดไม้จะอยู่อย่างกระจัดกระจายในป่า จำเป็นต้องเคลื่อนย้ายไม้เหล่านั้นจากตอใกล้เคียงกันมารวมไว้เป็นกลุ่ม ๆ เพื่อสะดวกในการชักลากไปไว้ยังหมอนไม้ต่อไป การถนอมนี้อาจจะใช้กำลังคนช่วยกันค้ำหรือกลิ้งไม้ ใช้แทรกเตอร์ดึง ใช้ช้างลาก ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าไม้ขุงอยู่ ณ ที่ใด เช่น ถ้าไม้อยู่บนพื้นที่ราบก็จะใช้รถสก็ดเคอร์ (รถแทรกเตอร์ที่ใช้ในการทำไม้โดยเฉพาะ) ดึงไม้ออกมา ซึ่งทำได้รวดเร็วกว่าใช้ช้างหรือถ้าไม้อยู่บนที่ชันหรือภูเขา ไม่สามารถใช้เครื่องมือกลใด ๆ เข้าไปถึงไม้ได้ ก็ต้องใช้ช้าง ซึ่งใช้ได้ผลดีกว่าวิธีใด ๆ ทั้งสิ้น บางครั้งการถนอมต้องใช้ช้างและรถสก็ดเคอร์ควบคู่กัน

การถนอมและชักลากไม้โดยใช้ช้าง มีบทบาทอย่างสำคัญต่อการทำไม้ของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเหนือและภาคใต้ ซึ่งมีภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงชัน ไม่อาจใช้เครื่องจักรกลเข้าไปทำงานได้ ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเป็นส่วนน้อย ช้างเป็นสัตว์ใหญ่ที่สามารถนำมาใช้งานหนัก ๆ ได้ดี การทำไม้ด้วยช้างจึงเริ่มทำกันครั้งแรกในภาคเหนือสมัยเมื่อ ๑๐๐ ปีเศษมาแล้ว ตั้งแต่บริษัททำไม้ต่างประเทศซึ่งเป็นชนชาติอังกฤษเข้ามารับจ้าง ขณะนั้นอังกฤษมีเมืองขึ้น คือ พม่า และอินเดีย ซึ่งเป็นผู้ชำนาญการทำไม้สักมาก่อน จึงได้นำผู้ชำนาญเหล่านั้นเข้ามาทำไม้ในประเทศไทย รวมทั้งวิธีการทำไม้ต่าง ๆ ซึ่งไทยได้ยึดถือเป็นแบบอย่างปฏิบัติกันต่อ ๆ มา โดยที่ช้างเป็นสัตว์ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช้างไทยเป็นช้างเอเชีย สามารถนำมาฝึกให้เชื่องจนใช้ทำงานต่าง ๆ ได้ดี ช้างที่ใช้งานอยู่ทุกวันนี้เป็นช้างที่เกิดจากช้างป่า และช้างบ้านที่ตกถูกไว้ให้ ในสมัยก่อนผู้ทำงานเกี่ยวกับป่าไม้นิยมเลี้ยงช้างกันมาก เพราะมีรายได้ดี เนื่องจากช้างเชือกหนึ่ง ๆ สามารถให้งานกับบุคคลหลายคน คือ เจ้าของช้าง ความคอบ ความคืด คนงาน แต่ปกติจะใช้คนเกี่ยวข้องกับช้างอยู่ ๒ คน คือ ความคอบทำหน้าที่บังคับช้างให้ทำงาน ความคืด ทำหน้าที่ช่วยเหลืออยู่ข้างล่าง อาจช่วยร้อยโซ่ลากเข้ากับจมูกขุง เพื่อให้ช้างชักลากหรือแก้ไขออกจากขุงเมื่อช้างลากไปถึงที่หมายแล้ว และอาจมีคนงานหรือกรรมกรช่วยเหลือความคืดอีกทีหนึ่ง ฉะนั้น ยิงนำช้างมาใช้งานมากเท่าใด ก็เท่ากับช่วยให้คนมีงานทำเพิ่มขึ้นไปด้วย องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ได้คำนึงถึงประโยชน์ข้อนี้อย่างมาก จึงส่งเสริมการใช้ช้างทำไม้ ด้วยการเปิดโรงเรียนสอนลูกช้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๑๑ ที่จังหวัดลำปาง เรียกว่า "ศูนย์ฝึก

ลูกข้าง" ^๑ มุ่งฝึกหัดลูกข้างให้ทำงานเป็น ให้รู้จักกับการใช้เครื่องอุปกรณ์สำหรับใช้ในการชักลาก ไม้ ฝึกชักลากไม้แบบต่าง ๆ ฝึกการทำไม้บนเขา ทำไม้ในลำห้วย ฝึกให้ทำงานร่วมกับข้างอื่น ฝึกให้ชินกับเสียงเครื่องยนต์ที่ใช้ในการทำไม้ เช่น รถยนต์ รถแทรกเตอร์ เสื่อยยนต์ จากการฝึกนี้ เมื่อข้างอายุรุ่นหนุ่ม จะทำงานได้เร็วและเก่ง ข้างสามารถทำงานได้ตั้งแต่อายุ ๑๐ ปี และจะทำงานได้อย่างเต็มที่เมื่ออายุได้ ๒๕ ปี ถึง ๕๐ ปี ต่อจากนั้นกำลังงานจะลดถอยลง แต่ยังทำงานเบา ๆ ไปได้อีกจนถึงอายุ ๖๐ ปี รวมแล้วข้างเชือกหนึ่ง ๆ สามารถทำงานได้นานถึง ๕๐ ปี

การถอนตอโดยข้าง กระทำได้โดยให้ข้างดึงไม้ที่ล้มแล้วทอนไว้ เป็นท่อนขุงออกจากบริเวณที่ไม้ล้มอยู่ไปยังบริเวณที่รถบรรทุกไม้หรือรถสก็ดเคอร์เข้าไปดำเนินงานต่อได้ เช่น ริมทางรถยนต์ที่ราบกว้างที่ทำเป็นหมอนไม้ชั่วคราว เป็นต้น การใช้ข้างเข้าไปถอนตอหรือชักลากไม้ นับว่าเหมาะสมมากสำหรับการทำไม้ในประเทศไทย เพราะไทยใช้ระบบการตัดไม้แบบเลือกตัด (Selection System) ไม้ที่ทำออกจึงอยู่ห่าง ๆ กัน ยานพาหนะที่จะเข้าไปชักลากไม้ต้องเดินทางระยะไกล และยังคงตัดทางนำเข้าไปก่อนด้วย อันเป็นการลงทุนที่สูงมาก และยังทำให้กล้าไม้ต่าง ๆ ได้รับความเสียหาย สภาพแวดล้อมของป่าก็เสียไปด้วย ซึ่งการกระทำต่าง ๆ แบบนี้หลีกเลี่ยงโดยใช้ข้างทำงานแทน เพราะข้างสามารถเดินหลบหลีกไปได้โดยไม่ทำลายกล้าไม้ ไม่ทำให้ดินแน่น ไม่ต้องตัดทางมากสาย อันเป็นการทำให้ดินถล่ม หรือเกิดการกัดเซาะของดิน ประการสำคัญ ข้างสามารถขึ้นเขาที่มีสภาพยากลำบาก เช่น เป็นลาดหิน หรือภูเขาสูงชัน ที่รถสก็ดเคอร์หรือแทรกเตอร์ไม่อาจขึ้นไปได้ แต่ข้างสามารถทำได้เป็นอย่างดี ไม้บางท่อนอยู่ในลำห้วยแคบที่มีลาดหินสูง ต้องใช้เวลาลากไม้ถึง ๒ - ๔ วัน ^๒ จึงจะดึงไม้ขึ้นมาได้ พื้นที่ประเภทนี้ตัดทางได้ลำบากมากและไม่คุ้มกับการลงทุน ใช้ข้างชักลากไม้ขึ้นมาโดยเพิ่มค่าจ้างให้สูงขึ้น เป็นพิเศษจะได้ผลดีกว่า และเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่จะเสียให้กับการตัดทาง ข้างเชือกหนึ่ง ๆ มีความสามารถลากไม้ไปได้เที่ยวหนึ่ง ๆ ได้น้ำหนักประมาณ ๒ ตัน หรือ ๒.๘๒ ลูกบาศก์เมตร การทำงานของข้างจะได้ผลงานมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับ

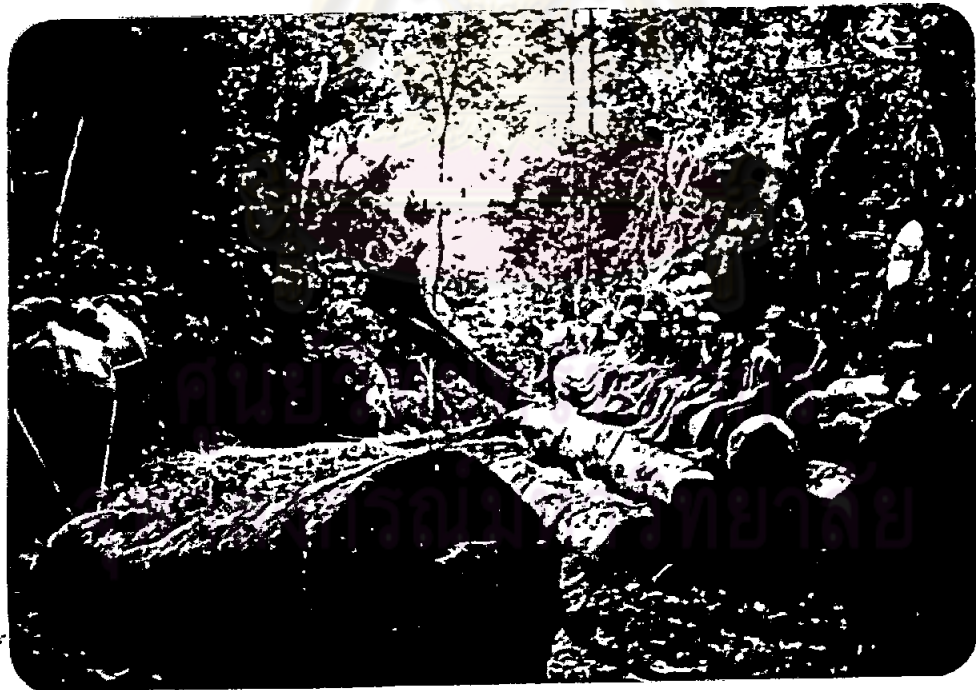
^๑ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมป่าไม้, องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้.

^๒ สัมภาษณ์ อยุทธ สัตพลี หัวหน้าแผนกทำไม้ บริษัทไม้ฮักไทย จำกัด เมื่อ ๑๒ มิถุนายน

ข้างถอนต้นไม้
ลงมายังริมทาง
ซีกลากไม้

ช่างกำลังตัดต้นไม้พร้อมกอง

กับสภาพอากาศและภูมิประเทศด้วย ช้างสามารถทำงานได้ดีมากในฤดูฝน เพราะช้างชอบอากาศเย็น และการที่ฝนตกทำให้พื้นดินอ่อนตัว ช้างจะเดินได้อย่างมั่นคงกว่า เพราะสามารถจิกเท้าลงไปในดินได้ ถ้าเทียบกับเครื่องจักรกลแล้ว สภาพพื้นดินเป็นเช่นนี้จะเคลื่อนที่ลำบาก เพราะเครื่องจักรกลมีน้ำหนักมาก เมื่อดินอ่อนจะเป็นหลุมได้ง่าย

การที่กล่าวว่าช้างทำงานได้ดีในฤดูฝน มิได้หมายความว่าฤดูอื่นจะทำงานไม่ได้ดี แต่หมายความว่า ช้างจะทำงานได้ผลอย่างมากในฤดูฝนที่มีอากาศเย็น ได้เคยมีการทดลองโดยองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ อันเป็นหน่วยงานทำไม้ของรัฐ พบว่าสมรรถภาพการทำไม้ของช้างนั้นขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่และภูมิประเทศของป่าด้วย ในระยะชักลากไม้ ๑ กิโลเมตร ช้างจะทำงานได้ผลแตกต่างกันไป แต่ละสภาพป่า เช่น

- ป่ายาก ช้าง ๑ เชือก จะชักลากไม้ได้ ๑๕๐ - ๓๐๐ ลูกบาศก์เมตร ต่อ ๑ ฤดูการทำไม้
- ป่าปานกลาง ช้าง ๑ เชือก จะชักลากไม้ได้ ๓๐๐ - ๔๕๐ ลูกบาศก์เมตร ต่อ ๑ ฤดูการทำไม้
- ป่าง่าย ช้าง ๑ เชือก จะชักลากไม้ได้ ๔๕๐ - ๖๐๐ ลูกบาศก์เมตร ต่อ ๑ ฤดูการทำไม้

การถอนตอและชักลากไม้โดยรถแทร็กเตอร์ การชักลากไม้ด้วยรถแทร็กเตอร์ เป็นวิธีการชักลากไม้จากตอในระยะสั้นๆ^๑ราวครึ่งกิโลเมตร นำไปรวมกองไว้ที่หมอนไม้ซึ่งสามารถตัดทางรถยนต์เข้าไปบรรทุกไม้ไปยังจุดหมายอื่นได้ ฉะนั้นหน้าที่ส่วนใหญ่ของรถแทร็กเตอร์ ก็คือ การทำงานต่อจากช้างที่ลากไม้มารวมกองไว้ รถแทร็กเตอร์ที่นำมาใช้ในการทำไม้ มีอยู่ ๒ ประเภท คือ

๑. รถแทร็กเตอร์ตีนตะขาบ (Crawler Tractor) เป็นรถแทร็กเตอร์ขนาดใหญ่ซึ่งมีล้อเหล็กเป็นตีนตะขาบ โดยมากเจ้าของซื้อมาก็ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อใช้ทำถนน ทำทาง ชักลากไม้

^๑ FAO, "Ground Skidding," Logging and Transport in Tropical High Forest (Rome: FAO, 1974), p. 14.

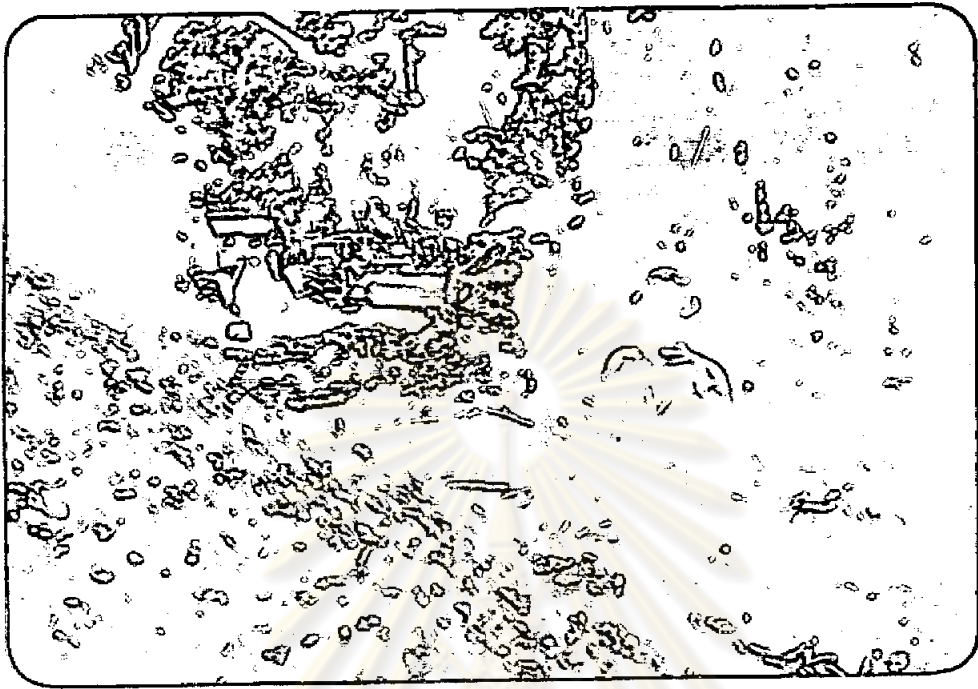
เมื่อว่างจากงานประจำก็นำมาใช้ในการชักลากไม้ รถแทรกเตอร์ชนิดนี้มีกำลังสูง น้ำหนักก็มาก เวลาเคลื่อนที่จะทำให้ดินแน่น ซึ่งจะมีผลทำให้เมล็ดพันธุ์ไม้ที่ร่วงลงสู่พื้นดินงอกไต่ยาก

๒. รถสกิดเตอร์ล้อยาง (Wheeled Skidder) เป็นรถที่ประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อใช้ในการชักลากไม้โดยเฉพาะ นำไปใช้งานด้านอื่นไม่ได้ผลดี มีกำลังชักลากไม้ได้ครั้งละ ๒๕ ตัน (ประมาณ ๒๐ ลูกบาศก์เมตร) ^๑ มีสมรรถภาพในการทำงานดีมาก และยังทำลายสภาพพื้นดินได้น้อยกว่ารถแทรกเตอร์ประเภทอื่น และสามารถใช้งานได้ทุกสภาพภูมิประเทศ พื้นที่บางแห่งเป็นดินลูกรังที่แข็งและมีรากหินบดอยู่ด้วย ใช้ข้างเข้าไปถึงไม้ไม่ได้ เนื่องจากดินแข็งเกินไป จนข้างจึกเหวกลงไปในดินไม่ได้ และมีรากคดอยู่รอบโคนไม้ เมื่อข้างเหยียบลงไปจะพลาดทำให้เสียหลักตกเขาลงไปได้ จำเป็นต้องใช้รถสกิดเตอร์เข้าไปดึงไม้ขึ้นออกมาแทน

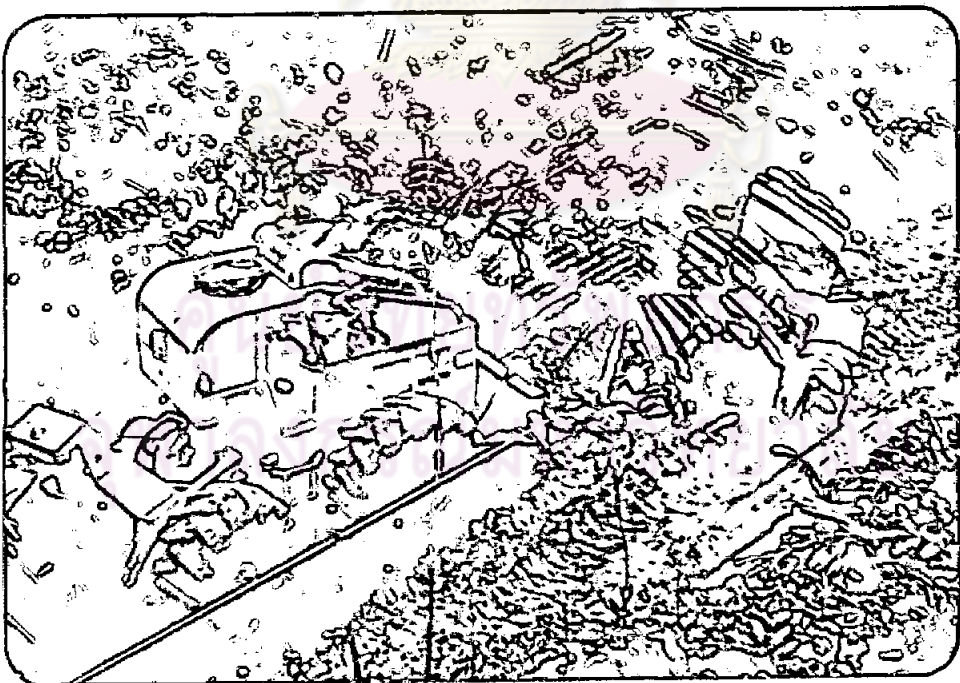
ในประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย ได้นำแทรกเตอร์มาใช้งานลากไม้มากขึ้น เพราะต้องนำมาชักลากไม้ที่มีขนาดใหญ่โตเกินกำลังของสัตว์พาหนะหรือเครื่องมือพื้นเมือง เนื่องจากไม้ขนาดเล็กได้ถูกนำออกขายหรือใช้ประโยชน์ในระยะก่อน ๆ จนเกือบหมดสิ้นแล้ว ไม้ที่เหลืออยู่อย่างกระจัดกระจายในป่าก็เป็นไม้ขนาดใหญ่ จึงต้องใช้รถสกิดเตอร์ เพราะมีกำลังชักลากสูง มีอัตราการชักลากแต่ละครั้งมากกว่าสัตว์หรือเครื่องมืออื่น สามารถทำงานได้เร็วและมีผลงานมากกว่า ซึ่งเมื่อเทียบกันแล้วรถแทรกเตอร์ ๑ ตัน มีประสิทธิภาพเท่ากับข้าง ๕ เชือก และมีค่าใช้จ่ายถูกกว่าถึง ๑๗% ^๒ นอกจากนี้ยังทำงานได้ทุกฤดูกาลทั้งกลางวันและกลางคืน สามารถเร่งงานให้ทันตามกำหนด หรือสามารถกำหนดเวลาทำงานได้ จะมีข้อเสียอยู่บ้างก็ตรงว่าเมื่อรถเกิดขัดข้องเนื่องจากเครื่องเสีย หรือขาดน้ำมัน ก็ต้องจอดรอรออยู่ในป่าจนกว่าเครื่องอะไหล่หรือน้ำมันจะถูกส่งเข้าไปงานต้องหยุดชะงักลงโดยไม่มีรถสำรองมาทำงานแทน เนื่องจากราคาของรถประเภทนี้สูงมาก ผู้ทำไม้ไม่อาจจะซื้อไว้ใช้งานได้หลาย ๆ คัน

^๑ สัมภาษณ์ อยุธ ลัดพลี, หัวหน้าแผนกป่าไม้ บริษัทไม้ัดไทย จำกัด, ๑๒ มิถุนายน ๒๕๒๒.

^๒ อำนวย คอวนิช, การทำไม้ (โดยสังเขป) ([ม.ป.ท.] : องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้, [ม.ป.ป.]), หน้า ๕.

รถแทรกเตอร์และสก็ดเตอร์เข้ามาตัดไม้ดอกไม้รวมกอง

ไม้บางท่อนใหญ่มากต้องใช้รถ 2 คันช่วยกันดึง

การทำทางซีกลากไม้

ทางซีกลากไม้ คือแนวทางรถยนต์ที่ผู้รับสัมปทานทำไม้จัดสร้างขึ้นภายในเขตป่าที่ดินได้รับสัมปทาน เพื่อซีกลากไม้ออกจากป่าตามเงื่อนไขสัมปทาน การสร้างทางซีกลากไม้ในเขตป่าที่ได้รับสัมปทานนี้ ผู้รับสัมปทานทำไม้จะจัดการสร้างทางขึ้นได้โดยเสรี แต่การทำทางซีกลากไม้จากป่ามายังที่รวมหมอนไม้เพื่อตัดรากลางจะต้องทำตามแนวทางที่กรมป่าไม้กำหนดตามเงื่อนไขสัมปทาน และจะตัดทางก็สายก็ได้ตามที่ผู้รับสัมปทานเห็นว่ามีความจำเป็น

การทำไม้ในประเทศไทย ได้ใช้ระบบเลือกตัด จึงต้องทำไม้ในบริเวณกว้างขวาง มีปริมาณไม้ที่ทำออกมาไม่มากพอที่จะลงทุนตัดทางเพื่อขนไม้ออกจากป่าเป็นการถาวรได้ จะทำได้เป็นเพียงทำทางลาลองที่ใช้ได้ในระยะเวลา ๑ ปี ใช้ลากขนไม้ได้เป็นอย่างดีในหน้าแล้ง พอถึงฤดูฝนทางนั้นก็ใช้การไม่ได้ เมื่อจะเข้าทำไม้ใหม่ในแปลงต่อไปก็ต้องซ่อมแซมหรือทำกันใหม่ ฉะนั้น การลากขนไม้ในป่าออกมายังริมทางต้องรีบทำให้เสร็จสิ้นภายใน ๔ เดือน คือ ให้เสร็จสิ้นก่อนฤดูฝนจะมาถึง ดังนั้น การทำทางซีกลากไม้จะต้องเริ่มเตรียมทำตั้งแต่ปลายฤดูฝน ประมาณเดือนตุลาคม เพื่อให้เสร็จทันเวลาการซีกลากไม้ในฤดูแล้ง

ทางซีกลากไม้ จะต้องดำเนินการเกี่ยวกับ

๑. ทำทางขึ้น

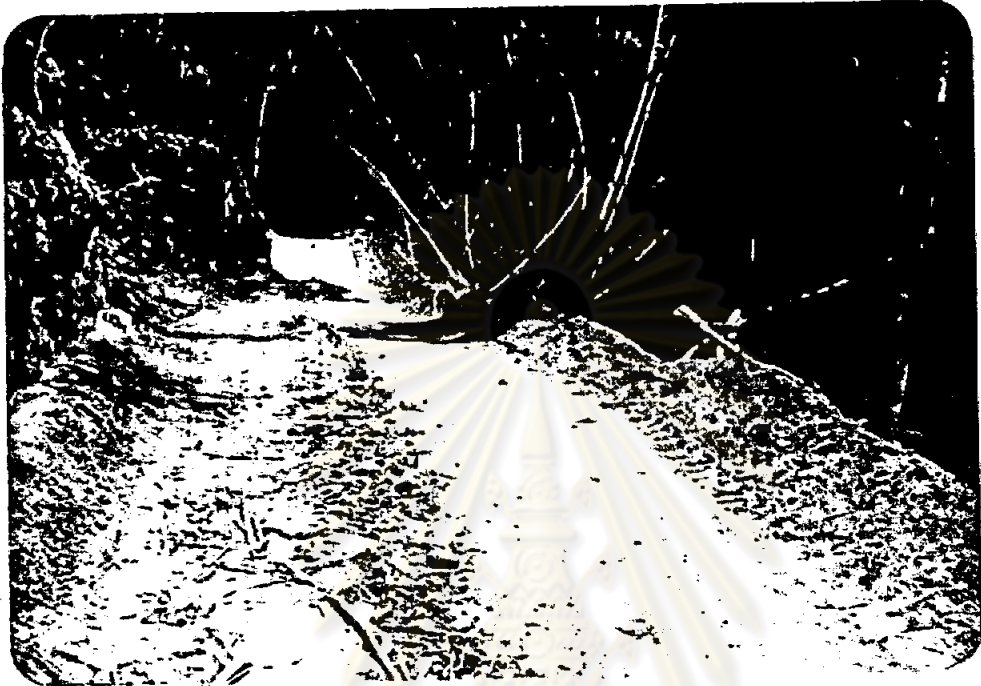
๒. ทำทางขอย

๓. ซ่อมทาง

ทางขึ้น หมายถึงทางที่จะให้รถซีกลากไม้วิ่งบรรทุกไม้ออกจากป่าไปยังที่รวมหมอนไม้เพื่อตัดรากลาง เป็นเส้นทางหลักที่จะใช้ไปตลอดฤดูการทำไม้ จะสร้างทางผ่านเข้าไปในแปลงทำไม้ นั้น ๆ

ทางขอย หมายถึงทางที่แยกไปจากทางขึ้น เพื่อเข้าหากลุ่มไม้แต่ละกลุ่มเป็นทางพอจะให้รถแทรกเตอร์หรือรถยนต์เข้าไปซีกลากไม้ในกลุ่มเท่านั้น

ซ่อมทาง ทางที่สร้างมาแล้วจะชำรุดลงในระหว่างที่ฝนตก หรือระหว่างการซีกลาก ทางที่พอจะใช้ร่วมกันได้ในปีทำไม้แปลงอื่น ก็จะได้รับ การซ่อมแซมให้ใช้ได้ต่อไป

สภาพทางที่ก่อสร้างแล้ว

การชักลากไม้ นั้น ถ้าสภาพป่า เป็นภูเขาสลับซับซ้อน ยากแก่การตัดทาง หรือสภาพป่ายัง อยู่ในสภาพสมบูรณ์ ยังไม่มีการบุกรุกแผ้วถางทำไร่ หรือลักลอบตัดฟันไม้ จะไม่มีเส้นทางชักลากไม้ เลย เช่นนี้แล้วผู้รับสัมปทานจะต้องตัดทั้งทางขึ้นและทางขอย เพื่อชักลากในป่าแปลงนั้น เป็นการ เริ่มลงทุนตัดทางใหม่ ต้นทุนของไม้ในแปลงนั้นเมื่อ เฉลี่ยแล้วจะอยู่ในอัตราที่สูงกว่าไม้ในแปลงที่มี เส้นทางเดิมอยู่แล้ว เพราะค่าจ้างตัดทางจะต้องรวมอยู่ในต้นทุนของการทำไม้ด้วย

การทำทางชักลากไม้ ไม่ว่าผู้รับสัมปทานจะทำไม้เองหรือจ้างเหมา ผู้สร้างทางชักลาก ไม้มักจะเป็นผู้ที่มีอาชีพทางการสร้างทางโดยเฉพาะ บางครั้งผู้ทำไม้จะเป็นผู้ลงมือสร้างทางชักลาก เสียเอง ถ้าผู้รับสัมปทานทำไม้เป็นผู้ทำไม้ออกจากป่าเอง จะหาตัวผู้รับจ้างสร้างทางทั้งทางขึ้นและ ทางขอยเป็นปี ๆ และเป็นแปลง ๆ ไป ส่วนการจ้างเหมาทำไม้ในป่าแปลงใด การสร้างทางขึ้นจะ อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ว่าจ้าง ส่วนการสร้างทางขอยจะต้องเป็น เรื่องของผู้รับ เหมาทำไม้

ในการตัดทางชักลากไม้ ไม่ว่าตอนใด แปลงใด ผู้ว่าจ้างหรือผู้รับสัมปทานจะต้องเข้าป่า สำนววจพื้นที่หรือสภาพภูมิประเทศหาข้อมูลว่า ๑) ควรจะตัดทางไปทางไหนที่จะสั้นที่สุดแต่อำนวย ประโยชน์ได้มากที่สุด จะต้องตัดจากที่ใดไปยังที่ใด เป็นระยะทางไกลไกลแค่ไหน และจะต้องตัด ทางไปบนที่ราบหรือต้องตัดข้ามเขา เลียบเขา หรือตัดผ่านลาดหิน อีกทั้งลักษณะดินหินของทางที่จะตัด ว่าเป็นดินร่วน ดินกรวด หรือเป็นหินผุ หินแกร่ง เพราะลักษณะดินหินเป็นส่วนสำคัญในการตัดทาง ความยากง่ายขึ้นอยู่กับลักษณะของดินหินด้วย เพราะถ้าสภาพพื้นที่ตัดได้ง่ายแล้ว ผู้รับจ้างไม่จำเป็นต้อง ใช้อุปกรณ์ที่มีกำลังสูงมากนัก แต่ถ้าต้องตัดผ่านหินแกร่งซึ่งเป็นหินแข็ง ต้องใช้อุปกรณ์ที่มีกำลังสูง บาง ครั้งต้องใช้ระเบิดช่วย หรือต้องหาทางเลี่ยงถัดไปทางอื่น ซึ่งอาจมีระยะทางไกลกว่าที่กำหนดไว้ แต่ สามารถจะตัดผ่านไปได้ง่ายกว่า ก็ต้องยอม

การสำรวหาข้อมูลนี้ ถ้าผู้ว่าจ้างสำรวจได้อย่างละเอียดมากเท่าใด จะเป็นประโยชน์ใน การกำหนดราคาค่าจ้างได้อย่างใกล้เคียงที่สุด เพราะการตัดทางในแต่ละสภาพพื้นที่ย่อมมีค่าใช้จ่าย และการลงทุนที่แตกต่างกัน ทางบางตอนที่มีความยากลำบากจะไม่สามารถกำหนดราคาค่าจ้างได้ ตลอดสาย จะต้องกำหนดราคาให้ผู้รับจ้างทำเป็นช่วง ๆ เป็นตอน ๆ ไป ประมาณ ๓ - ๕ กิโลเมตร

๑) กองทำไม้, บริษัทไม้ฮัดไทย จำกัด.

ทั้งนี้ เพื่อจะได้ปรับราคาให้เหมาะสมกับลักษณะของการทำงาน ยิ่งการตัดทางบนเขา ถ้ายังมีได้
ลงมือทำงาน จะไม่สามารถทราบว่า จะพบอุปสรรคแบบใดบ้าง ต่อเมื่อได้ลงมือทำงานไปแล้วจึงจะ
พบปัญหา ฉะนั้น ถ้าผู้ว่าจ้างกำหนดราคาค่าจ้างไว้ตลอดสายแล้ว เมื่อผู้รับจ้างทำงานไม่ได้ เพราะ
ขึ้นทำไปก็ขาดทุน ต้องเสียเวลาปรับปรุงราคาให้ใหม่ หรือมีฉะนั้นก็ทำงานไม่เสร็จตามระยะเวลาที่
ผู้ว่าจ้างกำหนด หรือผู้รับจ้างอาจทิ้งงานลงกลางคัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความยุ่งยากอย่างมากต่อการ
ทำไม้

เงื่อนไขข้อกำหนดในการก่อสร้างทางซีกลากไม้ จะมีบทกำหนดที่สำคัญอย่างย่อ ๆ ดังนี้

ข้อ ๑ จะต้องทำการแผ้วถางคันทาง กำจัดต้นไม้ ตอไม้ วัชพืช และสิ่งไม่พึงประสงค์
ต่าง ๆ ออกไปให้พ้นบริเวณคันทาง

ข้อ ๒ จะต้องตกแต่งและเกลี่ยคันทางโดยทั่ว ๆ ไป ให้ได้ความกว้างไม่น้อยกว่า
๔.๐๐ เมตร

ข้อ ๓ คันทางตอนใดเป็นทางโค้งจะต้องขยายทางในด้านโค้งให้กว้างเกินกว่า ๔.๐๐
เมตร ออกไปอีกไม่น้อยกว่า ๑.๕๐ เมตร หรือจนกว่าจะสามารถให้รถลากไม้พร้อมล้อพ่วงผ่านได้
โดยสะดวก

ข้อ ๔ ความลาดชันของทาง จะต้องจัดทำให้รถบรรทุกไม้ชนิดที่มีล้อพ่วงที่มีน้ำหนักไม่น้อย
กว่า ๑๕ ตัน สามารถวิ่งขึ้นลงได้โดยสะดวกและปลอดภัยหรือตามที่ผู้ว่าจ้างจะกำหนด

ข้อ ๕ คันทางตอนใดตัดผ่านลำห้วยหรือทางน้ำ ห้ามมิให้ทำการถมหรือปิดกั้นลำห้วยหรือ
ทางน้ำนั้น ๆ ด้วยประการใด ๆ ทั้งสิ้น แต่จะต้องใช้ท่อระบายน้ำซึ่งผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดหาให้วางใน
ช่องทางนั้น ๆ เพื่อให้น้ำไหลผ่านได้โดยสะดวก

ข้อ ๖ ทำการเกลี่ยคันทางให้เรียบร้อย แล้วบดอัดแน่นพอประมาณโดยใช้รถแทรกเตอร์
ดินตะขาบดทับแนว เมื่อทำแล้วผิวถนนจะต้องเรียบสม่ำเสมอโดยตลอด ไม่มีแอ่ง หลุม บ่อ

การกำหนดเงื่อนไขในการสร้างทางซีกลากไม้ให้ผู้รับจ้างปฏิบัติ จะต้องคำนึงถึงการใช้
เส้นทางนั้นด้วยว่าเมื่อสร้างขึ้นมาแล้วจะใช้ได้ดีเพียงใด เพราะถ้าตัดทางไม่ถูกหลักแล้วทางนั้นจะไม่

อำนวยความสะดวกให้เท่าที่ต้องการ ยิ่งการตัดทางบนเขายังคงระมัดระวังในการออกข้อกำหนด
อย่างมากด้วย เช่น

๑. การตัดทางบนเขาไม่ควรให้มีความลาดชันเกิน ๑๒% และทางชันในระดับนี้ไม่ควรให้มีระยะทางยาว ๕๐ เมตร ถ้ายาวเกินไปจะเป็นเหตุให้รถยนต์หมดกำลังกลางทาง อันจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

๒. การสร้างทางเลี้ยวโค้งบนเขา ควรตัดให้กว้างพอสมควร มิฉะนั้นจะลากขนไม้ยาวไม่ได้ และตรงทางโค้งนี้ต้องขยายความกว้างของทางให้เพียงพอ นอกจากนั้น ยังต้องทำทางเบี่ยงไว้เป็นระยะ ๆ เพื่อให้รถเปล่าที่เสร็จจากการขนส่งไม้หลีกเลี่ยงการสวนทางกับรถบรรทุกไม้บนทางโค้งหัก ทางเบี่ยงนี้แม้ว่าจะชันสักเล็กน้อย รถเปล่าก็พอจะขึ้นได้ (ดูรูปหน้าถัดไป)

การชักลากไม้ที่รวมหมอน

หลังจากได้ถอนตอไม้ซุงมารวมกันไว้ในป่าเป็นจุด ๆ แล้ว และได้ตรวจสอบแล้วว่าไม้ที่หมายตอไว้นั้นได้ชักลากมาถึงริมทางที่จะนำขึ้นบรรทุกหลังรถลากไม้ต่อไปยังหมอนสัญญา ก่อนที่จะลากขนไม้ต่อไป ต้องตรวจสอบการตกแต่งไม้ให้เรียบร้อย เช่น การถากคุ่ม ลิดตา ถากหู ถากหน้าเขียง เตรียมไว้ก่อน เพื่อสะดวกในการตรวจติดตามกลางที่หมอนไม้ต่อไป ในกรณีที่ไม่มีความพอ ก็ลากขนไม้ไปก่อนแล้วไปดำเนินการตั้งกล่าวนั้นที่หมอนไม้ ในการตกแต่งไม้ที่หมอนไม้ จะต้องเก็บเศษไม้ไปตั้งให้เรียบร้อย จะปล่อยทิ้งไว้ไม่ได้ เพราะเศษนั้นจะเป็นเชื้อไฟอย่างดี เมื่อเกิดอุบัติเหตุไฟไหม้ จะเป็นชนวนให้เกิดการลุกลามไปยังไม้ซุงได้

หมอนไม้ หรือหมอนสัญญา เป็นสถานที่ที่ใช้กองไม้ซุงให้อยู่ในที่เดียวกัน ไม่ว่าจะทำไม้ออกจากป่าแปลงใด จะต้องนำไม้ซุงทั้งหมดมายังหมอนไม้นี้เพื่อนำมาตรวจประทับตราภาคหลวงก่อนที่จะเคลื่อนที่ไม้ออกไป หมอนไม้ที่จะใช้ เป็นหมอนสัญญานี้ กรมป่าไม้ได้วางระเบียบไว้ให้ใช้ที่รวมหมอนไม้ดังนี้^๑

^๑ ระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยการกำหนดสถานที่รวมหมอนไม้, ๒๕๒๑. (เอกสารโรเนียว).

การตัดทางซีกล่างก็ไม่มีทางแห่งต้องตัดทางถึง 3 ชั้น
 - เพราะ รถแทรกเตอร์ตัดทางไม่ได้เนื่องจาก ขอบหิน

การตัดทางได้จึงจะต้องตัดทางให้กว้างพอที่รถ จะวิ่งเลี้ยวได้

ไม้ซุงที่กองอยู่ริมทาง ซักลากไม้ในป่า

บริเวณหนองน้ำสูง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑. ควรอยู่ในเขตป่าสัมปทานที่ได้รับอนุญาต หรือถ้าอยู่นอกเขตป่าสัมปทานต้องอยู่ห่างจากโรงงานแปรรูปไม้ด้วยเครื่องจักรไม่ต่ำกว่า ๔ กิโลเมตร

๒. เป็นที่ที่สะดวกต่อการควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ และสะดวกแก่การออกใบเบิกทาง

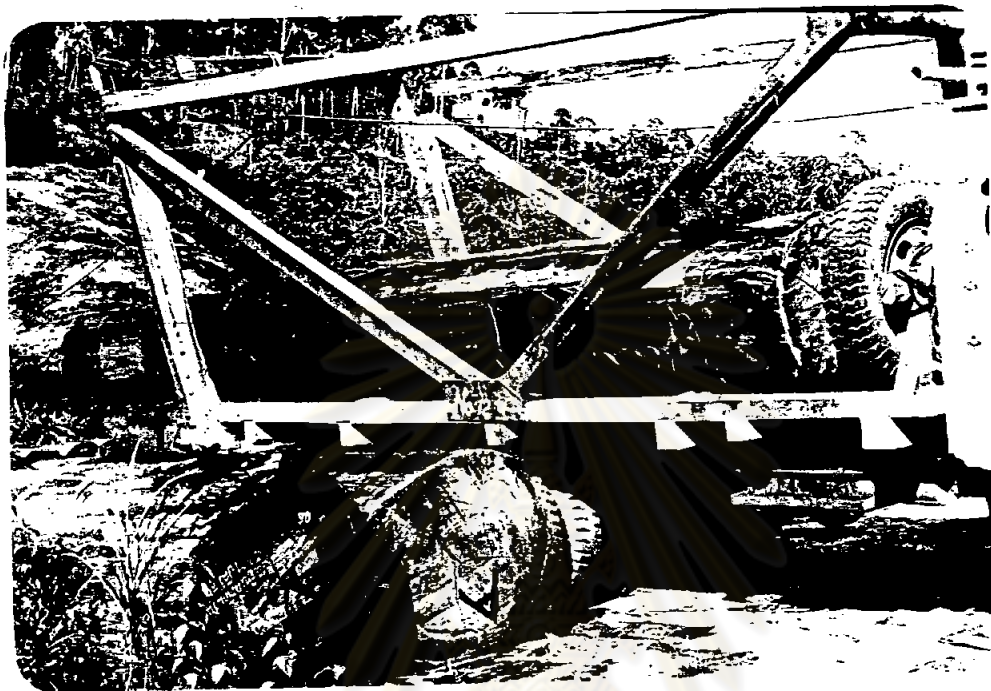
๓. มีที่กว้างขวางพอจะวางไม้ซุงได้อย่างมีระเบียบ มีให้ทับท้ายกัน อันจะเป็นการยากแก่การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

ในการชักลากไม้ออกจากป่ามายังหมอนสัญญาณนั้น มักจะบรรทุกไม้จากริมทางชักลากไม้ในป่าที่รถแทรกเตอร์หรือช้างดึงขึ้นมารวมไว้ และจากหมอนไม้ชั่วคราวในป่า รถที่นิยมใช้ในการชักลากไม้ในป่า มีด้วยกัน ๒ ชนิด คือ รถสาลี และ รถจอหนัง

รถสาลี เป็นรถลากไม้ที่มีล้อพ่วงประกอบในช่วงท้ายอีกต่อหนึ่ง ทำให้สามารถบรรทุกไม้ขนาดยาวได้ ส่วนใหญ่ไม้ที่ตัดฟันในภาคต่าง ๆ ยกเว้นในภาคใต้จะมีขนาดยาวตั้งแต่ ๖ เมตรขึ้นไป ซึ่งไม้ขนาดนี้จำเป็นต้องบรรทุกรถสาลี เพราะรถสาลีเป็นรถที่ต่อท้ายออกไปให้พอเหมาะกับขนาดของไม้ซุงที่จะบรรทุกได้ รถสาลีเป็นรถที่วิ่งทางบนเขาได้ดี แต่ต้องไม่สูงชันจนเกินไปนัก เนื่องจากต้องมีเนื้อที่พอที่รถสาลีจะต้องเลี้ยวโค้งได้ และต้องมีพื้นที่พอที่จะตั้งสาลีขณะรถกำลังขึ้นไม้ด้วย

รถจอหนัง เป็นรถลากไม้ที่มีขนาดความยาวเท่ากับรถ ๑๐ ล้อ ธรรมดา มีความคล่องตัวกว่ารถสาลี ใช้บรรทุกเฉพาะไม้สั้น ๆ รถจอหนังเป็นรถที่นิยมใช้ลากไม้ตามทางภาคใต้ของไทย เพราะขนาดของไม้ซุงที่ทำออกมาไม่ใหญ่นัก และยังคงไม้ให้มีขนาดสั้น ๆ ไม่เกิน ๖ เมตร เพื่อสะดวกในการลากขน เพราะเหตุที่ภูเขาทางภาคใต้เป็นเขาที่มีลักษณะสูงชัน เนื้อที่แคบ ไม่เหมาะสมที่รถสาลีที่มีน้ำหนักมากและยาวขึ้นไปวิ่ง รถจะไม่มีการทรงตัวที่ดี ไม่อาจเลี้ยวโค้งในเนื้อที่แคบอันจำกัดได้ ส่วนรถจอหนังสามารถวิ่งได้ดีในทางที่จำกัด การเลี้ยวโค้งไม่ต้องใช้เนื้อที่มาก

ในการนำไม้ขึ้นบรรทุกบนรถลากไม้ จะต้องจัดกองไม้ให้ได้ปริมาณและน้ำหนักพอเหมาะกับรถชักลาก และเหมาะสมกับสภาพทางด้วย ไม้แต่ละกองนี้จึงอาจมีน้ำหนักต่างกัน เช่น ๘ - ๑๐ ลูกบาศก์เมตร ๑๐ - ๑๒ ลูกบาศก์เมตร หรืออย่างสูงสุด ๑๒ - ๑๔ ลูกบาศก์เมตร การรวมกองไม้นี้ใช้ได้ทั้งช้างและแทรกเตอร์ ให้ลากไม้มารวมกองไว้ เรียกว่า "ก๊อบไม้" เมื่อนำขึ้นบรรทุก

การขนส่งไม้ซุงโดยใช้รถลากไม้แบบจอห์นสัน นิยมใช้ในภาคใต้ของ
- ประเทศไทย

บนหลังรถลากไม้อาจวินช์ไม้ขึ้นบนรถด้วยตัวเองหรือใช้อุปกรณ์ชนิดอื่นช่วย เช่น^๑

ก. ใช้รถยกไม้ช่วยขึ้นไม้ โดยใช้รถยกที่มีขาตั้งมีรอกและวินช์ ยกไม้ทั้งกับไม้ส่วนหัวลอยขึ้นก่อน แล้วถอยส่วนท้ายของรถเข้าไปรับ ค่อยไปยกส่วนท้ายของท่อนไม้แล้วใช้คนเข็นสาสีเข้าไปรับ ผู้กมิตยงติดกับตัวรถและสาสีด้วยโซ่ขึ้นด้วยเหล็กเกสียวและนีน้อยตียค

ข. ใช้รถจอบหนึ่ง โดยใช้วินช์ไม้ขึงขึ้นรถจอบหนึ่งทางด้านท้ายรถ จนหัวไม้เกยท้ายรถแล้วจัดลาตรินซ์ใหม่ตั้งไม้ขึ้นรถที่ละท่อน

ค. ใช้รถแทรกเตอร์หรือรถสกิดเตอร์เข้าช่วย สำหรับไม้ขนาดเล็กอาจใช้รถแทรกเตอร์หรือสกิดเตอร์ที่มีเครื่องมือสำหรับยก (Folk Lift) ใช้กำลังจากไฮดรอลิกยกไม้ขึ้นรถก็ได้

ง. วินช์ไม้ขึ้นได้ด้วยตัวเอง เป็นรถที่ประดิษฐ์ขึ้นเป็นพิเศษ มีสาสีและมีระบบวินช์ที่สลับซับซ้อน ใช้ลาตคยิดตัวรถกับต้นไม้หรือไม้ขึงไว้ ส่วนอีกด้านหนึ่งปล่อยลาตไปคล้องท่อนขง กว้านไม้ขึงให้กลิ้งขึ้นมาตามคานไม้ จนสามารถขึ้นถึงบนรถได้ที่ละท่อน

สรุปแล้ว ในการชักลากไม้ออกจากป่าจะต้องใช้อุปกรณ์ดังนี้ คือ

- รถแทรกเตอร์ ใช้ในการกับไม้
- รถยกไม้ เป็นตัวช่วยนำไม้ขึ้นบรรทุกบนหลังรถ
- รถลากไม้ ใช้บรรทุกไม้ชักลากออกจากป่าไปยังหมอนไม้สัญญา

การจ้างชักลากไม้

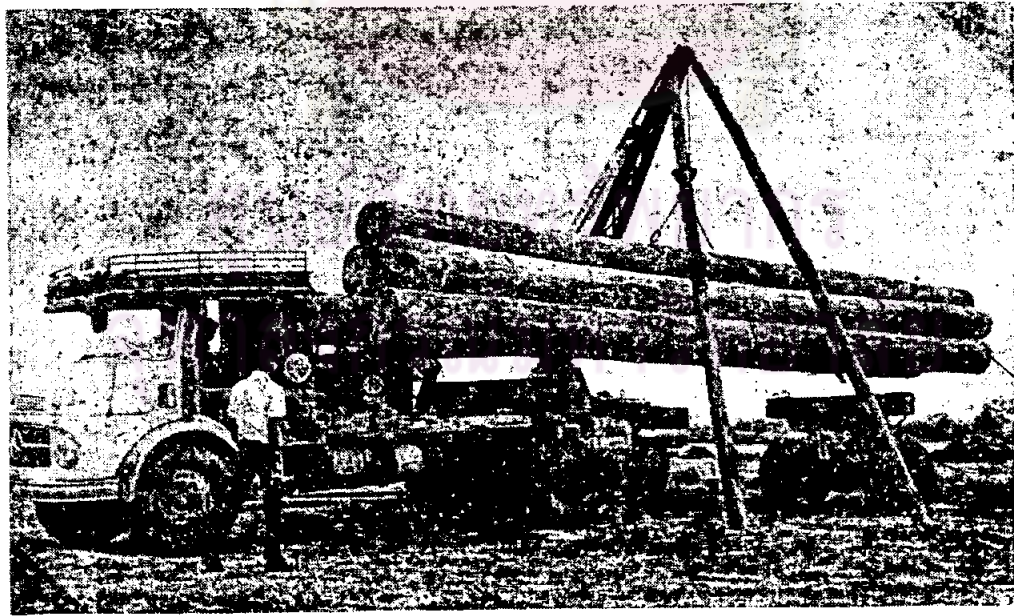
การจ้างชักลากไม้ มีวิธีการจ้าง ๒ แบบ คือ

๑. การจ้างเหมา
๒. การจ้างรายย่อย

^๑ สัมภาษณ์ สุรน เลิศสุภฤกษ์กุล ผู้รับจ้างชักลากไม้ เมื่อ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๒.

รถสปีดเตอร์กำลังยกไม้ขึ้นรถลากไม้

การใช้เครื่องมือช่วยในการยกไม้

ในสภาพภูมิประเทศที่ไม่มีที่รวมหมอนไม้ รกตกไม้
จะต้องกินข้าวไม่ขึ้นด้วยตัวเอง

ก. การจ้างเหมา เป็นการจ้างโดยการเปิดประกวดราคาหาผู้รับจ้างเพียงรายเดียว เป็นการจ้างที่มีสัญญาจ้างต่อกัน ผู้รับจ้างต้องปฏิบัติตามสัญญาที่ผู้ว่าจ้างกำหนด ถ้าผู้รับจ้างปฏิบัติผิดสัญญา ผู้ว่าจ้างมีสิทธิ์เรียกปรับได้

ข้อดีของการจ้างเหมา

๑. มีผู้รับผิดชอบรายเดียว ทำให้ง่ายต่อการควบคุมดูแล และราคาค่าจ้างถูกกว่า การจ้างรายย่อย

๒. ผู้รับจ้างประเภทนี้ส่วนใหญ่จะมีเครื่องมืออุปกรณ์ในการชักลากไม้พร้อม เช่น รถลากไม้ รถแทรกเตอร์ เป็นต้น นอกจากนั้น ยังจะต้องมีขีดความสามารถในการที่จะรวบรวม เจ้าของรถลากไม้รายเล็กรายน้อยให้มาร่วมงานได้อีกด้วย

๓. ผู้รับจ้างประเภทนี้ถ้าทำงานได้ผลดี มีการทำงานที่รวดเร็ว เนื่องจากต้องการรักษาชื่อเสียงของตนประการหนึ่ง และการทำงานที่ชักลากไม้จำนวนมาก ๆ จำเป็นต้องเร่งรีบ ถ้าเสร็จไม่ทันตามกำหนดเวลาแล้ว จะต้องถูกปรับมากเช่นกัน

ข้อเสียของการจ้างเหมา

๑. ในกรณีที่ได้ตัวผู้รับจ้างที่มีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำ ไม่มีอุปกรณ์ในการชักลากไม้พร้อม ผู้ว่าจ้างจะต้องนำอุปกรณ์ของผู้ว่าจ้างเองมาคอยช่วยเหลือผู้ตลอดเวลา ทำให้เกิดภาระแก่ผู้ว่าจ้างมากขึ้น งานอาจไม่แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา เป็นผลเสียหายแก่ผู้ว่าจ้าง

๒. เกิดปัญหาต่อผู้ว่าจ้างภายหลัง ในกรณีที่ผู้รับจ้างทำงานไม่เสร็จตามกำหนดเวลา ผลเสียย่อมตามมาอย่างแน่นอน เช่น ผู้ว่าจ้างได้มีแผนงานไว้แล้วว่าจะนำไม้ซุงนั้นไปใช้เมื่อใด เมื่อไม่ได้ไม้ซุงมาตามที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องไปหาไม้ซุงมาจากแหล่งอื่น เพื่อให้ทันกับการนำวัสดุขึ้นมา บ่อนโรงงาน หรือถ้าเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับการค้าขาย จะต้องนำไม้ซุงออกมาขาย ไม้ซุงที่ออกจากป่าใหม่ ๆ ย่อมมีราคาดี ถ้าเป็นไม้ซุงปรีราคาจะตกลงอย่างมาก เพราะการที่ต้องทิ้งไม้ไว้ในป่า ทำให้สูญเสียหาย เกิดดำนินามากขึ้น ยิ่งกว่านั้นยังทำให้ทุนจมอยู่ในป่า เป็นเวลานาน

ข. การจ้างรายย่อย เป็นการจ้างโดยออกเป็นใบสั่งจ้างให้แก่ผู้รับจ้างหลาย ๆ ราย อัตราค่าจ้างที่ถือเป็นราคากลางได้จากการสืบราคาในท้องถิ่น

ข้อดีของการจ้างรายย่อย

๑. ในกรณีเร่งด่วนและสามารถหาจ้างรถได้ง่าย จะระดมการจ้างงานได้หลาย ราย และจัดสรรงานให้พอเหมาะกับความสามารถของแต่ละราย
๒. ควบคุมให้ดำเนินการได้ตามเป้าหมาย เพราะแต่ละรายจะทำงานแต่พอเหมาะ
๓. ถ้าผู้รับจ้างไม่รับผิดชอบในงานที่ได้รับจ้างไป ก็จะไม่ได้รับใบสั่งจ้างทำงานอีกต่อไป เป็นการตัดปัญหาตั้งแต่ต้น แล้วหันไปจ้างรายใหม่แทนได้

ข้อเสียของการจ้างรายย่อย

๑. มักจะหาผู้รับจ้างได้ไม่เพียงพอกับปริมาณงาน
๒. ผู้รับจ้างเลือกหางานที่ง่ายและได้รับประโยชน์มากกว่า
๓. ค่าจ้างสูงกว่าการจ้างเหมา และต้องจ่ายเงินตรงล่วงหน้าอยู่ตลอดเวลา

เงื่อนไขและข้อกำหนดในสัญญาจ้างซีกลากไม้ จะต้องมีข้อความสำคัญเกี่ยวข้องกับสิ่งต่อไปนี้ คือ

ข้อ ๑ สถานที่กำหนดให้ซีกลาก

ผู้รับจ้างตกลงซีกลากไม้ซึ่งผู้ว่าจ้างได้ทำการตัดทอน ตัดรากซีกลาก และใช้ข้างลากมา ถึงริมทางซีกลากไม้ในป่าแล้วจากที่ใด นำมารวมหมอนและส่งมอบให้ผู้ว่าจ้าง ณ ที่รวมหมอนไม้ แห่งใด

ข้อ ๒ การวัดปริมาตรไม้เพื่อคำนวณเงินค่าจ้างให้กับผู้รับจ้าง (ส่วนใหญ่จะใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน คือ ใช้ตามแบบของกรมป่าไม้ที่ใช้คิดคำนวณเงินค่าภาคหลวง)

๒.๑ การวัดความยาวให้ทำการวัดความยาวตั้งแต่โคนถึงปลายท่อน ในแนวเส้นที่สุดของไม้นั้น ใช้หน่วยความยาวเป็นเมตร เศษของ ๑.๐๐ เมตรไม่ถึง ๒๕ เซนติเมตร ให้ปัดทิ้ง แต่ถ้าเศษของเมตรยาวตั้งแต่ ๒๕ เซนติเมตร ขึ้นไป ให้ปัดเป็น ๑.๐๐ เมตร

๒.๒ การวัดความโต ให้ทำการวัดโดยรอบตรงกึ่งกลางท่อนไม้ที่ได้ลอกเปลือกออกจนหมดแล้ว ถ้าจุดที่กึ่งกลางท่อนไม้มีตุ่มตา หรือคอดกั้ว อันเป็นเหตุให้ขนาดไม้ผิดปกติไป ให้เลื่อนไปวัดทางโคนหรือปลายท่อนไม้ที่ใกล้เคียงความจริงที่สุด ใช้หน่วยความโตเป็นเดซิเมตร ถ้าเศษของ ๑.๐๐ เดซิเมตรไม่ถึง ๕๐ เซนติเมตร ให้ปัดทิ้ง แต่ถ้าเศษของ ๑.๐๐ เดซิเมตร ตั้งแต่ ๕๐ เซนติเมตร ขึ้นไป ให้ปัดเป็น ๑.๐๐ เดซิเมตร

๒.๓ การคำนวณปริมาตรไม้ให้หลักการคิดคำนวณตามสูตรทวูลง

$(V = \frac{1}{6} r^2 \times L)$ ซึ่งเป็นหลักในการคิดคำนวณเงินค่าภาคหลวง

ข้อ ๓ ความรับผิดชอบที่ผู้รับจ้างมีต่อไม้ซุงตามสัญญา

ธรรมดามือซุงที่ผู้ว่าจ้าง หรือผู้แทนผู้ว่าจ้าง ได้ส่งมอบให้ผู้รับจ้างทำการชักลากตามสัญญา นี้ ให้ถือว่าไม้ซุงยังคงอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของผู้รับจ้างจนกว่าจะส่งมอบให้ผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างจะต้องทำการชักลากด้วยความระมัดระวังและเผื่อรักษาดูแลไว้มิให้สูญหายหรือเสียหาย ถ้าปรากฏว่าสูญหายหรือเสียหายด้วยประการใด ๆ ก็ดี ผู้รับจ้างยินยอมให้ผู้ว่าจ้างเรียกปรับตามปริมาตรไม้ที่สูญหายหรือเสียหายในอัตราที่ระบุไว้ในสัญญาจ้าง

ถ้าผู้รับจ้างไม่สามารถนำไม้ซุงท่อนใดคืนให้ผู้ว่าจ้างภายในกำหนดตามสัญญา ผู้รับจ้างยอมให้ผู้ว่าจ้างถือว่าผู้รับจ้างปล่อยปละละเลย ไม่เอาใจใส่ดูแลรับผิดชอบในไม้ซุงเหล่านั้น และผู้รับจ้างยินยอมให้ถือว่าไม้ซุงจำนวนที่ผู้รับจ้างมิได้ส่งมอบคืนเหล่านั้นสูญหายไปแล้ว ผู้รับจ้างยินยอมให้ผู้ว่าจ้างปรับในกรณีที่ไม้ซุงสูญหายหรือเสียหายตามอัตราที่กำหนด

ข้อ ๔ การกำหนดระยะเวลาให้แล้วเสร็จ

ผู้รับจ้างจะต้องทำการชักลากไม้และส่งมอบให้ผู้ว่าจ้าง ณ สถานที่ที่กำหนดไว้ใน ข้อ ๑ ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ใด ถ้าผู้รับจ้างทำการชักลากไม้ส่งมอบให้ผู้ว่าจ้างไม่แล้วเสร็จภายในกำหนด ยังมีไม้ที่ยังทำการไม่แล้วเสร็จอยู่อีกเท่าใด ถ้ามีใช้เหตุสุดวิสัย หรือผู้ว่าจ้างได้ผ่อนผันขยายเวลาการชักลากไม้ต่อไปอีก หรือผู้ว่าจ้างได้สั่งการเป็นอย่างอื่น ผู้รับจ้างยินยอมให้ผู้ว่าจ้างปรับเป็นเงินท่อนละตามที่กำหนดในสัญญา

ข้อ ๔ การควบคุมการดำเนินงานของผู้รับจ้าง

ถ้าผู้รับจ้างไม่สามารถดำเนินการชักรากไม้ได้ในอัตราที่กำหนดภายในเวลาดำหนดด้วยประการใด ๆ ก็ตาม ผู้ว่าจ้างอาจจะบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้ นอกจากนั้นผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะเข้าไปทำการชักรากไม้ที่เหลือเสียเอง หรือจ้างผู้อื่นเข้าไปทำการชักรากไม้ที่ได้ส่งมอบให้ผู้รับจ้างชักราก และไม้ที่ผู้ว่าจ้างยังไม่ได้ส่งมอบให้ชักรากก็ได้

ในกรณีที่ผู้ว่าจ้างเข้าไปทำการชักรากไม้เอง หรือจ้างผู้อื่นเข้าไปชักรากไม้เพราะเหตุผู้รับจ้างผิดสัญญา โดยมีได้บอกเลิกสัญญา ถ้าผู้ว่าจ้างได้จ่ายเงินค่าจ้างหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานไปเกินกว่าอัตราค่าจ้างตามสัญญา เป็นเงินเท่าใด ผู้รับจ้างจะต้องจ่ายเงินส่วนที่เกินนั้นคืนให้แก่ผู้ว่าจ้างทั้งหมด

ถ้าพ้นกำหนดเวลาการชักรากไม้ซึ่งตาม ข้อ ๔ หรือสิ้นอายุเวลาทำการโดยไม่มี การต่ออายุ หรือสิ้นอายุลงโดยการบอกเลิกสัญญา บรรดาไม้ซุงที่ผู้ว่าจ้างได้ส่งให้ผู้รับจ้างกระทำการ แต่ผู้รับจ้างยังกระทำการไม่แล้วเสร็จ ผู้รับจ้างหมดสิทธิในการกระทำการใด ๆ กับไม้ซุงเหล่านั้นต่อไป ผู้รับจ้างจะต้องส่งมอบไม้ซุงที่ยังอยู่ในความรับผิดชอบของผู้รับจ้างคืนให้ผู้ว่าจ้างแล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด (๓๐ วัน)

ผู้ว่าจ้างหรือผู้แทนผู้ว่าจ้าง มีอำนาจในการควบคุมสั่งการ หรือแนะนำให้ผู้รับจ้างปฏิบัติ การให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างรับว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งคำแนะนำของผู้ว่าจ้าง หรือผู้แทนผู้ว่าจ้างทุกประการ

ข้อ ๖ การจ่ายเงินค่าจ้าง

ผู้ว่าจ้างตกลงจะจ่ายเงินค่าจ้างให้ผู้รับจ้างสำหรับไม้ทุกชนิดในราคาลูกบาศก์เมตรละ (ตามแต่ผู้รับจ้างจะประกวดราคาได้) ณ ที่ใด สุกแต่ผู้ว่าจ้างจะเห็นสมควร

ในการจ่ายค่าจ้างนี้ แล้วแต่ผู้ว่าจ้างจะแบ่งการจ่ายค่าจ้าง เป็นกี่ตอน ตอนละกี่เปอร์เซ็นต์ อาจจะจ่ายให้ทั้ง ๑๐๐% เมื่อชักรากส่งมอบไม้ให้ เป็นคราว ๆ ตามที่ผู้ว่าจ้างได้กำหนดปริมาณไม้ให้ หรือแบ่งจ่ายเป็น ๒ ตอน เช่น

ตอนที่ ๑ เมื่อผู้รับจ้างได้ทำการชกลากไม้ นำมาส่งมอบให้ผู้ว่าจ้าง ณ สถานที่ที่รวมหมอนไม้ที่กำหนด และผู้ว่าจ้างได้ตรวจรับไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้ว่าจ้างจะจ่ายเงินค่าจ้างให้ไม่เกิน ๔๐% ของเงินค่าจ้าง

ตอนที่ ๒ เมื่อพ้นกำหนดเวลาทำการหรือเมื่อผู้รับจ้างได้ทำการชกลากไม้แล้วเสร็จก่อนกำหนด ผู้รับจ้างต้องรายงานผลการชกลากไม้ให้ผู้ว่าจ้างทราบ และตรวจรับรองไว้ให้เป็นการถูกต้องแล้ว

การที่กันเงินไว้ส่วนหนึ่งนี้เพื่อว่า ถ้าผู้รับจ้างส่งมอบไม้สูญหายหรือเสียหาย จะต้องถูกปรับ ผู้ว่าจ้างจะหักเงินค่าปรับออกจากเงินค่าจ้างที่กันไว้นี้ ถ้าหักแล้วเหลือเท่าใดหรือไม่มีการหักเงิน เนื่องจากถูกปรับ เงินค่าจ้างยังเหลืออยู่อีกเท่าใด ผู้ว่าจ้างจะจ่ายคืนให้ผู้รับจ้างทันที แต่ถ้าหากเงินค่าปรับมากกว่าเงินที่กันไว้ ผู้รับจ้างจะต้องนำเงินค่าปรับที่ยังค้างอยู่มาชำระให้แก่ผู้ว่าจ้างทันทีเช่นกัน

ข้อ ๗ การชดใช้ค่าเสียหายและการบอกเลิกสัญญา

ในระหว่างที่ผู้รับจ้างกระทำการตามสัญญา ถ้าปรากฏว่าผู้รับจ้างทำความเสียหายแก่ทางราชการป่าไม้อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือกระทำให้เกิดความเสียหายแก่สาธารณสมบัติ หรือแก่บุคคลอื่น ๆ ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายนั้น ๆ โดยตนเองทั้งสิ้น

ถ้าปรากฏว่าผู้ว่าจ้างต้องได้รับความเสียหาย หรือเสียผลประโยชน์อันเนื่องมาจากการกระทำของผู้รับจ้าง ผู้รับจ้างยินยอมชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าทดแทนให้แก่ผู้ว่าจ้างตามจำนวนที่ผู้ว่าจ้างจะเรียก

การชกลากไม้ซึ่งตามสัญญา ผู้รับจ้างจะต้องปฏิบัติตามระเบียบหรือกฎหมายป่าไม้ หรือระเบียบกฎหมายอื่น ๆ ที่ใช้อยู่ในวันทำสัญญา และจะมีขึ้นในเวลาต่อไปด้วย ถ้าผู้รับจ้างกระทำการหรือละเว้นกระทำการ หรือด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งอันทำให้ผู้ว่าจ้างได้รับความเสียหายหรือเสียผลประโยชน์ ผู้รับจ้างจะต้องชดเชยค่าเสียหายนั้น ๆ ให้แก่ผู้ว่าจ้างตามแต่ผู้ว่าจ้างจะเห็นสมควร ทั้งนี้ นอกเหนือจากโทษที่ผู้รับจ้างจะพึงได้รับตามกฎหมาย และผู้ว่าจ้างมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้อีกด้วย

ถ้ามีเหตุผลตามกฎหมาย หรือตามที่รัฐบาลหรือกรมป่าไม้ก็ดี หรือผู้ว่าจ้าง เห็นสมควรให้ เลิกสัญญา หรือมีเหตุอื่นใดก็ดีซึ่งผู้ว่าจ้าง เห็นเป็นการสมควร ผู้ว่าจ้างมีอำนาจบอก เลิกสัญญาได้

การบอกเลิกสัญญาตามนัยข้างต้น หรือการบอกเลิกสัญญาอื่น เนื่องมาจากผู้รับจ้างฝ่าฝืน หรือละเลยในการปฏิบัติตามสัญญา ผู้ว่าจ้างไม่ต้องเสียค่าสินไหมทดแทนหรือชดใช้ค่าเสียหายใด ๆ ให้แก่ผู้รับจ้างแต่อย่างใด

ถ้าผู้รับจ้างฝ่าฝืนสัญญาข้อใดอยู่ เบื้อง ๆ โดยไม่นำพาต่อคำตักเตือนหรือคำสั่งของผู้ว่าจ้าง หรือผู้แทนผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างยินยอมให้ผู้ว่าจ้าง เลิกสัญญาได้ทันที โดยมีต้องบอกกล่าวล่วงหน้า

ข้อ ๘ การสิ้นสุดอายุสัญญา

อายุสัญญานี้ให้ เริ่มนับตั้งแต่วันทำสัญญา และสิ้นสุดอายุสัญญาในวันที่กำหนดในสัญญา

การทำไม้ตอนนอกป่า

การทำไม้ตอนนอกป่า หรือ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การทำไม้ตอนล่าเสียงชนส่ง การทำไม้ ตอนนี้เริ่มต้นจากจุดที่รวมหมอนไม้ที่ชักลากจากป่ามารวมกองไว้ เพื่อรอการตรวจวัดสัตว์ภาคหลวง งานที่เกี่ยวข้องในตอนนี้จึงมีอยู่ ๒ อย่าง คือ การประทับตราตรวจวัดเพื่อคำนวณค่าภาคหลวง และการล่าเสียงชนส่งไม้ซุงไปยังจุดหมายปลายทาง

การประทับตราภาคหลวง

เมื่อผู้ทำไม้ได้ชักลาก ไม้ออกมาไว้ยังหมอนไม้ใหญ่หรือหมอนสัญญาแล้ว ถ้าเป็นการจ้าง ผู้รับเหมาทำไม้ในป่า ผู้รับเหมาก็จะแจ้งให้ผู้ว่าจ้างทราบว่า ได้ทำงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ว่าจ้าง ก็จะแต่งตั้งกรรมการชุดหนึ่งออกมาตรวจวัดรับ ไม้ เพื่อคำนวณเงินค่าจ้างทำไม้ให้ผู้รับจ้าง พร้อมกันนั้น ผู้ว่าจ้างก็จะมีหนังสือแจ้งไปยังป่าไม้จังหวัด เพื่อขอให้ส่ง เจ้าหน้าที่มาทำการตรวจวัดประทับภาคหลวง เพื่อคำนวณอัตราค่าภาคหลวง ซึ่งการดีตราภาคหลวงนั้นต้องวัดไม้ที่จะดีตราแต่ละท่อน โดย เจ้าหน้าที่ป่าไม้จะต้องปฏิบัติตามระเบียบของกรมป่าไม้ว่าด้วยการตรวจวัดประทับตรา และ เรียกเก็บเงินค่าภาคหลวงไม้ ส่วนอัตราค่าภาคหลวงได้มีประกาศกระทรวง เกษตรกำหนดอัตราค่าภาคหลวง

(ตัวอย่าง)

บัญชีแสดงรายการไม้ซึ่งชำระค่าภาคหลวง ณ ที่ทำการ.....

จังหวัด..... ตามใบเสร็จฉบับที่.....เล่มที่.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เลขเรียงลำดับท่อน	ชนิดไม้	ขนาด			อัตราค่าภาคหลวงบาท/ม. ^๓	รูปรอยตราที่ไม้	เลขลำดับหน้าเขียน
		ยาว ซม.	โต ซม.	ปริมาตร ม. ^๓			
๑	ยาง	๑๐๕๑	๑๙๖	๒.๖๒	๔๐		๑
๒	ตะแบกใหญ่	๑๒๒๒	๑๗๑	๒.๑๗	๔๐		๒
๓	สมพง	๑๐๔๒	๒๖๔	๔.๗๘	๓๐		๓
๔	กะท้อน	๑๐๗๗	๑๑๖	๐.๙๙	๔๐	ค. ๓๗๑๘	๔
๕	ตะแบกใหญ่	๑๐๒๕	๒๐๑	๒.๖๒	๔๐		๕
๖	คาเสื่อ	๙๒๔	๒๖๔	๓.๘๐	๔๐		๖
๗	สมพง	๑๒๑๗	๒๑๑	๓.๓๑	๓๐		๗
๘	กะท้อน	๑๐๒๕	๑๓๗	๑.๒๔	๔๐	ภล. ๔๐๙	๘
๙	ยาง	๑๐๒๐	๒๕๐	๓.๙๑	๔๐		๙
๑๐	สมพง	๗๙๐	๓๒๒	๔.๑๒	๓๐		๑๐
๑๑	แดงน้ำ	๙๒๗	๑๒๖	๑.๐๐	๓๐		๑๑
๑๒	มะเลื่อม	๑๒๔๕	๒๖๗	๕.๗๐	๓๐	๒๐	๑๒
๑๓	กะท้อน	๙๓๕	๑๔๗	๑.๓๔	๔๐		๑๓

(ลงชื่อ).....พนักงานเจ้าหน้าที่

ที่มา: บริษัทไม้อัดไทย จำกัด

หมายเหตุ : ตัวเลขคลาดเคลื่อน อาจเกิดขึ้นจากการปิดเศษ

ไม้ทวงห้ามแต่ละชนิดในแต่ละท้องที่จังหวัดไว้ เป็นเกณฑ์ในการเก็บเงิน ดังได้กล่าวมาแล้วใน บทที่ ๓

การลำเลียงขนส่งไม้ซุง

เมื่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้ตรวจประทับตราภาคหลวงให้แล้ว และผู้รับอนุญาตนำเงินค่าภาคหลวงไปชำระให้แก่ป่าไม้จังหวัดเรียบร้อยแล้ว ถือว่าไม้มั่นคงเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้รับอนุญาตโดยสมบูรณ์ ไม้เหล่านั้นก็พร้อมที่จะเคลื่อนที่ออกไปจากหมอนไม้มั่นคง ไม่ว่าไม้มั่นคงจะถูกซื้อเอาไปเพื่อเข้าโรงเลื่อยหรือเพื่อเข้าโรงงานผลิตภัณฑ์ไม้ก็ตาม จะต้องลำเลียงไม้มั่นคงออกไปจากที่เดิม ซึ่งการเคลื่อนที่ไม้ไปยังจุดหมายปลายทางจะทำได้ ๔ ทาง คือ

- ก. การขนส่งไม้โดยการล่องแพ
- ข. การขนส่งไม้ทางรถไฟ
- ค. การขนส่งไม้ทางรถยนต์
- ง. การขนส่งไม้ทางเรือ

ก. การขนส่งไม้โดยทางล่องแพ เป็นการขนส่งที่มีค่าใช้จ่ายถูกที่สุดในบรรดากการขนส่งทั้ง ๔ ทาง และยังได้ขนส่งได้ครั้งละจำนวนมาก ๆ ด้วย แต่ต้องเสียเวลาในการเดินทางนาน บางครั้งอาจเป็นเดือนกว่าจะถึงจุดหมายปลายทาง การลำเลียงขนส่งไม้โดยล่องแพนี้ ได้ดำเนินการมาตั้งแต่การเริ่มทำไม้สัก เพราะตลาดไม้สักที่จะส่งออกจำหน่ายต่างประเทศอยู่ในกรุงเทพฯ เท่านั้น จึงต้องขนส่งไม้สักจากที่ต่าง ๆ มายังกรุงเทพฯ โดยวิธีที่ถูกที่สุด เพราะราคาไม้สักในสมัยก่อนยังมีราคาต่ำไม่แพงดังเช่นปัจจุบัน อีกประการหนึ่ง การคมนาคมในสมัยนั้นยังไม่ทันสมัยเท่าปัจจุบัน จึงต้องใช้ทางคมนาคมที่ดีที่สุดและสะดวกที่สุดที่มีอยู่ในขณะนั้น คือ การล่องแพ การล่องแพคือการนำไม้ซุงมาผูกติดกันเป็นแพ แล้วล่องไปตามน้ำ โดยใช้คนเป็นผู้ควบคุมให้แพล่องไปตามน้ำในทิศทางที่ต้องการ

แต่เดิมการขนส่งไม้ซุงมิได้มีการผูกเป็นแพ คงปล่อยให้ไหลไปตามน้ำโดยตัวเองเดี่ยว ๆ ทั้งนี้ ก่อนที่จะถึงหน้าผืนผู้ทำไม้จะต้องลากไม้มาวางเตรียมไว้ริมฝั่งแม่น้ำ พอถึงฤดูฝนก็จะคัดไม้เหล่านี้ลงแม่น้ำไปให้ไหลลอยไปตามกระแสน้ำ แล้วตามไปตรวจดูภายหลัง เมื่อมีไม้ติดอยู่ที่ใดก็จะดึง

ออก แต่การปล่อยให้ไม้ลอยไปเรื่อย ๆ นี้ โดยไม่มีคนคุม ทำให้เกิดไม้สูญหายระหว่างทางอยู่บ่อย ๆ จึงหันมาใช้วิธีผูกแพขึ้นแล้วมีคนคุมไปบนพื้นแพนั้นด้วย ซึ่งแก้ปัญหาไม้ถูกขโมยลักไปได้ แต่การล่องแพวิธีนี้ก็ยังคงต้องปล่อยให้เสียเวลามากอยู่นั่นเอง เพราะการเดินทางต้องปล่อยให้ขึ้นอยู่กับกระแสน้ำ บางครั้งใช้เวลาเดินทางประมาณ ๑ เดือน ทำให้ไม่ทันต่อการค้าขาย และช่วงระยะเวลาแห่งการล่องแพก็มีเพียง ๓ - ๔ เดือน เท่านั้น คือ ช่วงฤดูฝน ในช่วงนี้น้ำในลำน้ำจะมีระดับที่เหมาะสม คือน้ำไม่น้อยจนเกินไปจนล่องแพไม่ได้ หรือน้ำมากเกินไปจนเชี่ยวจัด อันเป็นเหตุให้เกิดแพแตกหรือถูกผู้ร้ายลักขโมยตัดแพ เกิดความเสียหายต่อเจ้าของไม้

การล่องแพ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ตามลักษณะของไม้ซุง คือ ^๑

๑. ไม้ซุงลอยน้ำ อันได้แก่ ไม้สัก ไม้สมพง ไม้กะทอน ผู้ทำไม้จะต้องเตรียมนำไม้ซุงมาไว้ที่ริมตลิ่งให้เสร็จก่อนฤดูฝน แล้วจ้างคนงานเจาะจุกไม้ซุงทั้งหัวท้าย เมื่อรวบรวมไม้ซุงได้จำนวนมากพอแล้ว ก็ตัดไม้หรือลึงไม้ซุงนั้นลงน้ำในแม่น้ำจับ ไม้ซุงมัดติดกันโดยใช้ทวนหรือลาวคร้อยจุกซุงแต่ละท่อนให้ติดกันเป็นแพใหญ่ โดยมีคานแพซึ่ง เป็นไม้ท่อนเล็ก ๆ เป็นตัวยึดไปตามด้านกว้างของแพเป็นตับ ๆ ตับละก็ท่อนก็ได้ แต่ต้องจำกัดความกว้างของตับให้ได้ขนาดไม่กว้างเกินกว่าประตูน้ำของเขื่อนเจ้าพระยา แล้วใช้ลาวผูกตับไม้ซุงต่อกันหลาย ๆ ตับ เป็นแพไปตามความยาวของลำแม่น้ำ พอถึงฤดูฝนระดับน้ำสูงพอที่จะล่องแพได้แล้ว ผู้ควบคุมแพก็จะสั่งปล่อยแพให้ลอยไปตามน้ำ ในการล่องแพนี้จะต้องมีนายแพซึ่ง เป็นคนรับผิดชอบในการล่องแพควบคุมไปด้วย พร้อมกับมีผู้ช่วยคอยช่วยเหลือ เพื่อจะได้นำแพล่องไปตามร่องน้ำได้โดยไม่เกยตื้น

การผูกแพเพื่อล่องไปแต่ละลำน้ำจะมีลักษณะที่แตกต่างกันตามลักษณะของลำแม่น้ำ เช่น ถ้าล่องไปในลำน้ำที่กว้างแต่น้ำตื้น จะต้องผูกแพแบบสั้น ๆ ส่วนแม่น้ำที่มีลักษณะแคบและลึกจะต้องผูกแพแบบเรียวยาวเพื่อสะดวกในการล่องไปตามสภาพลำน้ำนั้น ๆ

๒. ไม้ซุงจมน้ำ มีไม้ซุงหลายชนิดที่ลอยน้ำไม่ได้ จะจมอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นไม้แห้งหรือไม้สด เช่น ไม้แดง ประจู่ เต็ง รัง ยาง ฯลฯ หากนำไม้เหล่านี้มาผูกแพจะต้องมีหุ่นช่วย สิ่งที่น่านำมาใช้เป็นหุ่นช่วยผูกคือไม้ไผ่ นำมามัดรวมกันเป็นมัด ๆ ละ ๔๐ - ๑๒๐ ลำ เรียกว่า "ลูกบวบ"

^๑ สัมภาษณ์ รัชช ปาลวัฒน์วิไชย ผู้รับจ้างขนส่งไม้ซุง เมื่อ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒.

เมื่อจะผูกแพไม้เหล่านี้จะต้องผูกคานแพกับลูกบวบเสียก่อน เว้นช่องไว้สำหรับนำไม้ซุงมาผูกแล้วกว้านไม้ซุงจากใต้น้ำขึ้นมาผูกติดกับลูกบวบโดยใช้ไม้คานแพเป็นตัวยึด ลูกบวบจึงยึดอยู่ที่ทั้งสองข้างของซุง

ต่อมาได้มีการพัฒนาในการล่องแพโดยไม้ปล่อยให้แพลอยไปตามกระแสน้ำแต่เพียงอย่างเดียว จึงนำเรือยนต์เข้ามาช่วยลากจูงให้ไปสู่จุดหมายปลายทางได้รวดเร็วยิ่ง การลากจูงแพด้วยจำนวนไม้มาก ๆ ทำให้มีความคล่องตัวน้อยลง และมีอันตรายมากขึ้นอย่างใดก็ตาม แต่ก็มิอุปสรรคจากเชือกเก็บน้ำเพื่อการไฟฟ้าและชลประทานปิดกันขวางแม่น้ำสายสำคัญ ๆ หลายสาย เช่น เชือกเจ้าพระยา กันแม่น้ำเจ้าพระยาที่จังหวัดชัยนาท เชือกภูมิพลกันแม่น้ำปิง เชือกก๊วลมกันแม่น้ำวัง เชือกแม่น้ำยมกันแม่น้ำยม และ เชือกสิริกิติ์กันแม่น้ำน่าน เป็นต้น จึงทำให้การล่องแพตอนเหนือเชือกมีอุปสรรคมากขึ้น เพราะการล่องแพขึ้นอยู่กับน้ำ บางเวลาเมื่อล่องแพมาแล้วต้องมาติดอยู่ที่เหนือเขื่อน รอเวลาที่ทางเขื่อนระบายน้ำซึ่งกว่าน้ำจะเท่ากันระหว่างเหนือเขื่อนกับใต้เขื่อน ก็ต้องใช้เวลาเป็นชั่วโมง ๆ รวมกับเวลาที่ต้องมารอก่อนที่จะได้ เวลาที่เขื่อนจะระบายน้ำก็ต้องเสียเวลาในการล่องแพตลอดเส้นทางนับเป็นลัปดาห์ การปล่อยแพไม้จากภาคเหนือสู่กรุงเทพฯ จะต้องผ่านเขื่อนเจ้าพระยา ซึ่งการล่องแพผ่านเขื่อนเจ้าพระยาจะต้องผูกแพได้กว้างไม่เกิน ๑๒ เมตร ยาวไม่เกิน ๑๒๐ เมตร มิฉะนั้น จะผ่านประตูน้ำของเขื่อนไม่ได้ การปล่อยแพขงผ่านเขื่อนกันน้ำก็ต้องรอกกว่าระดับน้ำใต้เขื่อนจะสูงพอแก่การล่องแพ ถ้าระดับน้ำไม่พอแพจะติดค้าง บางครั้งเป็นอันตรายจากการกระแทกกับแก่งหินแพแตก บางครั้งผู้ล่องแพจะต้องจอดแพรออยู่เหนือเขื่อนเป็นเวลาหลายวัน เพื่อให้มีระดับน้ำใต้เขื่อนสูงพอ จึงเป็นอุปสรรคอย่างมาก เพราะไม่สามารถล่องแพได้ครั้งละจำนวนมาก ๆ เหมือนครั้งที่ยังไม่มีเขื่อนกันน้ำ จึงทำให้เสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายมาก

ในปัจจุบันถ้าไม่จำเป็นแล้วจะไม่ทำการล่องแพ นอกจากบางท้องที่ที่ไม่ต้องผ่านเขื่อน คือขนส่งอยู่ระหว่างเหนือเขื่อนหรือใต้เขื่อน และมีโรงเก็บไม้ผู้ริมน้ำซึ่งใช้ทางน้ำสะดวกกว่าใช้คมนาคมทางอื่น สาเหตุอันสำคัญที่ผู้ทำไม้ไม่อาจล่องแพได้เพราะติดขัดในเรื่องเขื่อน เพราะปัจจุบันมีเขื่อนกันน้ำรวมด้วยกัน ๒๔ เขื่อน ปิดกันแม่น้ำสายสำคัญ ๆ รวม ๒๕ สาย และการค้าขายในสมัยนี้ไม่อาจล่าช้าได้ ไม่มีน้อยทำให้ตลาดค้าไม้ขึ้นป่วนได้ ถ้าส่งไม้มาไม่ทันตามกำหนดเวลา ผู้ทำไม้จึงหันมานิยมใช้การขนส่งทางรถยนต์เป็นส่วนใหญ่ รถไฟพอสมควร และทางค้ำขายทะเลบางครั้งก็ขนส่งโดยทางเรือเห็นทะเล

ลักษณะการปลูกพืชมะพร้าว

การขนถ่ายไม้ซุง
โดยการล่องแพ

ข. การขนส่งไม้ทางรถไฟ การบรรทุกไม้ซุงด้วยรถไฟเริ่มมาตั้งแต่ปี ๒๕๐๑ โดยองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เนื่องจากองค์การฯ มีปัญหาในการคัดไม้ล่องแพไม้สัก มีไม้หายระหว่างทางมากมาย และเมื่อสำรวจปรากฏว่าส่วนใหญ่จะเป็นไม้ท่อนที่มีขนาดใหญ่แถมเนื้อไม้แต่ละท่อนมาก เพื่อแก้ปัญหาให้มีความเสียหายน้อยลง จึงคัดเลือกไม้ท่อนที่มีขนาดใหญ่เนื้อไม้มาก มีราคาแพง ขึ้นบรรทุกตู้รถไฟนำเข้ากรุงเทพฯ ปรากฏว่าได้รับผลดี จึงได้ดำเนินการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ได้ใช้บริการของการรถไฟแห่งประเทศไทยประมาณ ๖๐% ของปริมาณไม้ที่ผลิตได้ในแต่ละปี

การขนส่งไม้ซุงโดยทางรถไฟ ถ้าเทียบกับการล่องแพแล้วจะเสียค่าใช้จ่ายถูกกว่าการล่องแพ และยังเสี่ยงต่อการที่ไม้จะหายไปในช่วงการล่องแพ ซึ่งไม่แน่ว่าปีหนึ่ง ๆ จะมีไม้หายมากน้อยแค่ไหน แต่การขนส่งโดยทางรถไฟไม่ต้องเสี่ยงในเรื่องนี้ และยิ่งไม้ที่จะขนส่งไปนั้นนำออกมาจากป่าที่อยู่ใกล้กับสถานีรถไฟจะเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งน้อย สำหรับป่าที่อยู่ห่างไกลจากทางรถไฟมาก ๆ ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง การขนส่งโดยรถไฟปลอดภัยและสามารถส่งได้รวดเร็ว ทันต่อความต้องการของตลาดไม้ ทั้งยังขนส่งได้ตลอดปีไม่ต้องรอฤดูกาลดังเช่นการล่องแพ .

การบรรทุกไม้ซุงโดยรถไฟนี้ จะใช้บริการของการรถไฟแห่งประเทศไทย ซึ่งการรถไฟได้มีระเบียบในการให้ผู้รับบริการปฏิบัติดังนี้^๑

๑. จัดตู้รถไฟสำหรับบรรทุกไม้ซุงให้มีอยู่ด้วยกัน ๘ ขนาด โดยมีพิิกัดน้ำหนักบรรทุกพิิกัด ความสูงและความยาวของตู้แตกต่างกันดังแสดงในตารางหน้าถัดไป

๒. เก็บค่าระวางบรรทุก ทางการรถไฟคิดเหมาเป็นตู้ ๆ ไป คำนวณราคาเป็นตัน และจะคิดราคาเฉลี่ยน้ำหนักบรรทุกอย่างน้อยตู้ละ ๒๐ ตัน แม้ว่า จะบรรทุกได้ไม่ถึง ๒๐ ตัน แต่ทางการก็จะคิดราคาค่าบรรทุกในอัตรา ๒๐ ตัน แต่ถ้าบรรทุกเกินจาก ๒๐ ตัน แต่ไม่เกินพิิกัดน้ำหนักบรรทุกที่กำหนด ก็คิดส่วนที่เกินในอัตราที่กำหนดไว้

^๑ สัมภาษณ์ นาย วรสูตร, พนักงานประจำกองจัดสรร บริษัทไม้อัดไทย จำกัด, ๑๐ กันยายน

ตู้ที่	พิกัดน้ำหนักบรรทุก (กิโลกรัม)	พิกัดความสูง (เซนติเมตร)	ความยาวของตู้ (เมตร)	หมายเหตุ
๑	๒๐,๐๐๐	๑๕๐	๑๒.๐๐	
๒	๒๓,๐๐๐	๑๕๐	๑๒.๐๐	
๓	๒๖,๐๐๐	๑๕๐	๑๒.๐๐	
๔	๒๔,๐๐๐	๑๕๐	๑๒.๐๐	
๕	๒๖,๐๐๐	๑๘๐	๑๒.๐๐	
๖	๒๘,๘๔๐	๑๘๐	๑๒.๐๐	
๗	๓๒,๕๐๐	๑๕๐	๑๒.๐๐	

๓. การปรับ หากบรรทุกน้ำหนักเกินจากพิกัดน้ำหนักบรรทุกที่กำหนดไว้ตาม ข้อ ๑ จะต้องถูกปรับส่วนที่เกินเป็นเงิน ๔ เท่าของค่าบรรทุกปกติ

๔. การบรรทุกไม้บนตู้รถไฟ แยกเป็น ๒ ประเภท คือ^๑

๔.๑ การบรรทุกไม้บนรถไฟที่มีพิกัดน้ำหนักบรรทุก ๒๓,๐๐๐ กิโลกรัม จะต้องมีการระเบียนการบรรทุกดังนี้

๔.๑.๑ ไม้ซุง ไม้ท่อน ประเภทเนื้ออ่อนที่ยังมิได้เปิดปึก และไม้ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน มีน้ำหนัก ๑ มิลลิบาศก์ ไม่เกิน ๔๐๐ กิโลกรัม ให้บรรทุกสูงด้านข้างไม่เกิน ๑.๕๐ เมตร และบรรทุกสูงตอนกลางได้ไม่เกิน ๑.๘๐ เมตร ถ้าไม้ที่บรรทุกมีลักษณะคด ผ่อนผันให้บรรทุกสูงตอนกลางได้ไม่เกิน ๑.๘๕ เมตร และน้ำหนักไม้ที่บรรทุกต้องไม่เกิน ๒๒,๐๐๐ กิโลกรัม

^๑ การรถไฟแห่งประเทศไทย, คำสั่งการเดินรถที่ สค. ๔/๒๕๑๗ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๑๗. (เอกสารโรเนียว)

๔.๑.๒ ไม้ซุง ไม้ท่อน ประเภทเนื้อแข็งที่ยังมิได้เปิดปึก และไม้ที่มีลักษณะ คล้ายคลึงกัน มีน้ำหนัก ๑ มิลลิบาศก์ เกินกว่า ๔๐๐ กิโลกรัม ให้บรรจุสูงจากพื้นรถได้ไม่เกิน ๑.๕๐ เมตร

๔.๑.๓ ไม้ซุง ไม้ท่อน ที่เปิดปึกออกแล้ว ไม้เสากลม ไม้เสาเหลี่ยม ไม้เหลี่ยม ไม้กระดาน ไม้แปรรูปต่าง ๆ บรรจุสูงได้ไม่เกิน ๕๐ เซนติเมตร

๔.๒ การบรรจุไม้บนรถไฟที่มีพิกัดน้ำหนักบรรทุก ๓๒,๕๐๐ กิโลกรัม มีระเบียบการ บรรจุดังนี้

๔.๒.๑ ไม้ซุง ไม้ท่อน ประเภทเนื้ออ่อน ที่ยังมิได้เปิดปึก และไม้ที่มีลักษณะ คล้ายคลึงกัน มีน้ำหนัก ๑ มิลลิบาศก์ ไม่เกิน ๔๐๐ กิโลกรัม ให้บรรจุสูงด้านข้างได้ไม่เกิน ๑.๕๐ เมตร และบรรจุสูงตอนกลางได้ไม่เกิน ๑.๔๕ เมตร

๔.๒.๒ ไม้ซุง ไม้ท่อน ประเภทเนื้อแข็งที่ยังมิได้เปิดปึก และไม้ที่มีลักษณะ คล้ายคลึงกัน มีน้ำหนัก ๑ มิลลิบาศก์ ไม่เกิน ๑,๐๐๐ กิโลกรัม ให้บรรจุสูงจากพื้นรถโดยทั่วไปได้ไม่ เกิน ๑.๕๐ เมตร

๔.๒.๓ ไม้ซุง ไม้ท่อนที่เปิดปึกออกแล้ว ไม้เสาเหลี่ยม ไม้เหลี่ยม ไม้กระดาน และไม้แปรรูปต่าง ๆ บรรจุโดยทั่วไปได้สูงไม่เกิน ๑๐๐ เซนติเมตร

๔.๓ การบรรจุไม้บนรถไฟที่มีพิกัดน้ำหนักบรรทุกนอกจากนี้ ไม่กำหนดว่าเป็นไม้เนื้อ อ่อนหรือไม้เนื้อแข็ง ให้ถือเกณฑ์ความสูงโดยทั่วไปตามที่กำหนดไว้ตามตารางใน ข้อ ๑ โดยเคร่งครัด

๔.๔ การนำไม้ขึ้นบนตู้รถไฟ จะต้องใช้รถยกไม้ยกไม้ซุงขึ้นไปเรียงไว้จนเต็มตู้ แล้ว ผูกมัดด้วยลวดเบอร์ ๑๐ ประมาณ ๑๐ กิโลกรัม/๑ตู้ และตะปู ๔ นิ้ว ประมาณ ๔ กิโลกรัม/๑ตู้

ในการนำไม้ซุงขึ้นบรรจุบนรถนี้จะต้องวางไม้ซุงให้เป็นระเบียบ จะยกขึ้นทีละท่อนหรือ หลายท่อนก็ตาม แต่จะต้องทำให้เสร็จตามกำหนดเวลาที่การรถไฟได้กำหนดไว้ ถ้าหากนำไม้ขึ้น บรรจุไม้ท่อนจะต้องเสียค่าปรับให้การรถไฟด้วย ดังนั้น จะต้องขอตู้รถไฟไว้ให้พอเหมาะกับการทำงาน ด้วย เมื่อได้นำไม้ขึ้นเรียงบนตู้เรียบร้อยแล้ว จึงมัดด้วยลวดให้แน่น และตอกตะปูเกาะลวดไว้ไม่ให้ เลื่อนไปมาได้ระหว่างที่รถไฟวิ่ง

การขนส่งไม้ซุงโดยทางรถไฟ

การนำไม้เคลื่อนที่โดยทางรถไฟ จำเป็นต้องขอออกใบเบิกทางก่อน ก็เช่นเดียวกับการนำไม้เคลื่อนที่โดยทางอื่น ๆ แต่ก่อนจะขอใบเบิกทาง เจ้าของไม้จะต้องตรวจสอบไม้ซุงทุกท่อนว่ามีตราประทับครบถ้วนหรือไม่ ได้แก่ ตราภาคหลวง ตรา ต. ตราประจำป่า เลขเรียงประจำท่อน ตราปี เมื่อจะนำขึ้นบรรทุกตู้รถไฟจะต้องวัดขนาดความยาว โตะ ปริมาตร ลงในบัญชีให้เรียบร้อย เมื่อบรรทุกเรียบร้อยแล้วจึงนำรายละเอียดของไม้แต่ละตู้แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ด่านป่าไม้ขอทำใบเบิกทาง เมื่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้ตรวจสอบไม้ที่บรรทุกในตู้มีลักษณะและข้อความจริงตรงกับบัญชีที่แจ้ง ก็จะตีตราตรวจโดยใช้ตราประจำตัวประทับไว้บนท่อนไม้ นั้น ๆ ทุกท่อน แล้วจึงจะออกใบเบิกทางให้ ใบเบิกทางสำหรับการขนส่งโดยรถไฟนี้ หากใบเบิกทางขาดอายุระหว่างทางไม่อาจส่งถึงสถานีปลายทางได้ทันกำหนด กรณีเช่นนี้ การรถไฟไม่จำกัดการรถไฟไว้เพื่อต่ออายุใบเบิกทางแต่อย่างใด ผ่อนผันให้พ่วงส่งต่อไปจนถึงสถานีปลายทาง โดยถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัยเนื่องจากการขนส่ง เว้นแต่ใบเบิกทางที่ขาดอายุก่อนเคลื่อนย้ายจากสถานีต้นทางจะต้องขอต่ออายุใบเบิกทางเสียก่อน จึงจะนำเคลื่อนที่ได้

ค. การขนส่งทางรถยนต์ การขนส่งโดยรถยนต์เป็นการขนส่งที่สะดวกและรวดเร็วที่สุดในขบวนการขนส่งทั้ง ๔ ทาง นี้ ที่ใดมีถนนหรือทางที่รถยนต์วิ่งได้ การขนส่งด้วยรถยนต์ก็สามารถเข้าไปถึงได้ การใช้รถยนต์เข้ามาช่วยในการขนส่งไม้ได้ใช้มาเมื่อประมาณ ๕๐ ปีเศษมานี้ โดย บริษัท บอมเบย์ เบอร์มา และ บริษัทอีสเอเชียติก ในสมัยที่เข้ามารับสัมปทานทำไม้สัก แต่ต้องล้มเลิกไป เพราะไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย เนื่องจากสมัยก่อนการบรรทุกใช้บรรทุกลงไปในรถโดยตรงเท่านั้น ไม่มีล้อพ่วงเข้าช่วย จึงบรรทุกไม้ได้น้อย ปัจจุบันทางหลวงต่าง ๆ สามารถรับน้ำหนักมากขึ้น จึงสามารถบรรทุกไม้ซุงได้จำนวนมาก เพราะใช้รถยนต์บรรทุกที่มีกำลังสูง และใช้ล้อพ่วงช่วย รถที่ใช้บรรทุกไม้ซุงที่ใช้วิ่งบนทางหลวง นิยมใช้กันอยู่ด้วยกัน ๒ ประเภท คือ

- ก. รถยนต์บรรทุก ๑๐ ล้อธรรมดา สำหรับบรรทุกไม้สั้น
- ข. รถยนต์บรรทุก ๑๐ ล้อ ประกอบด้วยพ่วงท้าย บรรทุกไม้ยาว

การลำเลียงขนส่งไม้ซุงบนทางหลวงนั้น เนื่องจากไม้ซุงมีน้ำหนักมาก กรมทางหลวงจึงกำหนดให้รถบรรทุกซุงใช้ล้อพ่วงยางคู่ นอกจากนี้ยังกำหนดอัตราพิกัดน้ำหนักให้บรรทุกด้วย เพื่อบรรเทาอันตรายอันเกิดจากการวิ่งต่อพื้นผิวของทางหลวงให้หน่อยลง และในทางกลับกันก็ทำให้ผู้ลากไม้

สามารถบรรทุกไม่ได้น้ำหนักมากขึ้นในแต่ละเที่ยว การอนุญาตให้รถพ่วงวิ่งได้บนทางหลวงนี้เพื่งมีประกาศอนุญาตเป็นทางการเมื่อ ๖ มิถุนายน ๒๕๑๗ โดยผู้อำนวยการทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัด กำหนดให้รถพ่วงใช้ล้อพ่วงคู่ (๔ ล้อ) และมีน้ำหนักตัวรถ รถพ่วง และสิ่งของบรรทุกรวมแล้วไม่เกินกว่า ๓๔,๐๐๐ กิโลกรัม (๓๔ ตัน) และยานพาหนะพ่วงนี้จะต้องประกอบด้วยตัวรถลาก ๑ คันเท่านั้น จะพ่วงยานพาหนะอื่นใดอีกไม่ได้

การที่กรมทางหลวงอนุญาตให้ใช้รถพ่วงวิ่งบนทางหลวงได้นี้ นับว่าเป็นผลดีแก่ผู้ขนส่งไม้ เพราะการขนส่งเที่ยวหนึ่ง ๆ ต้องเดินทางด้วยระยะทางไกล ๆ ประมาณ ๔๐๐ กิโลเมตร ขึ้นไป จึงต้องใช้เวลาในการขนส่งเป็นวัน ๆ เมื่อมีรถพ่วงเข้ามาช่วยบรรทุกน้ำหนักด้วยจะทำให้บรรทุกน้ำหนักในแต่ละเที่ยว ได้มากขึ้น จึงลดค่าใช้จ่ายลงไปได้มาก การบรรทุกขงลงบนรถยนต์แต่ละประเภทจะให้ขนาดและน้ำหนักที่ต่างกัน คือ

รถยนต์บรรทุก ๑๐ ล้อธรรมดา สามารถบรรทุกไม้ขงขนาดสั้น ๆ มีความยาวเพียงประมาณ ๕ - ๖ เมตร เท่านั้น และน้ำหนักอย่างสูงประมาณ ๑๐ ลูกบาศก์เมตร

รถยนต์บรรทุกมีพ่วงท้ายประกอบ เรียกรถประเภทนี้ได้ชื่ออย่างว่า "รถสามล้อ" รถชนิดนี้จะมีล้อพ่วงมาต่อกับท้ายรถบรรทุก อาจเป็นพ่วงล้อเดี่ยว (ใช้ล้อ ๔ ล้อ) หรือพ่วงล้อคู่ (ใช้ล้อ ๘ ล้อ) แล้วแต่จะบรรทุกน้ำหนักขนาดไหน บางครั้งจะใช้พ่วงท้าย ๔ ล้อ ในกรณีวิ่งบนทางในป่า เพราะทางในป่าเป็นทางลัดลองรถต้องใช้น้ำหนักเบาและบรรทุกได้น้อย แต่ในการวิ่งบนทางหลวงจะต้องใช้พ่วงล้อคู่ดังได้กล่าวมาแล้ว รถสามล้อเป็นรถที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการลากขนไม้โดยเฉพาะ เฉพาะอย่างยิ่งไม้ยาวตั้งแต่ ๖ เมตร ขึ้นไป จนถึง ๑๕ เมตร รถสามล้อจะรับน้ำหนักและขนาดได้เป็นอย่างดี รถสามล้อใช้ในการลากขนไม้ขงจะแยกออกได้ตามน้ำหนักดังนี้^๑

๑. รถยนต์บรรทุก ๖ ล้อ ประกอบด้วยพ่วงท้ายอีก ๔ ล้อ เมื่อบรรทุกไม้ขงแล้วจะต้องมีน้ำหนักรวมกันให้ได้ประมาณ ๑๐,๐๐๐ กิโลกรัม (๑๐ ตัน) และอีก ๑๐๐ กิโลกรัม สำหรับน้ำหนักคนขับรถ และเด็กท้ายรถ

^๑ สัมภาษณ์ สุอน เลิศสุกฤกษ์, ผู้รับจ้างลำเลียงขนส่งไม้ขง, ๔ มิถุนายน ๒๕๒๒.

๒. รถยนต์บรรทุก ๑๐ ล้อ ประกอบพ่วงท้ายอีก ๔ ล้อ เมื่อบรรทุกแล้วจะต้องมีน้ำหนักไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ กิโลกรัม (๓๐ ตัน) กับอีก ๑๐๐ กิโลกรัม

๓. รถยนต์บรรทุก ๑๐ ล้อ ประกอบพ่วงท้ายอีก ๔ ล้อ เมื่อบรรทุกแล้วจะต้องมีน้ำหนักไม่เกิน ๓๗,๐๐๐ กิโลกรัม (๓๗ ตัน) กับอีก ๑๐๐ กิโลกรัม

การบรรทุกไม้ขึ้นบนหลังรถ ก็เช่นเดียวกับการชักลากไม้ออกจากป่า คือจะต้องกับไม้ให้ได้ขนาดและน้ำหนักที่จะบรรทุกขึ้นรถแต่ละเที่ยว เพราะการบรรทุกไม้วิ่งบนทางหลวงได้มีน้ำหนักจำกัดแน่นอนอยู่แล้ว ขนาดไม้ไม่สำคัญเท่ากับจำนวนน้ำหนัก ฉะนั้น การกับไม้เพื่อการลำเลียงขนส่งไม้ขุงนี้จะต้องคำนวณน้ำหนักแต่ละกับประมาณ ๑๕ - ๒๐ ลูกบาศก์เมตร การกับไม้ในหมอนไม้ใช้นิยมใช้แทริกเตอร์ ๒ คัน จะเพิ่มความรวดเร็วยิ่งขึ้น คือ คันหนึ่งลากไม้มากองให้ อีกคันหนึ่งยกไม้ขึ้นเรียงซ้อนกันเป็นกับ เช่นนี้แล้วแทริกเตอร์จะทำงานไม้ได้วันละประมาณ ๓๐ กับ นับว่าทำงานได้รวดเร็วทันต่อการลำเลียงขนส่งไม้ขุงออกไปของรถลากไม้ และในการยกไม้ขึ้นหลังรถลากไม้จะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับขนาดของไม้ขุงด้วย ถ้าเป็นไม้ขุงขนาดเล็กรถยกก็จะยกขึ้นมาทั้งกับเลย วางลงบนหลังรถลากไม้จึงอาจเสียเวลาตัดไม้เพียง $\frac{๒}{๓}$ - ๑ ชั่วโมง แต่ถ้าเป็นไม้ขุงขนาดใหญ่ต้องยกขึ้นทีละท่อนก็ต้องใช้เวลาประมาณ ๑ - ๒ ชั่วโมง ซึ่งจะตัดไม้เสร็จเรียบร้อย แต่บางครั้งการยกไม้ขนาดเล็ก ๆ ที่รวมกันเป็นท่อนอาจเกิดพลาดหลังเชือกที่ผูกไว้ขาด ทำให้ไม้กระเจายออกจากกัน ก็ต้องเสียเวลาผูกไม้กันใหม่ ถ้าเป็นเช่นนี้จะเสียเวลามากกว่าการยกไม้ใหญ่ ๆ ฉะนั้น ในการตัดไม้จะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับการทำงานของคน ขนาดไม้ และประสิทธิภาพของเครื่องจักร

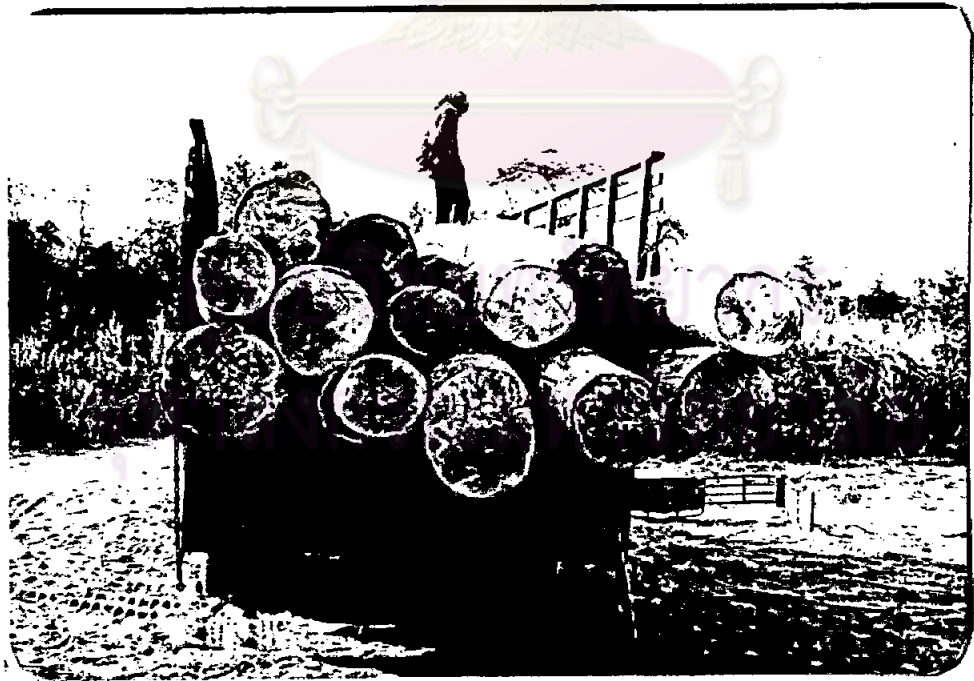
ง. การขนส่งโดยเรือเดินทะเล การลำเลียงขนส่งไม้ขุงจากภาคใต้เข้ามายังกรุงเทพฯ ระยะทางขนส่งทางบกไกลมาก ดังนั้น บางครั้งจึงมีการลำเลียงขนส่งโดยทางเรือเดินทะเลจากจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และปัตตานี

ขั้นตอนของการขนส่งทางเรือค่อนข้างยุ่งยาก^๑ เพราะบางแห่งต้องลำเลียงขนส่งไม้ขุงจากที่รวมหมอนไม้บนบกลงถึงในลำแม่น้ำผูกเป็นแพ ลากจูงออกไปกลางทะเล เพื่อกว้านขึ้นบรรทุกเรือ

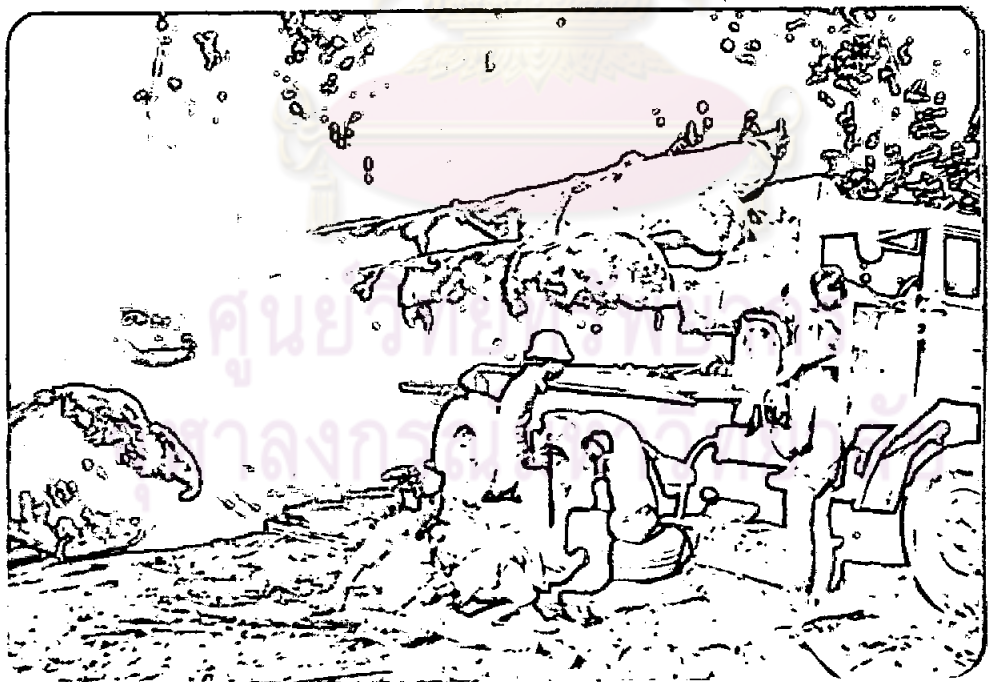
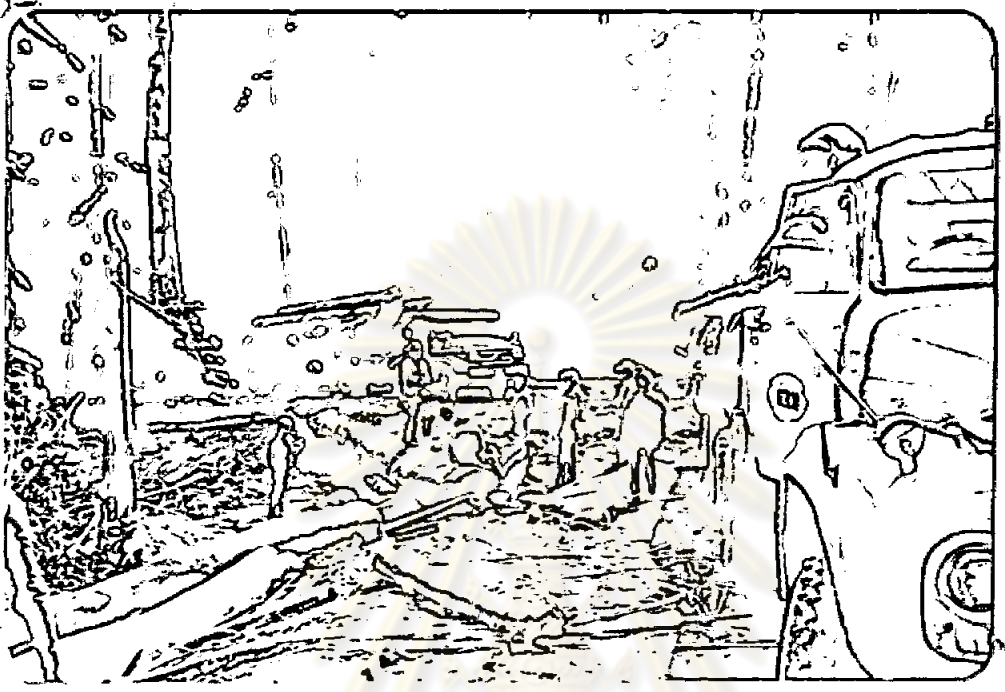
^๑ สัมภาษณ์ สมโภช ศรีรองเมือง, ผู้จัดการฝ่ายป่าไม้ บริษัทไม้ฮัตไทย จำกัด, ๑๐ กันยายน

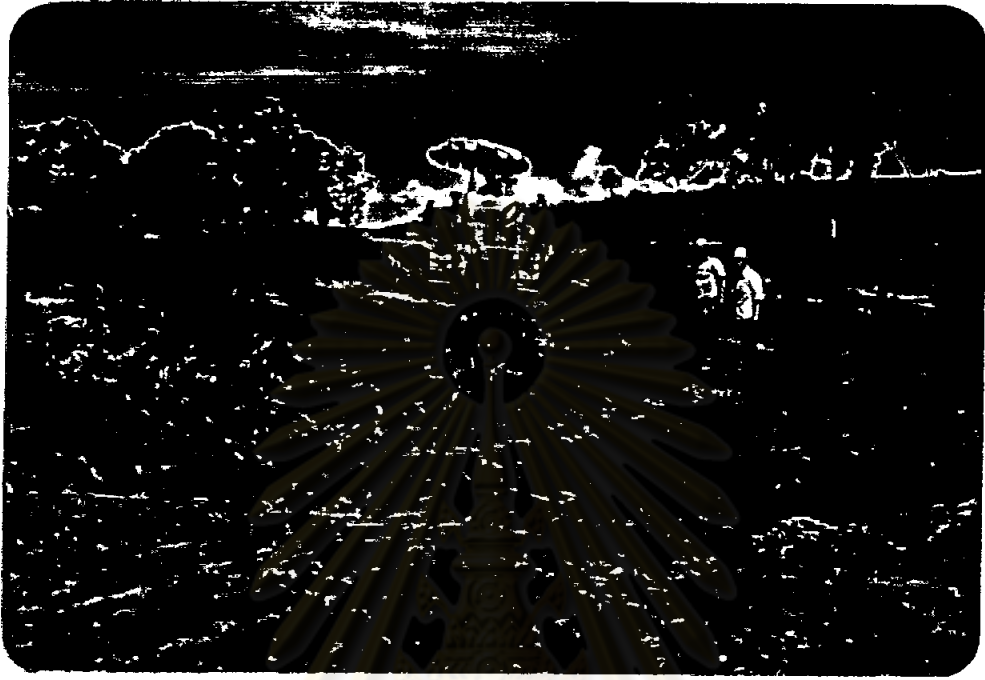
การขนส่งไม้ซุงโดยรถลากไม้ของยาว

การขนส่งไม้โดยรถบรรทุกสิบล้อธรรมดา

การดำดิ่งไม่สูง ด้วยรถยนต์ลากไม้พร้อมล้อพ่วง

การใช้เครื่องมือกลในการกรีบไม้

ถ้าไม้จมน้ำต้องใช้ลูกบวบไม้ไผ่เป็นทุ่นลอยผูกไม้ไปค้ำย แต่ที่ชุมพรสามารถนำเรือเข้าไปเทียบท่าจอดเรือบรรทุกไม้ลงเรือได้สะดวก

ค่าจ้างขนส่งไม้ทางเรือจากชุมพร-กรุงเทพฯ ราคาเท่ากับการขนส่งทางรถยนต์ เพราะระยะทางใกล้เคียงกัน แต่ถ้าจากสุราษฎร์ธานี และปัตตานี ค่าบรรทุกทางเรือจะถูกกว่าทางรถยนต์

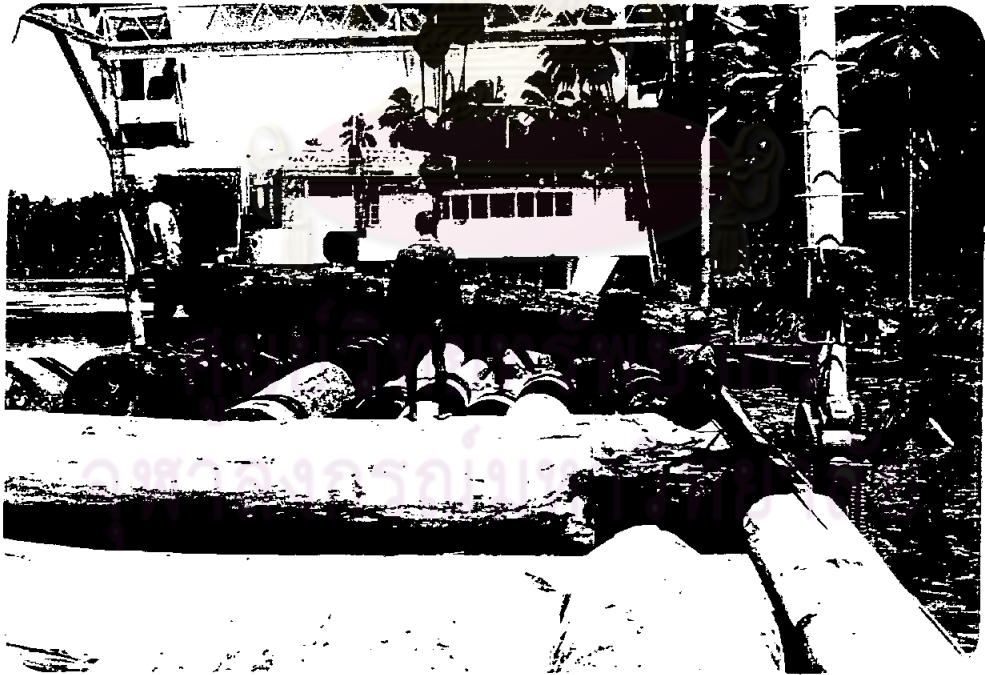
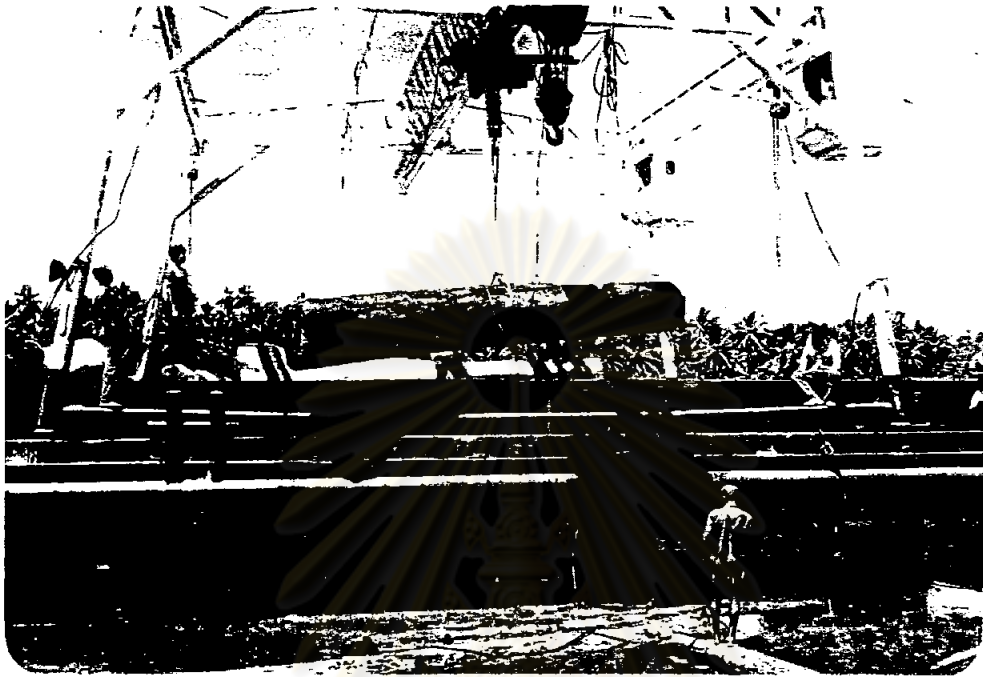
ไม่ว่าการนำไม้เคลื่อนที่ไปโดยทางใด เมื่อนำไม้เคลื่อนที่ไปจะต้องมีใบเบิกทางกำกับไม้ นั้นไปค้ำย เพื่อนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้ โดยเมื่อเข้าเขตด่านป่าไม้ใดจะต้องปฏิบัติตาม

๑. แสดงใบเบิกทางกำกับไม้ นั้นต่อเจ้าหน้าที่ประจำด่านป่าไม้ นั้น เพื่อให้ทำการตรวจสอบในกรณีที่ประสงค์จะผ่านด่านป่าไม้ไป ก็ต้องแสดงเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบไม่ว่าตรงตามใบเบิกทางหรือไม่ทันทีที่นำไม้มาถึง ไม่มีกำหนดระยะเวลา กรณีนี้ เรียกว่าแจ้งเพื่อผ่านด่าน

๒. กรณีไม่ประสงค์จะนำไม้ผ่านด่านป่าไม้ไปในท้องที่ อาจเก็บไม้เพื่อรวมผูกเป็นแพหรือเพียงแต่นำไม้มาใช้ภายในเขตด่านป่าไม้ นั้น พระราชบัญญัติป่าไม้ผ่อนผันให้ผู้นำไม้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำด่านป่าไม้ นั้นได้ ภายในกำหนดห้าวันนับแต่วันที่เข้าเขตด่าน .กรณีนี้ เรียกว่าแจ้งเพื่อนำไม้เข้าเขตด่าน

การจ้างลำเลียงขนส่ง

การจ้างลำเลียงขนส่งไม้ซุง หมายถึงการลำเลียงขนส่งจากที่รวมหมอนไม้ที่ได้ชำระเงินค่าภาคหลวงไปยังจุดหมายปลายทางที่จะใช้ประโยชน์ เช่น โรงเลื่อย โรงงานอุตสาหกรรมไม้อัด หรืออู่เก็บไม้ในกรุงเทพฯ เป็นต้น ผู้รับอนุญาตทำไม้จะใช้วิธีการจ้างเหมา เพราะผู้มีอาชีพทางด้านนี้จะมี ความชำนาญและมีอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการลำเลียงขนส่งไม้ซุงมากกว่า เช่น รถยกไม้ รถลากไม้ เป็นต้น รัฐวิสาหกิจมักจะเปิดการประกวดราคาให้ผู้รับจ้างเสนอราคาแข่งขัน ซึ่งตามหลักแล้วผู้ที่เสนอราคาค่าจ้างต่ำสุดจะถือว่าเป็นผู้ประกวดราคาได้ ทั้งนี้ ผู้ว่าจ้างจะกำหนดราคาค่าจ้างไว้เป็นราคากลางสำหรับใช้เป็นหลักในการพิจารณาการเสนอราคาค่าจ้างของผู้ประกวดราคา ราคากลางนี้ ถือเป็นความลับ ทางผู้ทำไม้จะต้องศึกษาหาข้อมูลมาอย่างละเอียดเพื่อเสนอราคาแข่งขันได้โดยไม่ขาดทุน ถ้าผู้ประกวดราคาเสนอราคาต่ำกว่าราคากลางที่ตั้งไว้ อาจจะไม่ทำงานไปไม่ได้ตลอด อาจ

การลำเลียงไม้ซุงโดยทางเรือ

ขาดทุน หรือถ้าผู้ประกวดราคาเสนอราคาสูงเกินไป ถือว่าหมดสิทธิ์ในการประกวดราคา ดังนั้น การหาข้อมูลเพื่อกำหนดเป็นราคากลางจึงมีความสำคัญมาก เพราะการได้ข้อมูลที่ถูกต้องจะสามารถตั้งราคาได้อย่างเหมาะสม

ข้อมูลที่ควรรศึกษาคงต้องมีเรื่องเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้

๑. จำนวนไม้ จำนวนไม้ที่จะจ้างลำเลียงขนส่งมีจำนวนมากหรือน้อย ถ้าไม้มากอาจจะจ้างได้ในราคาถูก เพราะไม้จำนวนมากทำให้ผู้รับจ้างมีงานทำได้นาน ได้เงินค่าจ้างทั้งหมดเป็นจำนวนมาก สามารถคำนวณกำไรต่อหน่วยให้น้อยลงได้ เมื่อต้องหักกับค่าใช้จ่ายที่จะต้องใช้ในเรื่องค่าจ้างคนงาน อุปกรณ์ในการใช้ลำเลียงไม้ เมื่อตัวเฉลี่ยแล้วแม้จะรับจ้างในราคาต่ำก็ยังพอทำได้ แต่ถ้าไม่มีจำนวนน้อยมักจะคำนวณค่าจ้างไว้สูง เพื่อให้คุ้มกับค่าใช้จ่าย
๒. ระยะทาง ระยะทางในการขนส่งไม้ไกลใกล้ไกลแคไหน ระยะทางไกลย่อมต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มาก ทั้งค่าใช้จ่ายประจำและค่าใช้จ่ายระหว่างทาง ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมรถ ชักลากไม้ ยิงรั้งทางไกล ๆ และบรรทุกของหนัก ๆ รถก็ต้องอยู่ในสภาพที่ดีอยู่เสมอ
๓. ระยะเวลา เวลาที่ให้ทำการขนส่งเร่งด่วนหรือปกติ ถ้าต้องขนส่งด้วยความรวดเร็ว ถ้าผู้รับจ้างมีรถไม่พอก็ต้องไปหาจ้างรถที่อื่น ๆ มาร่วมงาน เพื่อขนส่งให้ทันกำหนดเวลา แต่ถ้าขนส่งโดยปกติธรรมดา ผู้รับจ้างมีรถชักลากไม้อยู่แล้วก็จะลากไม้ไปได้เรื่อย ๆ ไม่จำเป็นต้องไประดมกำลังมาจากที่อื่น
๔. ภาวะเศรษฐกิจ การนำเอาภาวะเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในขณะนั้นมาประกอบการพิจารณาตั้งราคาค่าจ้างด้วย นับว่าเป็นเรื่องสำคัญ เช่น ภาวะการขึ้นราคาน้ำมัน เพราะผู้รับจ้างที่จะมาประกวดราคาก็จะต้องคำนวณมาแล้วเช่นกัน ซึ่งถ้าผู้ว่าจ้างตั้งราคาได้เหมาะสมก็จะทำให้ผู้รับจ้างที่เหมาะสมเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าการลำเลียงขนส่งต้องใช้ระยะเวลานาน และแนวโน้มที่ภาวะเศรษฐกิจจะต้องเปลี่ยนแปลงไปจากปัจจุบัน สินค้าทุกอย่างมีราคาแพงขึ้น และมีที่ทราบว่า จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ค่าใช้จ่ายของผู้รับจ้างย่อมต้องสูงตามไปด้วยอย่างแน่นอน

เมื่อได้ตัวผู้รับจ้างแล้ว ผู้ว่าจ้างจะต้องกำหนดเงื่อนไขให้ผู้รับจ้างถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ไม่ว่าผู้รับจ้างจะรับจ้างลำเลียงขนส่งทางรถไฟ หรือ เรือยนต์ หรือรถยนต์ก็ตาม และจะจ้างโดยทำสัญญา

หรือออกไปส่งจ้าง จะต้องมียกข้อความที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับการจ้างดังต่อไปนี้

๑. การว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างให้ผู้รับจ้างลำเลียงขนส่งไม้จากที่ใดไปส่งยังที่ใด ด้วยจำนวนเท่าใด

๒. อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ ตลอดจนเครื่องมือ เครื่องใช้ แรงงาน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อันเกี่ยวกับการลำเลียงขนส่งไม้ซึ่งตามสัญญา ผู้รับจ้างเป็นผู้จัดหาวัสดุทุนรองของผู้รับจ้างเองทั้งสิ้น

๓. การปฏิบัติตามระเบียบ ผู้รับจ้างจะต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายป่าไม้ หรือระเบียบกฎหมายอื่น ๆ ที่ใช้อยู่ในวันทำสัญญานี้ หรือที่จะมีขึ้นในเวลาต่อไปด้วย

ถ้าผู้รับจ้างกระทำการละเมิด หรือละเว้นกระทำการตามสัญญาข้อนี้ จนเป็นเหตุให้ผู้ว่าจ้างได้รับความเสียหาย ผู้รับจ้างจะต้องชดเชยค่าเสียหายนั้น ๆ ให้แก่ผู้ว่าจ้าง ตามแต่ผู้ว่าจ้างจะเห็นสมควร ทั้งนี้ นอกเหนือจากโทษที่ผู้รับจ้างจะพึงได้รับตามกฎหมายแล้ว ผู้ว่าจ้างมีสิทธิ์บอกเลิกสัญญาได้อีกด้วย

๔. การกำหนดระยะเวลา ถ้าผู้ว่าจ้างกำหนดระยะเวลาการขนส่งและจำนวนไม้ซึ่งให้ผู้รับจ้างลำเลียงขนส่งให้วันละหรือเดือนละเท่าใด ผู้รับจ้างจะต้องปฏิบัติตาม

๕. ความรับผิดชอบต่อไม้ซุง บรรดาไม้ซุงที่ผู้ว่าจ้างได้ส่งมอบให้ทำการขนส่งจนกว่าจะส่งมอบให้ผู้ว่าจ้างนั้น ให้ถือว่าไม้ซุงยังอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของผู้รับจ้าง ผู้รับจ้างจะต้องทำการขนส่งด้วยความระมัดระวัง และเฝ้าดูแลรักษาไว้มิให้สูญหายหรือเสียหาย ถ้าสูญหายหรือเสียหายด้วยประการใด ๆ ผู้ว่าจ้างจะเรียกปรับตามปริมาณไม้ที่สูญหายหรือเสียหายนั้นในอัตราที่ผู้ว่าจ้างได้กำหนดไว้ในสัญญา

๖. การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ผู้รับจ้างต้องมีหน้าที่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เพื่อขอรับใบเบิกทางนำไม้เคลื่อนที่ การผ่านด่านป่าไม้ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่าย ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เองโดยผู้ว่าจ้างมีต้องรับผิดชอบด้วย

๗. การวัดเนื้อไม้เพื่อคำนวณเงินค่าจ้าง ในการคิดเงินค่าจ้าง ผู้ว่าจ้างจะวัดขนาดและคำนวณปริมาตรไม้ให้ตามระเบียบของกรมป่าไม้ ในการตรวจวัดเพื่อคำนวณเงินค่าภาคหลวง ที่กรม

ป่าไม้ถือปฏิบัติอยู่ในขณะที่ทำสัญญาจ้าง

๘. การกำหนดวันสิ้นสุดสัญญา ผู้ว่าจ้างจะกำหนดวันสิ้นสุดสัญญาจ้างล่าเสียงขนส่งไว้อย่างชัดเจน ถ้าผู้รับจ้างกระทำการไม่เสร็จตามวันกำหนดให้ผู้รับจ้าง จะต้องถูกปรับตามจำนวนท่อนที่ยังมิได้นำมาส่งมอบ และผู้รับจ้างหมดสิทธิในการกระทำใด ๆ ต่อไม้ซุงนั้นทันที ผู้รับจ้างจะต้องนำไม้ซุงที่ยังอยู่ในความรับผิดชอบของผู้รับจ้างให้ผู้ว่าจ้าง ถ้าผู้รับจ้างไม่สามารถนำไม้ซุงส่งมอบท่อนใดคืนให้แก่ผู้ว่าจ้างแล้ว ถือว่าผู้รับจ้างปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่ดูแลรับผิดชอบในไม้ซุงเหล่านั้น ผู้ว่าจ้างจะถือว่าไม้ที่ขาดส่งนั้นเป็นไม้สูญหาย ซึ่งผู้ว่าจ้างจะต้องปรับผู้รับจ้างตามสัญญา

๙. การจ่ายเงินค่าจ้าง ผู้ว่าจ้างจะจ่ายเงินค่าจ้างให้ในอัตราที่ผู้รับจ้างประกวดราคาได้ และจะจ่ายให้ทั้งหมด ๑๐๐% ตามจำนวนไม้ที่ผู้รับจ้างล่าเสียงขนส่งมอบให้แต่ละครั้ง หรือจะจ่ายเงินค่าจ้างแต่บางส่วน ก็ได้แต่จะกำหนดในเงื่อนไขสัญญาจ้าง

๑๐. การค้ำประกันสัญญา ผู้ว่าจ้างจะต้องกำหนดให้ผู้รับจ้างวางเงินค้ำประกันสัญญาในวงเงินไม่น้อยกว่า ๕% ของเงินค่าจ้าง อาจใช้หนังสือสัญญาค้ำประกันของธนาคารแทนเงินค้ำประกันก็ได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย